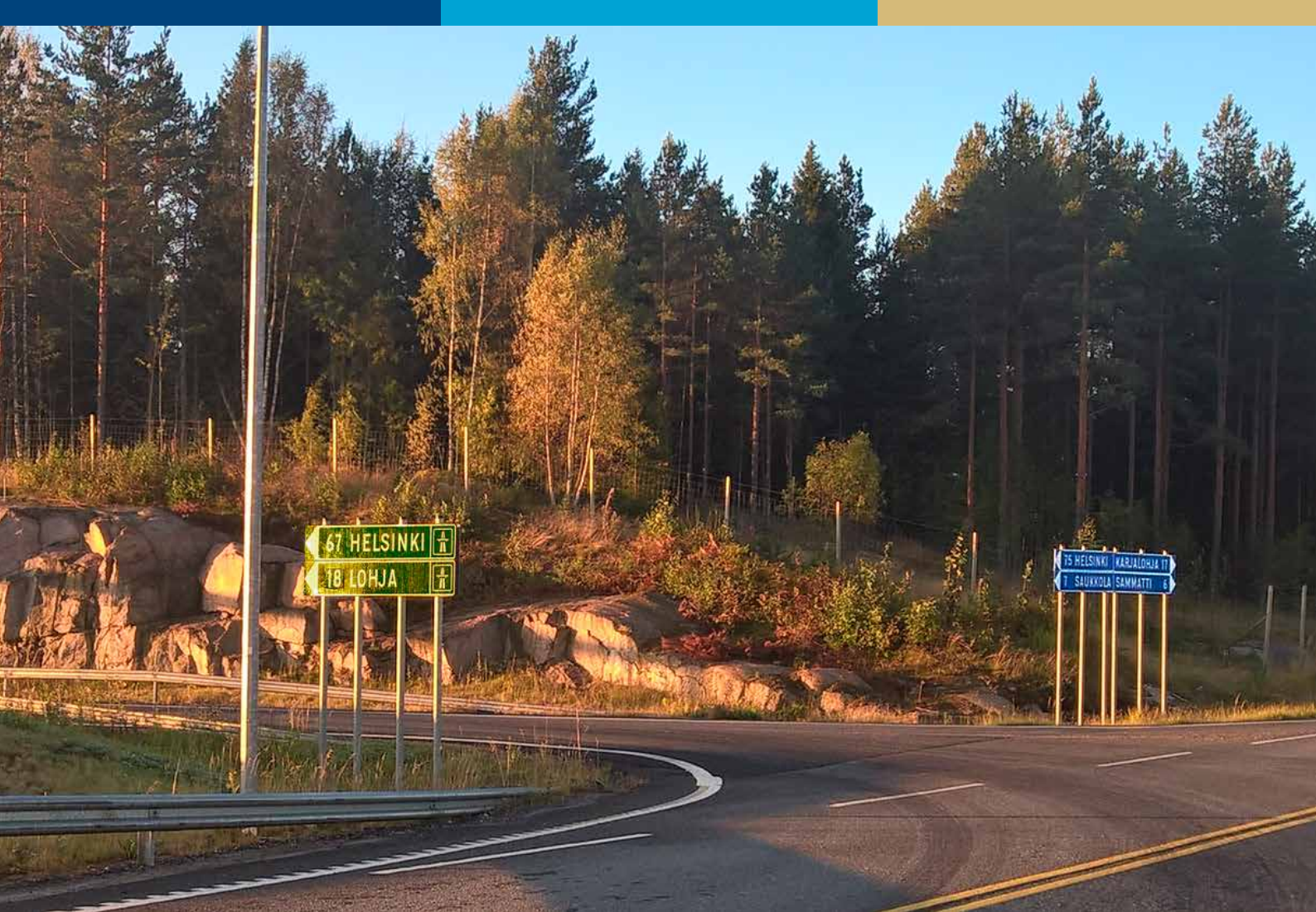

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Juha Jaalama & Jaakko Sinervo

MAALTA KAUPUNKIIN!

Lohjan kaupungin kuntaliitostutkimus:
Karjalohja ja Nummi-Pusula

Juha Jaalama & Jaakko Sinervo

MAALTA KAUPUNKIIN!

*Lohjan kaupungin
kuntaliitostutkimus:
Karjalohja ja Nummi-Pusula*

Copyright © tekijät ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2015

Kannen kuva: Kanerva Kilpelä

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5241 (painettu)

ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN 978-951-799-414-9 (painettu)

ISBN 978-951-799-415-6 (verkko)

Grano Oy, Helsinki 2015

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	6
Alkusanat.....	7
1. Johdanto.....	8
2. Tutkimusmenetelmät.....	10
2.1 Tutkimuksen suunnittelu.....	10
2.2 Tutkimuksen toteutus.....	10
3. Kuntaliitokset Suomessa.....	12
3.1 Yleisesti kuntaliitoksista.....	12
3.2 Karjalohjan liittyminen Lohjaan.....	13
3.3 Nummi-Pusulan liittyminen Lohjaan.....	14
3.4 Samatkan kuntaliitostutkimus Lohjan kanssa.....	15
4. Asukastyytyväisyys kunnissa.....	16
4.1 Asukaskokemus.....	16
4.2 Kuntaidentiteetti.....	17
5. Kunnan toiminnot.....	18
5.1 Kunta palveluiden järjestäjänä.....	18
5.2 Kuntalaisen vaikuttamismahdollisuudet kunnassa ja kuntaliitoksessa.....	19
5.3 Kunnan viestintä.....	20
6. Karjalohjan ja Nummi-Pusulan kuntaliitostutkimuksen tulokset.....	21
6.1 Taustatiedot.....	21
6.2 Kuntaidentiteetti.....	22
6.3 Asukkaiden kokemus kuntaliitoksesta.....	23
6.4 Asukasdemokratia.....	28
6.5 Talous.....	29
6.6 Kuntaliitoksen vaikutus asuinalueeseen.....	30
6.7 Palvelut.....	32
6.8 Odotukset kuntaliitoksesta.....	35
6.9 Kuntaliitoksen positiiviset ja negatiiviset muutokset.....	37
6.10 Kehitysideat.....	38
6.11 Mielenpide kuntaliitoksesta ja sen toteutuksesta.....	40
6.12 Lohjalaisuus.....	41
7. Johtopäätökset.....	43
7.1 Kehitysideat.....	44
7.2 Jatkotutkimusehdotus.....	44
Lähteet.....	46
Liitteet.....	47

Esipuhe

Kuntaliitoksissa yhdistetään kahden tai useamman kunnan toimintoja ja rajoja yhdeksi tavoitteena aluerakenteen eheyttäminen ja toiminnallisten sekä taloudellisten edellytysten turvaaminen. Lohjan alueella kuntaliitoksia on tapahtunut useita. Vuonna 1981 päättivät silloiset itsenäiset kunnat Nummi ja Pusula liittymisestään ja muodostivat Nummi-Pusulän kunnan. Vuonna 1997 puolestaan Lohjan kaupunki (ent. kauppala) ja Lohjan kunta (ent. maalaiskunta) sopivat kuntaliitoksestaan. Sattamien kunta liittyi Lohjaan vuonna 2009 ja erinäisten prosessien kautta vuonna 2013 sekä Nummi-Pusula että Karjalohjan kunta sopivat liittymisistään Lohjan kaupunkiin.

Liitosprosessit eivät läheskään aina ole kivuttomia ja saattavat johtaa tilanteeseen, jossa tavoiteltu tehokkuus tai palveluiden parantaminen ei miellytäkään kuntalaisten mieltä. Muutosvastarinta saattaa olla merkittävä ja sen heijastevaiikutukset näkyvät useiden vuosien ajan. Kuntaidentiteetti on varsinkin maaseutualueilla erittäin vahva ja se osaltaan tuo lisää haastetta prosessien eteenpäin viemiseen.

Lohjan kaupunki on halunnut selvittää liittyneiden kuntien asukkaiden mielipiteitä kuntaliitoksesta, jotta asukkaiden näkemykset voitaisiin ottaa huomioon päätöksenteossa. Ensimmäinen tutkimus tehtiin Sattamien kunnan liittyttyä Lohjaan. Tämä käsillä oleva julkaisu on laadittu Nummi-Pusulän ja Karjalohjan liittymisestä. Toimeksiantajana oli Lohjan kaupunki ja tutkimuksen toteuttivat kaksi Laurea-ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijaa Lohjan yksiköstä. Lohjan kaupungin tavoite oli selkeä ja Laurea-ammattikorkeakoulun tavoitteena oli aluekehityksen nimissä luoda relevanttia tutkimustietoa alueelta. Lohjan kaupungin yhteyshenkilönä toimi hallintojohtaja Hanna-Maria Grandell ja hänen lisäksi useat kaupungin johtavat viranhaltijat sekä liittyneiden kuntien johtavat poliitikot olivat haastattelujen kohteina. Laurea-ammattikorkeakoulussa työtä ohjasi lehtori Taina Lackman, joka on toiminut Karjalohjan kunnanvaltuutettuna ja istuu tälläkin hetkellä Lohjan kaupunginvaltuutettuna. Lackman ei esteellisyyssyistä ole ottanut kantaa tutkimuksen tuloksiin eikä niiden analysointiin.

Tutkimuksen tarkoituksena oli antaa tietoa kuntalaisten suhtautumisesta kuntaliitoksiin ja sen jälkeisiin palveluverkoston muutoksiin sekä saada kuntalaisilta erilaisia

kehitysideoita ja parannusehdotuksia, jotta Lohjan kaupunki pystyisi integroimaan liitosalueet kuntarakenteeseensa. Tutkimus oli mielipidekysely, jolla mitattiin asukastytytyväisyyttä neljän aihealueen avulla: kuntaliitoksen vaikutus kunta-identiteettiin, asukkaiden vaikutusmahdollisuudet, palvelujen kattavuus ja viestinnän kautta tulleet odotukset kuntaliitoksesta.

Tutkimuksen perusteella voitiin sanoa, että liitoskuntien asukkaiden kuntaidentiteetti vanhaan kotikuntaan on säilynyt voimakkaana. Vanhemmilla asukkailla kuntaidentiteetti on vahvempi kuin nuorilla ja vähemmän aikaa alueilla asuneilla. Kuntaidentiteetti merkitsee vastaajille synnyin- ja kotipaikkaa, juuria, rauhallisuutta ja luonnonläheistä maalaisidylliä. Liitoskuntalaiset eivät ainakaan tätä tutkimusta tehdessä kokeneet itseään vielä lohjalaisiksi. Alueellisia eroja oli: Nummen alueella suhtauduttiin kuntaliitokseen positiivisemmin kuin Karjalohjalla ja Pusulassa. Avoimessa kysymyksessä, jossa kysyttiin yleistä mielipidettä kuntaliitoksesta ja sen toteutuksesta, vastausten sävy oli kielteinen. Palveluihin oltiin pääosin tyytyväisiä, esim. kirjastopalvelut saivat kiitosta. Terveyspalveluihin oltiin yleisesti tyytyväisiä, mutta esim. koulupalveluiden todettiin heikentyneen tai olevan heikentymässä. Palveluiden karsiminen liitoskuntien alueilta ja niiden siirtäminen kaupungin keskustaant koettiin erityisen kielteisenä asiana.

Tutkimuksen tulokset ovat mielenkiintoista luettavaa ja tuloksissa on selkeää yhtäläisyyttä riippumatta mitä liittyvää kunnan osa-alueita on tarkasteltu. Lohjan kaupungin virka- ja luottamusmiehille tulokset ovat hyvää perustietoa päätöksenteon perustaksi. Toivottavasti tämä julkaisu ”kuluu kaikkien käsissä”. Toivottavasti julkaisu antaa myös suuntaviivoja ajattelemisen aihioita niiden kuntien toimijoille, joissa kuntaliitos on ajankohtainen. Kuntaliitos ei ole sittenkään ihan yksinkertainen asia!

Lohjalla 20.10.2015

Hanna-Maria Grandell
hallintojohtaja
Lohjan kaupunki

Taina Lackman
lehtori
Laurea-ammattikorkeakoulu

Alkusanat

Tämä on Juha Jaalaman ja Jaakko Sinervon opinnäytetyön pohjalta julkaistava tutkimus Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa, joka kertoo kuntaliitoksen vaikutuksista alueen asukkaiden kokemina. Kuntaliitostutkimus on toteutettu yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun ja Lohjan kaupungin kanssa. Lohjan kaupungin yhteyshenkilönä toimi hallintojohtaja Hanna-Maria Grandell, ja opinnäytetyön ohjaajana toimi lehtori Taina Lackman. Laurean viestintäjohtaja Päivi Korhosen ja lehtori Lackmanin aloitteesta syntyi mahdollisuus tehdä tutkimuksesta julkaisu.

Lähtökohtana oli tehdä kuntaliitostutkimus, sillä kuntaliitokset ovat ja ovat olleet ajankohtaisia jo joidenkin vuosien ajan. Lohjan kuntaliitos kosketti tutkijoita myös henkilökohtaisesti, ja se oli lopullinen sysäys heidän opinnäytetyönsä aihevalintaan. Erityisesti Jaalamalle aihe oli henkilökohtainen. Hän on kotoisin Nummi-Pusulasta vanhan Pusulan alueelta, joka liittyi tai liitettiin osaksi Lohjaa. Näin hänellä oli mahdollisuus verrata omia tuntemuksiaan muiden nummipusulalaisten tuntemuksiin. Sen sijaan Sinervo halusi saada tietoa kuntaliitoksen toteutuksesta ja sen herättämistä tuntemuksista, sillä hänen kotipaikkakuntaansa Nastolaa ollaan liittämässä Lahden kaupunkiin.

Lohjan kaupunki tilasi vuonna 2013 Laurea Lohjan Yrityslabralta kuntaliitostutkimuksen Sammatin ja Lohjan kuntaliitoksesta. Karjalohjan ja Nummi-Pusulan kuntaliitostutkimusta alettiin suunnitella lokakuun 2014 lopussa. Tutkimus toteutettiin tammikuussa 2015, ja tutkimusraportti oli valmis saman vuoden huhtikuussa. Tutkimustulokset julkaistiin Lohjan kaupungintalolla huhtikuussa 2015. Tulosten julkaisutilaisuudessa olivat mukana Hanna-Maria Grandell, järjestelmäasiantuntija Juha-Pekka Syrjälä, Karjalohjan

entinen kunnanjohtaja Henri Partanen, Nummi-Pusulan entinen kunnanjohtaja Eero Soinio ja paikallislehtien ja paikallisradion toimittajia. Tutkimuksen kulkua seurattiin mediassa sen alkuhetkistä lähtien. Tutkimus on huomioitu hyvin mediassa, niin paikallislehdissä kuin radiossakin.

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada kuntalaisilta mielipiteitä tapahtuneesta liitoksesta, ja tietoa siitä, miten liitos on vaikuttanut heidän elämäänsä. Työn tavoitteena on antaa Lohjan kaupungille kehitysideoita, jotta uudet kuntalaiset tuntisivat olevansa osa uutta Lohjaa. Lohjan kaupungilla on mahdollisuus hyödyntää saatuja tuloksia tulevaisuudessa integroidessaan uusia asukkaita Lohjan alueelle. Tutkimusta voidaan pitää onnistuneena, mikäli kaupunki hyödyntää tutkimustuloksia suunnitellessaan uutta, uuden kuntalainkin edellyttämää, kuntastrategiaa.

Kiitämme kaikkia osapuolia, jotka ovat myötävaikuttaneet työmme onnistumisessa. Erityisesti haluamme kiittää Laurea-ammattikorkeakoulua ja Taina Lackmania sekä Päivi Korhosta tästä mahdollisuudesta kirjoittaa tämä julkaisu. Lisäksi kiitämme Lohjan kaupunkia ja erityisesti hallintojohtaja Hanna-Maria Grandellia, joka tilasi tämän tutkimuksen ja auttoi meitä toteuttamaan tämän kuntaliitostutkimuksen. Lopuksi kiitämme myös filosofian maisteri Jarno Hirvaa sekä emäntä Maija-Riitta Jaalamaa, jotka auttoivat tekstin oikoluvussa.

Lohjalla 03.10.2015

Juha Jaalama
tradenomi

Jaakko Sinervo
tradenomi

1. JOHDANTO

Kuntaliitos tarkoittaa kahden tai useamman kunnan liittymistä yhteen. Niiden taustalla on kuntien halu vastata tulevaisuuden haasteisiin vahvemmin yhdessä uutena kuntana. Kuntaliitoksella tavoitellaan parempaa palveluverkon rakentumista ja kuntien kilpailukyvyyn paranemista. Kuntaliitokset ovat hyvin ajankohtainen aihe, sillä niitä on tapahtunut vuosien 2007–2015 aikana 71 kappaletta. (Suomen kuntaliitto 2015a.) Kuntaliitosten määrän taustalla on kuntajakolaki, jota valmisteltiin 2009. Kuntajakolain sisältöä muokattiin, ja nimi muutettiin kuntarakennelaiksi 2013. Kuntarakennelaissa kunnilla on velvollisuus osallistua kuntaliittoselvityksiin. (Suomen kuntaliitto 2015b.)

Karjalohja ja Nummi-Pusula liitettiin Lohjan kaupunkiin 2013. Nyt kaksi vuotta kuntaliitoksen jälkeen tutkijat selvittävät, kuinka tyytyväisiä uudet kuntalaiset ovat olleet liitokseen. Lohjan kaupunki tilasi Lohjan Laurea-ammattikorkeakoulun Yrityslabralta kuntaliitostutkimuksen, joka toteutettaisiin tammikuussa 2015. Lohjan kaupunki teetti samantyyllisen tutkimuksen Samatkan kuntaliitoksesta Lohjaan vuonna 2013. Samatkan kunta liittyi Lohjaan 2009.

Tutkimuksen tarkoituksena on saada kuntalaisilta mielipiteitä tapahtuneesta liitoksesta, ja saada tieto, miten liitos on vaikuttanut heidän elämäänsä. Lohjan kaupunki voi hyödyntää tutkimuksesta saatuja tietoja niin, että se voi huomioida paremmin liitosalueensa ja niiden asukkaat tulevaisuudessa. Työn tavoitteena on antaa Lohjan kaupungille kehitysideoita tutkimuksen pohjalta, jotta uudet kuntalaiset tuntisivat olevansa osa uutta Lohjaa. Tutkijat käyttivät

Sammatti-tutkimuksen kyselylomaketta pohjana, kun tämän tutkimuksen lomaketta suunniteltiin. Kyselylomake muokattiin soveltumaan Karjalohjan ja Nummi-Pusulan tilanteisiin. Kysymyksiä ei voitu muokata paljoa, sillä tulosten tuli olla vertailukelpoisia Sammatti-tutkimuksen kanssa.

Lohjan kaupungin hallintojohtaja Hanna-Maria Grandellin mukaan (Haastattelu, 26.2.2015) kuntaliitostutkimuksella annetaan kuntalaisille mahdollisuus saada äänensä kuuluviin. Lähidemokratiassa pyritään antamaan kaikille mahdollisuus vaikuttaa asioihin, jolloin jokaisen mielipiteellä on merkitystä. Tutkimuksella selvitetään asukkaiden mielipide ja tyytyväisyys kuntaliitokseen. Asukkaille tutkimus on yksi vaikutuskanava muiden joukossa. Tutkimuksen tarkoituksena on antaa kaupungille luotettavaa ja monipuolista tietoa kuntalaisten suhtautumisesta kuntaliitoksiin ja sen tarkoituksena on saada kuntalaisilta erilaisia kehitysideoita ja parannusehdotuksia, jotta Lohjan kaupunki pystyisi integroimaan liitosalueet kuntarakenteeseensa. (H. Grandell, henkilökohtainen tiedonanto 26.2.2015.)

H. Grandellin (hallintojohtajan haastattelu, 26.2.2015) mukaan Sammatti-tutkimuksen tuloksia on vaikeaa hyödyntää Karjalohjan ja Nummi-Pusulan kuntaliitoksissa, sillä erilaisia seutuyhteystöitä oli jo aloitettu, ennen kuin kuntaliitoksista oli alettu edes puhua (esimerkiksi Samatkan ja Karjalohjan hammashoidon yhteistyö). Samatkan kuntaliitos opetti kuntaliitosprosessin hallinnointia. Siitä syystä Karjalohjan ja Nummi-Pusulan kuntien hallinnon siirtäminen Lohjan kaupungintaloon johdettiin paremmin. Myös kuntaliitossopimusten sanamuotoja tarkennettiin,

ja palveluverkon säilyttäminen kolmen vuoden ajan kuntaliitoksista lisättiin Karjalohjan ja Nummi-Pusulan liitosopimuksiin. (H. Grandell, henkilökohtainen tiedonanto 26.2.2015.)

Tutkimus on mielipidekysely, jolla mitataan asukastytyväisyyttä neljän aihealueen avulla. Nämä aihealueet ovat: kuntaliitoksen vaikutus kunta-identiteettiin, asukkaiden vaikutusmahdollisuudet, palvelujen kattavuus ja viestinnän kautta tulleet odotukset kuntaliitoksesta. Näitä aihealueita käsitellään teoreettisessa viitekehyksessä. Kyselyt käsittelivät asukkaiden mielipiteitä ennen kuntaliitoksia ja niiden jälkeen. Aihealueiden kysymyksillä saadaan laaja kuva asukkaiden tuntemuksista kuntaliitosta kohtaan. Kuntaliitostutkimuksesta Lohjan kaupunki saa asukkailta käsityksen, missä se on onnistunut ja missä kohdin on vielä parannettava. Lisäksi kaupunki saa informaatiota, mihin asioihin sen olisi keskityttävä tulevaisuudessa, jotta kaupunkilaiset kokisivat Lohjan viihtyisänä paikkana elää.

Tutkimuskohteina on ollut kolme erilaista kuntaa: Lohja, Karjalohja ja Nummi-Pusula. Julkaisussa keskitytään Lohjan

liitoskuntiin Karjalohjaan ja Nummi-Pusulaan. Aluksi kerrotaan tutkimuksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Seuraavaksi käsitellään yleisesti kuntaliitoksia Suomessa, jotta lukijalle selviää, miksi kuntaliitoksia on tehty viime aikoina, ja miten kuntaliitosprosessi toimii. Tämän jälkeen kerrotaan Karjalohjan ja Nummi-Pusulan liittymisprosessit omina kappaleinaan, sillä ne olivat hieman erilaiset. Tutkimus pohjautuu 2013 tehtyyn Sammatin kuntaliitostutkimukseen, jonka kyselylomaketta muokattiin vastaamaan uusien liitoskuntien tarpeita. Sammatti-tutkimusta käsitellään lyhyesti, sillä tuloksissa verrattiin Sammatin tuloksia Karjalohjan ja Nummi-Pusulan tuloksiin. Tehty kuntaliitostutkimus selvittää myös asukastytyväisyyttä uudessa Lohjassa, joten tutkimuksessa tarkastellaan, mistä asukastytyväisyys koostuu. Tämän jälkeen käsitellään kunnan toimintoja palveluiden järjestäjänä, kuntalaisen vaikutusmahdollisuuksia ja kunnan viestintää. Tulossiossa on analysoitu ja käyty läpi vastauksia kysymys kysymykseltä, jotta voidaan tehdä vertailua liitoskuntien kesken. Julkaisu päättyy tehtyihin johtopäätöksiin.

2. TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Tutkimuksen suunnittelu

Tutkimusta alettiin suunnitella lokakuun loppupuolella 2014, jolloin tutkijat tapasivat ensimmäisen kerran Lohjan kaupungin hallintojohtaja Hanna-Maria Grandellin ja järjestelmäasiantuntija Juha-Pekka Syrjälän. Ensimmäisessä tapaamisessa käytiin läpi tutkimuksen luonnetta, Sammatti-tutkimuksen tuloksia ja kyselylomaketta. Tutkimuksen tarkoituksena on saada kuntalaisilta mielipiteitä tapahtuneeseen liitokseen, ja saada tietoa siitä, miten liitos on vaikuttanut heidän elämäänsä. Tutkimuksesta Lohjan kaupunki saa luotettavaa ja monipuolista tietoa kuntalaisten suhtautumisesta kuntaliitoksiin ja sen jälkeisiin palveluverkoston muutoksiin. Lisäksi tutkimuksessa haluttiin antaa kuntalaisille mahdollisuus kertoa kehitysideoita ja parannusehdotuksia.

Kuntaliitostutkimus oli kvantitatiivinen tutkimus. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka suuri osa karjalohjalaisista ja nummipusulalaisista on tyytyväisiä Lohjan kanssa toteutuneeseen kuntaliitokseen. Tutkimuksella haluttiin selvittää senhetkinen tilanne kuntaliitoksen onnistumisesta. Tutkijat tutustuivat Sammatti-tutkimukseen huolellisesti. Sen jälkeen sovittiin tapaaminen Karjalohjan ja Nummi-Pusulan entisten kunnanjohtajien Henri Partasen ja Eero Soinion kanssa. Tapaaminen järjestettiin Monkolassa 10.11.2014. Tapaamisessa oli mukana myös järjestelmäasiantuntija Syrjälä. Partasta ja Soiniota haastateltiin kuntaliitosprosessista. Tutkijat saivat hyvää taustatietoa, jonka pohjalta kyselylomaketta muokattiin niin, että se sopi Karjalohjan ja Nummi-Pusulan tilanteisiin. Partaselta ja Soiniolta saatiin myös vartenotettavia kysymysehdotuksia. Heidän mielestään

esimerkiksi kunnan teiden kunnossapidosta ja kunnan asiakaspalvelupisteen käytettävyydestä olisi hyvä kysyä. Samoin aluetoimikuntien toiminnasta ja erilaisten kuntayhdistysten ja seurojen tunnettavuudesta ja toiminnan riittävydestä tulisi kysyä.

Entisten kunnanjohtajien tapaamisen jälkeen kyselylomaketta muokattiin ja se lähetettiin arvioitavaksi. Grandell, Syrjälä, Partanen ja Soinio saivat kommentoida kyselylomaketta. Lomake lähetettiin myös aluetoimikuntien kommentoitavaksi. Saadun palautteen myötä kyselylomake sai lopullisen muotonsa 21.11.2014 (liite 1 ja 2). Joulukuun alkupuolella tehtiin kyselyistä Webropol-versio internet-kyselyä varten Syrjälän avustuksella. Joulukuun alkupuolella sovittiin myös kyselyn tarkka ajankohta. Kyselyt tuli lähettää asukkaille 12.1.2015, ja vastaajilla oli aikaa vastata 26.1.2015 saakka. Valmiit kyselylomakkeet lähetettiin Lohjan kaupungille 9.1.2015, ja Lohjan kaupunki lähetti ne osallistujille 12.1.2015.

2.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen perusjoukkona olivat Karjalohjan ja Nummi-Pusulan kaikki täysi-ikäiset asukkaat, joita oli yhteensä noin 5800 henkilöä. Nummi-Pusula oli jaettu Nummen ja Pusulan alueisiin Nummi-Pusulan kunnan kahtiajakoisuuden vuoksi. Nummi ja Pusula tekivät kuntaliitoksen 1981. Tästä johtuen tutkimusalueita oli kolme: Karjalohja, Nummi ja Pusula. Kyselyn otokseksi muodostui 1160 henkilöä eli 20 % perusjoukosta. Kyselylomakkeita lähetettiin kuitenkin vain yksi lomake yhtä kotitaloutta kohti. Otosmäärät tutkimusalueittain ovat: Karjalohja 230, Nummi 570 ja

Pusula 360. Kyselyyn osallistujat valikoitiin satunnaisotantamenetelmällä. Järjestelmäasiantuntija Syrjälä toteutti satunnaisotannon Karjalohjan, Nummen ja Pusulan asukkaista Excelin Rand-funktiolla. Satunnaisotantamenetelmään päädyttiin, koska kaikille täysi-ikäisille asukkailla haluttiin antaa samanlainen mahdollisuus tulla valituksi kyselyyn. Satunnaisotantamenetelmä antaisi myös oikean kuvan liitoskuntien asukkaista ja sen ikärakenteesta.

Kyselyyn osallistuneilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn internetissä tai kirjeitse. Internet-kyselyä ei ollut suojattu käyttäjätunnuksin tai salasanoin. Kyselyn osoite luki vain saatekirjeessä, eikä se ollut julkisessa jaossa esimerkiksi Lohjan kaupungin koti- tai Facebook-sivuilla. Kuitenkin vain murto-osa vastasi internet-kyselyyn. Syynä tähän voi esimerkiksi olla, että kysely tuli kirjeitse. Kyselyitä lähetettiin yhteensä 1160 kpl. Monelle oli ehkä helpompaa vastata samassa muodossa, jossa pyyntö kyselyyn osallistumisesta tuli. Internet-kyselyyn vastasi vain 16 % (46 kpl) ja kirjeitse

84 % (245 kpl). Saatekirjeessä kerrottiin, että kyselyyn osallistujilla on mahdollisuus voittaa 50 Neidonkeitaan uimahallin lippua, 20 kaivoseumolippua ja Lohja-aiheisia tuotteita yhteystietonsa jättämällä. Arvontapalkinnoilla oli tarkoitus innostaa vastaamaan kyselyyn. Kyselyn vastausprosentti oli 25 % (291 kpl). Vastaajien joukossa oli yksi alaikäinen. Osa kyselyistä oli lähetetty vanhan Lohjan alueelle, joten nämä henkilöt eivät kokeneet olevansa vastauskelpoisia. Muutamat eivät olleet vastanneet taustatietoja koskeviin kysymyksiin. Tämän takia vastausten kokonaismäärä ei täsmää aluekohtaisiin vastausmääriin.

Kyselyn vastausajan päätyttyä tutkijat alkoivat litteroida kyselyjen vastauksia Webropol-kyselyalustaan. Kirjevastauksia tuli paljon (245 kpl), joten kyselyjen litteroimiseen kului koko helmikuu. Kun kaikki vastaukset oli laitettu Webropoliin, päästiin analysoimaan tuloksia. Tulokset analysoitiin maalisi- ja huhtikuun aikana.

3. KUNTALIITOKSET SUOMESSA

3.1 Yleisesti kuntaliitoksista

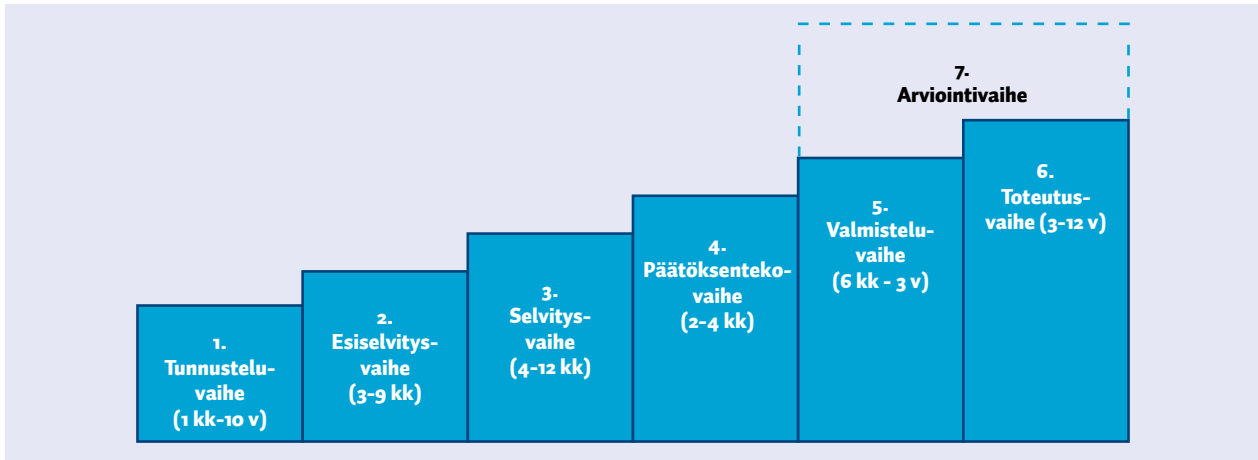
Vuosina 2007—2015 Suomessa on tehty 71 kuntaliitosta, joiden seurauksena kuntien lukumäärä on vähentynyt 114 kunnalla (Suomen kuntaliitto 2015a). Eniten kuntaliitoksia tapahtui vuonna 2009, yhteensä 32 kpl. Vuoden 2009 kuntaliitospäikki selittyy sillä, että 2007 hyväksyttiin PARAS-lainsäädäntö, jolloin aloitettiin mahdollisten kuntaliitosten selvittäminen. Liitosselvityksiin kuluu aikaa, joten 2009 oli sopiva ajankohta kuntaliitoksille. Vuosi 2009 oli myös ensimmäinen vaalien jälkeinen uuden valtuuston istuntokausi ja näin ollen ensisijainen kuntaliitosvuosi kaudella 2009—2012. Tällaista liitospäikkiä ei ollut havaittavissa 2013, sillä kuntarakenneuudistustalakeia muutettiin, mikä aiheutti epätietoisuutta. Tämä aiheutti sen, että kuntaliitosselvityksiin ei juurikaan ryhdytty valtuustokauden 2009—2012 lopulla. (Koski, Kyösti & Halonen 2013, 4.)

Vuonna 2007 kuntajakolakiin tehtiin PARAS-hankkeen yhteydessä muutos kuntien yhdistymisavustuksiin. Yhdistymisavustuksen suuruus kahden kunnan liitoksissa oli 2—4 miljoonaa euroa, riippuen liittyvien kuntien asukasmäärästä. Yhdistymisavustusten muutoksella pyrittiin vaikuttamaan useampien monikuntaliitosten toteutumisiin, sillä avustuksen suuruus kasvaisi liitoskuntien lisääntyessä. Vuosina 2008 ja 2009 toteutuneisiin monikuntaliitoksiin valtionavustuksen suuruus kasvoi 1,26 miljoonalla eurolla jokaisesta kunnan lisäyksestä. 2010 ja 2011 yhdistymisavustuksen lisäys oli 0,98 miljoonaa euroa ja 2012 ja 2013 lisäys oli 0,7 miljoonaa euroa. Yhdistymisavustuksen suuruus määräytyy yhdistyneiden kuntien uudesta asukasmäärästä. Avustuksen suuruus on maksimissaan silloin, kun yhdistyneen kunnan

uusi väkiluku ylittää 20 000 asukasta. Samalla muiden kuin suurimman kunnan yhteenlasketun väkiluvun tulee ylittää 10 000 asukkaan raja. Kuitenkin avustuksen enimmäismäärä 2008—2009 oli 7,2 miljoonaa, 2010—2011 se oli 5,6 miljoonaa ja 2012—2013 sen suuruus oli 4,0 miljoonaa euroa. (Koski 2008, 11—12.)

Kuntaliitokset 2000—2013 voidaan jakaa neljään jaksoon kuntajakolainsäädännön vaikutuksen mukaan. Ensimmäinen jakso oli 2000—2006, jota voidaan kutsua yksittäisten pienten kuntien kuntaliitoksiin kannustamisen kaudeksi. Toinen kausi sisältää kunta- ja rakenneuudistuksen kolme ensimmäistä vuotta, 2007—2009. Tätä kautta kutsutaankin PARAS-uudistuksen kaudeksi. Vuosien 2010—2013 kautta voidaan kutsua kuntajakolain selkiyttämisen kaudeksi. Vuonna 2009 tehtiin kuntajakolain kokonaisuudistus, joka otettiin käyttöön vuonna 2010. Uudistukset koskivat kuntajakoselvitysten tekemistä, kuntaliitosten valmistelua ja toteutuksen tarkentamista. Kuntajakolain uudistuksessa määriteltiin kuntaliitossopimuksille minimisisältö, joka lisäsi luottamuksen syntymistä liitoskuntien välille. Neljättä kautta kutsutaan kuntarakennelain mukaisen kuntauudistuksen kaudeksi. Vuonna 2013 Kataisen hallitus hyväksyi kuntarakenneuudistuksen kuntarakennelain. Lakimuutokset koskivat muun muassa kuntien selvitysvelvollisuuden ja kuntajakoselvityksen minimisisällön asettamista, yhdistymisavustusten kohdentamista ja valtionosuusmenestysten kompensoitumista. (Koski, Kyösti & Halonen 2013, 8.)

Kuntaliitosprosessi on pitkä ja monivaiheinen. Liitosprosessissa on havaittavissa seitsemän eri vaihetta, joista kukin

Kuvio 1: Kuntaliitosprosessin vaiheet (Koski, Kyösti & Halonen 2013, 11)

vaihe vaikuttaa lopputuloksen syntymiseen (kuvio 1). Prosessin ensimmäinen vaihe on tunnusteluvaihe, jolloin kunnat pyrkivät löytämään yhteisen näkemyksen kuntaliitosneuvotteluiden tarpeellisuudesta. Tunnusteluvaiheeseen osallistuu kuntien ylin viranhaltija- ja luottamushenkilöjohto. Esiselvitys on liitosprosessin seuraava vaihe, jossa tarkennetaan kuntien toiminnallista suuntautumista. Tämän tarkoituksena on löytää oikea kuntakumppani, jonka kanssa jatkaa prosessia. Esiselvitysvaihe voi madaltaa kuntien kynnystä osallistua kuntajakoselvityksiin. Vaikka esiselvitysvaihe ei ole pakollinen, se on joissain tilanteissa välttämätön, jotta liitosprosessi voi jatkua. (Koski 2008, 26—27.)

Selvitysvaihe on prosessin kolmas vaihe. Selvitysvaiheen sisältö ja laajuus vaihtelee tapauskohtaisesti. Se tehdään kuntien omina hankkeina ja kuntajakoselvittäjän tulee olla mukana. Neljäs kuntaliitosprosessin vaihe on päätöksentekovaihe. Tällöin asukkailla järjestetään keskustelutilaisuuksia mahdollisesta tulevasta liitoksesta. Kunnanhallituksen on kuntarakennelain mukaan annettava kuntalaisille 30 päivää aikaa tehdä havaintoja yhdistymisselvityksestä. Tuona aikana kuntalaisilla on tilaisuus kertoa mielipiteensä yhdistymisasikeista. Viides vaihe, eli valmisteluvaihe, alkaa vain, jos kunnanvaltuustot hyväksyvät kuntaliitoksen. Valmistelut alkavat heti, kun kunnanvaltuustot ovat hyväksyneet kuntaliitospäätöksen. Valmisteluvaihe kestää yleensä ensimmäisen puolitoista vuotta, ja sen aikana tehdään haastavia päätöksiä lyhyellä aikajänteellä. Prosessin kuudes vaihe on toteutus. Toteutusvaihe voidaan jakaa neljään ajankohtaan: yhdistymisen kolmeen ensimmäiseen päivään, kolmeen ensimmäiseen kuukauteen, kolmeen ensimmäiseen vuoteen ja kolmeen ensimmäiseen valtuustokauteen. Näiden neljän ajankohdan toteutumisen tulokset määrittävät sen, kuinka kuntaliitos onnistuu. (Koski, Kyösti & Halonen 2013, 10.)

Kuntaliitosprosessin viimeinen vaihe on arviointivaihe. Arviointivaiheessa arvioidaan ja seurataan reaaliajassa

kuntaliitoksen valmistelua ja toteutusta (kuvio 1). Arviointivaiheessa kannattaa käyttää ulkopuolista asiantuntijaa, jotta varmistetaan arvioinnin objektiivisuus. Ulkopuolinen asiantuntija tuo myös uutta näkökulmaa valmisteluun ja toteutukseen. Arviointi tehdään reaaliajassa sen takia, että se kannustaa tekemään pitkäjänteistä työtä kuntaliitoksen toteutuksen eteen. Reaaliaikaisen arvioinnin ja seurannan avulla pysytään aikataulussa, jotta kaikki tulee hoidettua ajallaan. Lisäksi arvioinnit helpottavat kuntaliitoksen dokumentoimista. Monia kiinnostaa, miten kuntaliitosta on valmisteltu ja miten se on toteutettu. (Koski, Kyösti & Halonen 2013, 18.)

3.2 Karjalohjan liittyminen Lohjaan

Karjalohja oli noin 1400 asukkaan kunta, jonka naapurikuntia olivat Lohja, Raasepori ja Salo. Karjalohjan ja Lohjan välisen kuntaliitosprosessin voidaan katsoa alkaneen jo 2005, sillä kunnat olivat aloittaneet muutamaa vuotta aikaisemmin niin sanotun seutuyhteistyön. Seutuyhteistyön kautta mediassakin alettiin puhua mahdollisesta kuntaliitoksesta. Toinen signaali kuntaliitokseen oli pienen kunnan taloudellinen tilanne. Lohja, Karjalohja ja Sammatti olivat neuvotelleet kuntaliitoksesta 2007, mutta Karjalohja hylkäsi liittymissopimuksen samana vuonna. Sammatti hyväksyi sopimuksen ja liittyi Lohjaan vuonna 2009. (H. Partanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014.)

Karjalohjalla esiintyi vastarintaa kuntaliitosta kohtaan muun muassa erilaisin adressein. PARAS-hankkeen myötä Karjalohja joutui kuitenkin tekemään sopimuksen, jossa se liittyisi Lohjaan. PARAS-hanke on kunta- ja palvelurakenteen uudistamisprosessi. PARAS-hankkeen tavoitteena on varmistaa palveluiden saatavuus ja saavuttaa toimiva kuntarakenne. Karjalohja hyväksyi PARAS-hankkeen ja kuntaliitossopimuksen 2008. Karjalohja liittyi Lohjan perusterveydenhuollon alueeseen vuonna 2009 ja sai

ennätyspitkän siirtymisajan kuntaliitokseen Lohjan kanssa. H. Partasen (Karjalohjan entisen kunnanjohtajan haastattelu, 10.11.2014) mukaan yksi syy pitkään siirtymisaikaan oli Sammattin kuntaliitos Lohjan kanssa ja Karjalohjan saama niin sanottu porkkanaraha. Poikkeuksellista tässä kuntaliitoksessa oli, että Lohjan kaupunki hyväksyi Karjalohjan kunnan budjetin muutamana vuotena ennen virallista kuntaliitosta. Karjalohja liitettiin Lohjaan tammikuussa 2013. (H. Partanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014.)

Ennen kuntaliitosta Karjalohjalla järjestettiin tapahtumia ja kokouksia, joissa keskusteltiin kuntaliitoksesta. Tapahtumiin oli kaikilla vapaa pääsy, joten kuntaliitoksesta kiinnostuneet asukkaat saivat osallistua ja esittää mielipiteitään. H. Partasen (haastattelu 10.11.2014) mukaan asukkaiden mielipiteitä kuunneltiin, ja asukkaita informoitiin kuntaliitosprosessista esimerkiksi paikallislehdissä. Tästä johtuen asukkaiden toivottiin olevan tietoisia, missä vaiheessa kuntaliitossuunnitelmat olivat, ja miten liitos vaikuttaisi Karjalohjan asukkaisiin. (H. Partanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014.) Karjalohjalla ei järjestetty kuntaliitoksesta neuvoa-antavaa kunnallista kansanäänestystä, sillä kunnanvaltuusto teki myönteisen päätöksen kuntaliitoksesta (J. Perheentupa, henkilökohtainen tiedonanto 26.2.2015).

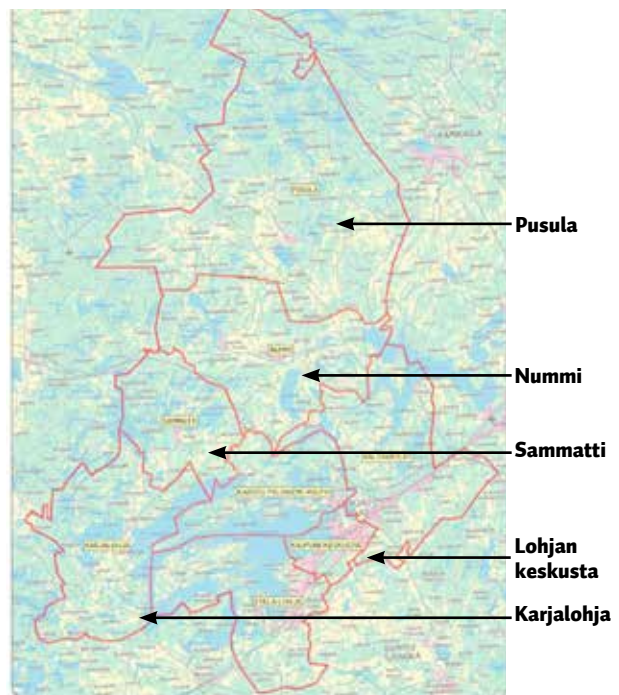
Karjalohjan entisen kunnanhallituksen puheenjohtaja Teija Lehervo toteaa, että kuntaliitoksesta tiedotettiin lähinnä sanomalehdissä ja erilaisissa tiedotustilaisuuksissa. Karjalohjalla tietyt ihmiset osallistuivat tiedotustilaisuuksiin, mutta osallistujamäärät jäivät alhaisiksi. Asukkaiden huoli kuntaliitoksesta näkyi muun muassa pelkona lähipalveluiden katoamisesta. Lehervo toteaa tiedotustilaisuuksien määrän olleen yleisesti ottaen riittävä, mutta jotkin tahot olisivat halunneet niitä vielä lisää. Kuntaliitosta vastustettiin osittain, mutta vastustajat eivät pystyneet esittämään konkreettista vaihtoehtoa kuntaliitokselle. (T. Lehervo, Karjalohjan entisen kunnanhallituksen puheenjohtaja sähköpostikeskustelu 4.6.2015.)

3.3 Nummi-Pusulän liittymisen Lohjaan

Nummi-Pusula oli noin 6000 asukkaan kunta, jonka naapurikuntia olivat Karkkila, Lohja, Somero, Tammela ja Vihti. Nummella asuu noin 3700 asukasta ja Pusulassa noin 2200 asukasta. Nummi ja Pusula olivat kuuluneet Lohjaan vuoteen 1865 saakka, jolloin ne erkanivat Nummeksi ja Pusulaksi. Nummen ja Pusulan välillä tehtiin kuntaliitos 1981, jolloin Nummi-Pusulän kunta syntyi. E. Soinion (Nummi-Pusulän entisen kunnanjohtajan haastattelu 10.11.2014) mukaan kuntaliitos ei ollut onnistunut, vaan kunta jäi kaksiosaiseksi. Kuntaidentiteetti ei sulautunut, vaan kuntalaisten

keskuudessa puhuttiin edelleen Nummesta ja Pusulasta. Syitä tähän olivat esimerkiksi kunnan nimi, Nummi-Pusula, jossa oli kummankin vanhan kunnan nimi. Nummella ja Pusulassa oli myös omat keskustajamat, joissa oli paljon päällekkäisiä palveluita. (E. Soinio, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014.)

E. Soinion (Haastattelu 10.11.2014) mukaan Nummi-Pusulalla olisi ollut hyvät mahdollisuudet säilyä itsenäisenä kuntana. Kunnan asukasmäärä, taloudellinen tilanne ja sijainti olisivat puoltaneet kunnan itsenäisyyttä, mutta poliitikkojen riittävyys aiheutti tilanteen, että kuntaliitoksesta alettiin neuvotella. Kuntaliitosneuvottelut Lohjan kanssa aloitettiin vuonna 2011. Kuntaliitosneuvotteluita käytiin kolmikantaneuvotteluna, jossa olivat mukana Lohja, Nummi-Pusula ja Siuntio. Siuntio ei kuitenkaan hyväksynyt kuntaliitos-sopimusta, joten neuvottelut vietiin loppuun Lohjan ja Nummi-Pusulän kanssa. Kuntaliitossopimus Lohjan ja Nummi-Pusulän kanssa neuvoteltiin noin kuukaudessa vuonna 2012. Nummi-Pusula liitettiin Lohjaan tammikuussa 2013. Kuntaliitosta kannatettiin Nummen alueella, kun taas Pusulassa vastustettiin. Eräs syy vastustukseen Pusulassa oli esimerkiksi välimatkojen pituudet Lohjan keskusta, kuten kuvasta 1 huomataan. Varsinaiset liittymisneuvottelut Lohjan kanssa sujuivat hyvin, koska Nummi-Pusulalla ei ollut mitään vaatimuksia kuntaliitoksessa. (E. Soinio, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014.)

Kuva 1: Lohjan kartta (Lohjan aluetoimikunnat 2015)

E. Soinion (Haastattelu 10.11.2014) mukaan Nummi-Pusulassa tiedotettiin Karjalohjaa enemmän kuntaliitosprosessin kulusta. Nummi-Pusulassa järjestettiin kyläkokouksia ja yleisötapauksia, joissa keskusteltiin kuntaliitoksesta. Asukkaat saivat esittää mieltään askarruttavia kysymyksiä. Kuntaliitoksesta tiedotettiin tiiviisti paikallislehdissä, ja jokaiseen talouteen jaettiin kuntaliitoksesta tehty esite. Nummi-Pusulan kunta perusti kuntaliitokselle omat kotisivut, joissa tiedotettiin liittymisprosessista. Kotisivuilla oli myös keskustelufoorumi, jolla pystyi käymään avointa keskustelua liitoksesta. Keskustelufoorumi ei kuitenkaan ollut aktiivinen, koska keskustelua ei pystynyt käymään anonyymisti. Nummi-Pusulan kunta teki laajan mielipidetutkimuksen kuntaliitoksesta. Kyselytutkimuksella haluttiin selvittää kuntalaisten kanta kuntaliitokseen. Tämän lisäksi Nummi-Pusulassa järjestettiin neuvola-antava kunnallinen kansanäänestys, jossa 55 % nummipusulalaisista oli yhdistymisen kannalla. (E. Soinio, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014.)

Nummi-Pusulan entisen kunnanvaltuuston puheenjohtajan Jorma Kairan mukaan kuntaliitosta kannatti enemmistö kunnanvaltuustosta. Kuntaliitoksesta järjestettiin erilaisia keskustelutilaisuuksia, mutta niissä kävijät olivat lähinnä samoja aktiiveja, jotka kävivät valtuuston kokouksissa. Tiedottamista Kaira piti riittävänä, sillä tiedotusvälineitä käytettiin monipuolisesti. Kuntalaisilta kysyttiin myös mielipidettä kuntaliitoksesta erillisellä neuvola-antavalla kyselyllä. (J. Kaira, Nummi-Pusulan entisen kunnanvaltuuston puheenjohtajan sähköpostikeskustelu, 8.5.2015.) Nummi-Pusulan entinen kunnanhallituksen puheenjohtaja Kari Kytälä oli samaa mieltä Kairan kanssa tiedottamisen riittävyydestä ja erilaisten medioiden riittävästä käytöstä. Kytälä toteaa kuntaliitoksen aina jakavan mielipiteet, eikä vastarinalta voitu välttyä kuntalaisten eikä valtuustonkaan keskuudessa. (K. Kytälä, Nummi-Pusulan entisen kunnanhallituksen puheenjohtajan sähköpostikeskustelu 4.6.2015.)

3.4 Sammatin kuntaliitostutkimus Lohjan kanssa

Sammatin kunta neuvotteli Lohjan ja Karjalohjan kanssa mahdollisesta liitoksesta 2007. Sammatti hyväksyi

kuntaliitossopimuksen, ja se liitettiin Lohjaan 2009. Sammatin kunnan päättäjät olivat yksimielisiä siitä, että Lohja on oikea liitoskunta. Sammatti ja Lohja olivat tehneet yhteistyötä jo aikaisemmin, joten Lohja oli looginen vaihtoehto liitoskunnaksi. Toinen vaihtoehto olisi voinut olla Salo, mutta aikaisemman yhteistyön puuttumisen vuoksi neuvotteluita Salon kanssa ei aloitettu. Sammatin ja Lohjan välisestä kuntaliitoksesta ei käyty mediassa keskustelua, joten suurta vastarintaa ei päässyt syntymään. Sammatin puolelta kuntaliitos oli pakollinen, sillä se ei olisi voinut toimia enää itsenäisenä kuntana. (Saarinen & Einesalo 2013, 5.)

Kuntaliitoksesta oli kulunut neljä vuotta aikaa, ennen kuin mielipidekysely toteutettiin. Saarinen ja Einesalo toteuttivat tutkimuksen touko-kesäkuussa 2013. Sammatti-tutkimuksen kyselylomakkeet lähetettiin 400 sammattilaiselle, joista kyselyyn vastasi 88 asukasta. Sammatti-tutkimuksen vastausprosentti oli 22 %. Vastaaajien ikäjakauma oli 26 ikävuodesta 88 ikävuoteen, ja keski-ikä oli 59,3 vuotta. Vastajat olivat asuneet Sammattissa keskimäärin 29,3 vuotta. (Saarinen & Einesalo 2013, 6–7.) Sammatti-tutkimus toimi Karjalohjan ja Nummi-Pusulan mielipidekyselyn pohjamateriaalina.

Sammatti-tutkimukseen vastanneista 57 % suhtautui kuntaliitokseen positiivisesti ja negatiivisesti asiaan suhtautui 25 %. Vastaaajista 18 % ei osannut sanoa, oliko kuntaliitos hyvä vai huono asia. Vastaaajista suurin osa oli sitä mieltä, että kuntaliitos oli ainoa mahdollisuus Sammattille, jotta se pysyisi elinvoimaisena. Suurin huolenaihe vastaaajille oli julkisten alueiden, kuten rantojen, teiden ja kadunvarsien istutusten kunnossapito. Myös terveydenhuolto- ja vanhustenhoitopalveluihin sekä julkisiin liikenneyhteyksiin oltiin tyytymättömiä. Tyytyväisiä sammattilaiset olivat kulttuurija kirjastopalveluihin sekä verokevennyksiin. Sammattilaiset kokivat, että vaikutusmahdollisuudet päätöksentekoon olivat huonontuneet, kun Sammattissa ei ollut enää kunnan asiointipistettä. Tutkimuksesta kävi ilmi, etteivät sammattilaiset kokeneet itseään lohjalaisiksi, vaikka olivat kuuluneet Lohjaan neljä vuotta. (Saarinen & Einesalo 2013, 8–20.)

4. ASUKASTYYTYVÄISYYS KUNNISSA

Asukastyytyväisyys terminä ei esiinny kirjallisuudessa, mutta asukastyytyväisyys voidaan johtaa samoista periaatteista kuin asiakastyytyväisyys. Kunta tarjoaa ja järjestää palveluita asukkaalleen. Palveluiden tarjoajana tyytyväisyyden mittaaminen on palveluiden kehittämisen kannalta tärkeää. Vesterisen (2014, 13) mukaan yrityksen strategia ja arvot vaikuttavat asiakastyytyväisyyteen. Asiakastyytyväisyydessä on huomioitava asiakaskokemus, joka koostuu yrityksen strategian ja arvojen lisäksi viestinnästä, resursseista, palvelualltiudesta sekä asiakkaan että työntekijänkin palkitsemisesta.

Kuntalaisella on monia eri rooleja. Kuntalainen voi olla samaan aikaan kunnan asiakas, rahoittaja, äänestäjä, virkamies tai valtuutettu. Asiakkaana kuntalainen käyttää kunnan palveluita, ja rahoittajana asukas toimii veroja maksaessaan. Äänestäjänä asukas pääsee vaikuttamaan kuntansa päätöksentekoon. Osa kuntalaisista on kunnanvaltuutettuna tai saattaa työskennellä kunnan virkamiehenä. Kuntalaisen asiakassuhde kuntaan nähden on erilainen verrattuna yksityiseen sektoriin. Yksityisellä sektorilla asiakas rahoittaa haluamaansa palvelua, kun hän käyttää kyseistä palvelua. Julkisella puolella kuntalainen rahoittaa kunnan palveluita, vaikka ei kyseisiä palveluita käyttäisikään. Kuntalainen voi lopettaa kyseisen kunnan rahoittamisen vasta muuttaessaan toiselle paikkakunnalle. (Lauslahti 2003, 40–41.)

Asukastyytyväisyydestä voidaan erottaa kaksi asiaa, jotka vaikuttavat tyytyväisyyteen eri tavoilla: Kuinka tyytyväinen kuntalainen on kunnan lopullisiin päätöksiin, ja kuinka tyytyväinen kuntalainen oli päätöksentekoprosessiin?

Tyytyväisyys lopullisiin päätöksiin perustuu siihen, että päätös tulee helpottamaan kuntalaisen arkea, ja päätös tuo lisäarvoa koko paikkakunnalle. Tyytyväisyys päätöksentekoprosessiin perustuu tyytyväisyyden eri vaiheisiin: tyytyväisyys ennen päätöksentekoa, tyytyväisyys päätöksenteon täytäntöönpanoon ja tyytyväisyys, kun päätös on ollut jonkin aikaa voimassa. (Grigoroudis & Siskos 2010, 4–5.) Kuntalaisten ollessa tyytyväisiä kunnan tulee säilyttää tämä tilanne. Tyytyväiset kuntalaiset tekevät paikkakunnasta miellyttävän paikan elää. (Reinboth 2008, 96–97.)

Asukastyytyväisyydessä on otettava huomioon myös asukastyytymättömyys. Kuntalaiset voivat olla tyytymättömiä kunnan toimiin, vaikka kunta itse luulee toimivansa oikein ja kuntalaisten näkemysten mukaan. Yhdistämällä kaksi eri näkökulmaa molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä. Tyytymättömien kuntalaisten palautteet tulee ottaa huomioon, jotta kunta voisi saada tyytyväisempiä asukkaita. Kunnan on selvitettävä kuntalaistensa tyytymättömyyden kohteet ja mitä asukkaat odottavat kunnalta. Kuntalaisten tyytymättömyys tulisi kääntää tyytyväisyydeksi. (Reinboth 2008, 98–105.)

4.1 Asukaskokemus

Asukaskokemus on johdettu asiakaskokemuksen kautta. Asiakaskokemus koostuu viidestä osa-alueesta: yksilöstä, laatuhyteyksistä, organisaatiosta, toimintakyvystä ja tunne-energiasta. Kunnissa yksilöllä voidaan tarkoittaa kunnanvaltuuston jäseniä, jotka ajavat kuntalaisten asioita. Näin ollen kunnanvaltuutetut vaikuttavat niin omaan kuin

muiden elämän laatuun omassa kunnassaan. Laatuhyteydet voidaan rinnastaa kunnan ulkoiseen viestintään. Kuntalaisen tulee tietää, mitä kunnassa tapahtuu. Oikeanlaisella kunnan viestinnällä kuntalaiset kokevat yhteenkuuluvuutta, ja he kokevat positiivista arvostusta kuntaa kohtaan. Organisaatiolla tarkoitetaan koko kuntaa, niin kunnan virkamiehiä, kuin kuntalaisiakin. Kunta saavuttaa parhaiten asettamansa visiot ja strategiset päämääränsä kuuntelemalla virkamiesten lisäksi kuntalaisten mielipiteitä. Tällä tavoin kuntalaiset pääsevät vaikuttamaan kunnan päätöksiin. Kunnan toimintakyvyllä kuvastetaan kunnan tarjoamia palveluita, ja kuinka hyvin ne ovat saatavilla. Asukaskokemus vahvistuu, kun kunnan tarjoamat palvelut toimivat moitteettomasti ja palveluihin ollaan tyytyväisiä. Myös asukaskokemus koostuu yksittäisen kuntalaisen mielipiteistä, kokemuksista ja tuntemuksista. (Fischer & Vainio 2014, 17—117.)

Asukaskokemuksen johtamisella voimistetaan kuntalaisen kuntaidentiteettiä luomalla kuntalaisille merkityksellisiä kokemuksia, tapahtumia ja vaikutusmahdollisuuksia. Asukaskokemuksen johtamisella on useita hyötyjä. Se lisää tyytyväisyyttä, kunta tulee vetovoimaisemmaksi, vähentää kunnasta muutttoa ja saa kuntalaiset antamaan kehitysideoita. Asukaskokemus ja sen johtaminen ovat kokonaisvaltaisia toimia ja käsitteitä. Asukaskokemusten johtamisessa

tulee ottaa huomioon kaikki osa-alueet, jotka ovat suoraan tai välillisesti kosketuksissa kuntalaiseen. (Löytänä & Korteso 2011, 12—15.)

4.2 Kuntaidentiteetti

Kuntaidentiteetti on asukaskokemuksen tavoin kuntalaisen itsensä kokema, sillä jokainen kokee kuntaidentiteettinsä eri tavoin. Sosiologiassa identiteetin määritelmä tarkoittaa henkilön sisäpuolen ja ulkopuolen tasoittamista henkilökohtaisen ja julkisen maailman välillä. Kuntalaisen identiteetti muotoutuu ja kehittyy erilaiseksi ajan myötä. Kuitenkin on havaittavissa alueellisia identiteettejä, jotka ilmenevät, kun esittelemme itsemme uudelle tuttavuudelle. Saatamme esitellä itsemme sanomalla ensin, mistä päin olemme kotoisin. Se identifioi jo koko minäkuvan. Identiteetti koostuu niistä asioista ja kokemuksista, joita koetaan läpi elämän. Identiteetti konkretisoituu siihen paikkaan, jossa asutaan tai on asuttu. Kuntaidentiteetti on tärkeä osa elämää, sillä ihmisillä on synnynnäinen tarve olla osa jotain suurempaa yhteisöä. Tämä yhteisöllisyys kumpuaa yhteisistä muistojen perinöistä ja perinteiden vaalimisesta sekä halusta elää yhdessä. (Hall 2002, 22—52.)

5. KUNNAN TOIMINNOT

5.1 Kunta palveluiden järjestäjänä

Hallintolain 2. luvun mukaan kunnan asukkailla on oikeus hyvään palveluun. Kunnalla on palveluperiaate, joka edellyttää palveluiden asianmukaista saatavuutta: neuvontaa, tiedottamista, nopeaa asioiden käsittelyä ja joustavaa julkishallintoa. (Hallintolaki 6.6.2003/434.) Kunnalla on laissa määritetty palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuu. Kunnan toimiala voidaan jakaa kahteen toimialaan, erityistoimialaan ja yleiseen toimialaan. (Harjula & Prättälä 2012, 28.)

Erityistoimiala käsittää muun muassa ne tehtävät, jotka kunnan on pakko hoitaa, sillä ne on määritelty laissa. Kunnan erityistoimialan tehtävät voivat olla pakollisia tai vapaaehtoisia. Erityistoimialan pakollisia lakisääteisiä tehtäviä ovat perusterveydenhuollon, vanhustenhuollon, vammais- ja palveluiden, peruskoulun ja päivähoidon järjestäminen sekä kaavoituksen hoitaminen. Vapaaehtoisia kunnan tehtäviä ovat esimerkiksi lukiokoulutuksen ja vapaa-ajan toimintojen järjestäminen. (Harjula & Prättälä 2012, 115–154.)

Yleinen toimiala käsittää ne tehtävät, joita kunta voi omilla päätöksillään ottaa hoidettavakseen. Yleistä toimialaa on säännelty yleislausekkeella, jolloin toimialan edistymistä ohjaa kunta itse ja viime kädessä korkein hallinto-oikeus. (Harjula & Prättälä 2012, 115–119.) Kuntalain 1 § mukaan kuntalaiset valitsevat kunnanvaltuuston, jonka tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja kestävä kehitystä alueellaan. Kunnilla on näin ollen itsehallinto, joka on turvattu perustuslaissa. (Kuntalaki 17.3.1995/365.) Perustuslain 121 § mukaan kunnan hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Lailla säädetään verovelvollisuuden ja veron määrätymisen perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Kunnilla on perustuslaissa määrätty verotusoikeus. (Perustuslaki 11.6.1999/731.)

Yleislausekkeella pyritään tekemään ero kunnan ja valtion tehtävien välillä. Yleinen toimiala on kunnan itsehallinnon perusta. Kuntalaissa ei ole määritelty tarkasti yleisen toimialan tehtäviä, mutta tehtävien tulee olla kuntalaisille yhteisiä asioita. Yhteisinä asioina voidaan pitää niitä tehtäviä, jotka palvelevat kuntalaisia niin aineellisesti kuin henkisesti. Yleisten toimialatehtävien tulee olla tarkoituksenmukaisia ja hyväksyttävissä. Kunnan tulee edistää kuntalaisensa hyvinvointia ja mahdollistaa alueen kestävä kehitys. Kunta on vastuussa omasta alueestaan, mutta kunta voi laajentaa toimintaansa myös toisen kunnan alueelle esimerkiksi erilaisten kuntayhteistöiden merkeissä. Kunta voi harjoittaa esimerkiksi sähkönjakelua oman kuntansa ulkopuolelle. Yleinen toimiala käsittää myös elinkeinoelämän mahdollistamisen ja rakenteellisen toiminnan, kuten teiden ylläpidon, jätehuollon sekä energia- ja vesihuollon järjestämisen. (Harjula & Prättälä 2012, 115–131.)

Kunnille on kuntalaissa määritelty laajat tehtävät, joista kuntien tulee suoriutua. Kuntalain 2 § mukaan kunnan tehtävänä on hoitaa itsehallinnon nojalla ottamansa ja sille laissa säädetty tehtävät. Näiden tehtävien lisäksi kunta voi ottaa hoitaakseen itsehallinnon ulkopuolisia tehtäviä sopimuksen ehdoilla. (Kuntalaki 17.3.1995/365). Laajojen tehtävien vuoksi kuntayhteistyöt ja kuntaliitokset ovat ainoita ratkaisuja selvittää kunnille määritetyistä tehtävistä. Lakisääteisten palveluiden osuus kunnan tuottamista julkisista palveluista on kaksi kolmasosaa. Laissa on säädetty, että kunnat voivat halutessaan ulkoistaa tiettyjä palveluitaan yksityiselle sektorille. Kuntien laajentuneet tehtävät ovat aiheuttaneet sen, että kunnat ulkoistavat toimintojansa yksityiselle sektorille. Näin ollen kunnan rooli on muuttumassa palveluiden tuottajasta palveluiden haltijaksi. (Lauslahti 2003, 57–58.) Kuntalain 76 § mukaan kunnilla on monia mahdollisuuksia hankkia palveluita. Se voi tuottaa palvelut itse, tuottaa palvelut kuntayhteistyönä, ostaa palvelut toiselta kunnalta tai kuntayhtymältä, perustaa palvelua tuottava osakeyhtiö tai

olla osakkaana yhtiössä, hankkia palvelut valtiolta tai muulta julkisyhteisöltä tai hankkia palvelut yksityiseltä sektorilta. (Kuntalaki 17.3.1995/365.)

Kuntaliitoksissa palvelut sekoittuvat kaupunkikeskusten ja maaseudun välillä. Aikaisemmin kunnat ovat profiloituneet maatalouskunniksi, teollisuuskaupungeiksi tai kehyskunniksi. Kuntaliitosten myötä uuden kunnan alueella on sekä kaupunkimaisuutta että maaseutumaisuutta. Kuntaliitoksiin päädytään usein säästöjen toivossa. Se tarkoittaa, että joitakin uuden kunnan päällekkäisiä palveluita tulee karsia. Palvelut keskitetään usein kaupunkikeskuksiin. Tämä aiheuttaa liitoskuntien epätasa-arvoista kohtelua. Uusi kunta voi olla pinta-alaltaan hyvin suuri ja sen laitamilta kaupunkikeskukseen voi olla hyvinkin pitkät matkat. Kuntaliitoksesta aiheutuvat säästöt tulevat näkyviin vasta muutamien vuosien päästä. Kuntaliitoksissa on myös paljon hyviä puolia, sillä suurempi kunta parantaa kunnan kehittymistoimia ja kilpailukykyä. Suuremmalla kuntayksiköllä on paremmat neuvottelumahdollisuudet kuin pienemmällä kunnalla. Näin kuntayksikkö on houkutteleva uusille yrityksille ja yhteistyökumppaneille. Suurempi kuntayksikkö tuo turvallisuuden tunnetta niin taloudellisesti kuin henkisesti. (Pirkola 2012, 22—25.)

5.2 Kuntalaisen vaikuttamismahdollisuudet kunnassa ja kuntaliitoksessa

Suomessa jokaisella kansalaisella on oikeus vaikuttaa halua miinsa asioihin. Vaikuttaminen vaatii kuitenkin tiettyjä perustietoja ja -taitoja, jotka edesauttavat paremman lopputuloksen saamista. Näitä ovat esimerkiksi tiedot kansalaisten oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista osallistua ja vaikuttaa sekä perustiedot valtion instituutioista ja niiden toiminnoista. Näiden tietojen ja taitojen lisäksi tarvitaan henkilökohtaisia vaikuttamisen taitoja, joita ovat esimerkiksi puhuminen, kirjoittaminen, kuunteleminen, keskusteleminen, kyky osallistua, yhteiskunnan hahmottaminen, eri viestintäkanavien käyttäminen ja yhteistyön tekeminen. Ihmisellä on oltava hyvä pohjatieto siitä asiasta, johon hän haluaa vaikuttaa. (Ilvonen 2011, 21—23.)

Kuntalaisilla on monia virallisia vaikuttamistapoja kunnan sisällä. Näitä tapoja ovat esimerkiksi äänestäminen, erilaisiin kyselyihin vastaaminen, kuntalaisen aloiteoikeuden käyttäminen ja muutoksenhaku päätökseen. Virallisten vaikuttamismahdollisuuksien lisäksi kunnan asukkaalla on mahdollisuus vaikuttaa myös välillisesti, poliittisesti ja henkilökohtaisesti. Välillisestä vaikuttamisesta esimerkiksi voidaan ottaa ostokäyttäytyminen: ostetaanko omassa kunnassa tai sen lähialueella tuotettuja tuotteita, vai ostetaanko sama tuote esimerkiksi ulkomailta tuotuna? Ensiksi mainitussa tapauksessa saatu hyöty jää omalle kotiseudulle. Poliittista vaikuttamista on muun muassa puolueiden

kautta vaikuttaminen. Henkilökohtaista vaikuttamista ovat esimerkiksi sosiaalisen median käyttäminen, tapahtumiin osallistuminen tai lehden yleisönosastopalstalle kirjoittaminen. (Ilvonen 2011, 23—33.)

Äänestäminen

Kuntalain 4 luvun mukaan kunnan 18 vuotta täyttäneillä asukkailla on sekä ääni- että äänestys-oikeus. Äänioikeutta käytetään kunnallisvaaleissa ja äänestys-oikeutta erilaisissa neuvoo-antavissa äänestyksissä. Kunnanvaltuuston on pidettävä huoli, että kunnan asukkaalla tai kunnan palvelua käyttävällä on mahdollisuudet ja edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. (Kuntalaki 22.12.1995/1647.) Suomen valtio järjestää neljät vaalit, joissa kaikki äänioikeutetut voivat äänestää: eduskuntavaalit, presidentinvaalit, kunnallisvaalit ja europarlamenttivaalit. Näissä kaikissa vaaleissa äänestäjän on oltava vähintään 18-vuotias. (Vaalilaki 2.10.1998/714.) Kunnallisvaaleissa kansalaiset valitsevat kunnanvaltuuston, joka käyttää kunnan ylintä päätäntävaltaa (Kohi, Liuskari, Palo, Päivärinta & Vihervä 2011, 193). Kuntalaiset voivat äänestää myös kunnallisissa kansanäänestyksissä, jotka ovat neuvoo-antavia. Näiden tulokset eivät sido päättäjiä mihinkään, mutta voivat vaikuttaa uusien päätösten tekoon. Kunnissa neuvoo-antavia kansanäänestyksiä pidetään yleensä haastavista kysymyksistä, esimerkiksi kuntaliitoksista. Kuntalaiset voivat tehdä aloitteen asiasta, josta he haluavat kunnallisen kansanäänestyksen. Tämän toteuttamiseen vaaditaan kuitenkin vähintään viiden prosentin osuus kunnan äänioikeutetuista asukkaista. Valtuusto päättää, toteutetaanko äänestys vai ei. Äänestystä koskevan alueen ei tarvitse olla koko kunta, vaan se voi olla vain osa sitä. (Kenni, Lehtinen, Lund-ström & Rantakokko 2009, 14.)

Kyselyt, haastattelut ja tiedotus- ja keskustelutilaisuudet

Kuntalaisia voidaan kuulla erilaisissa tiedotus- ja keskustelutilaisuuksissa. Näissä tilaisuuksissa kuntalainen voi vaikuttaa ja kertoa oman mielipiteensä asiaa valmistaville virkamiehille. Tiedotus- ja keskustelutilaisuuksissa tuotavat asiat ovat usein valmisteluvaiheessa, jolloin asukkailla on parempi mahdollisuus vaikuttaa niihin. (Kohi ym. 2011, 73.) Jokainen kunta järjestää tilaisuutensa omalla tavallaan. Toinen kunta järjestää tiedotus- ja keskustelutilaisuuksiin useammin kuin toinen ja niissä käsiteltävät asiat vaihtelevat. Osa kunnista järjestää näitä tilaisuuksia vain kuntaa koskevissa suurissa kysymyksissä. Tilaisuuksien ei tarvitse koskea koko kuntaa tai kaupunkia, vaan ne voivat koskea vain jotakin sen kylää tai kaupunginosaa. Jokainen voi halutessaan ehdottaa kunnalle tai kaupungille tiedotus- ja keskustelutilaisuuksien lisäämistä, jos niiden määrä on omasta mielestä liian vähäinen. Kuntalaisilla on myös mahdollisuus vaikuttaa asioihin osallistumalla erilaisiin kunnan teettämiin

kyselyihin. Ne voivat olla niin lomake- kuin internetkyselyitä tai erilaisia haastatteluita. (Ilvonen 2011, 26—27.)

Aloiteoikeus

Kunnan asukkailla on myös oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevista asioista. Nämä aloitteet voivat koskea esimerkiksi kyläkoulujen säilymistä tai uuden leikkipuiston rakentamista. Aloitteen voi tehdä yksinkin, mutta yleensä aloitteen tekee esimerkiksi seura, yhdistys, järjestö tai jokin muu ryhmä. Kunnan on ilmoitettava aloitteen tekijälle, mihin toimiin aloitteen pohjalta on ryhdytty. Valtuuston on kuitenkin käsiteltävä toimivaltaansa kuuluva aloite, jos sen takana on vähintään kaksi prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista. (Koskela & Passoja 2007, 80.)

Muutoksenhaku

Kuntalainen voi tehdä mielestään väärästä päätöksestä joko oikaisuvaatimuksen tai hallintokantelun. Nämä toimenpiteet yleensä vain hidastavat toimeenpanoa, mutta eivät estä sitä. Suomessa valitusoikeus on tärkeä osa demokratiaa. Lopullisesta päätöksestä voidaan valittaa. Valituksia voidaan tehdä puhtaasti kiusantekona ja hidastamaan toimenpanoprosessia, mutta ne voivat kuitenkin johtaa tehtyjen päätösten purkamiseen. (Kohi ym. 2011, 72—73.)

Muita vaikuttamisen keinoja

Kansalaiset voivat vaikuttaa asioihinsa erilaisten yhdistysten ja järjestöjen kautta. Näissä organisaatioissa monet samalla tavalla ajattelevat henkilöt saavat paremmin äänensä kuuluviin. Organisaatiot voivat toimia maailmanlaajuisesti tai vain paikallisesti. Paikalliset organisaatiot voivat vaikuttaa omalla tietotaidollaan kunnan asioihin. Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) voi vaikuttaa kunnan päiväkerhotoimintaan. (Ilvonen 2011, 37—39.)

Erilaiset alue-, kylä- ja kaupunginosatoimikunnat pystyvät vaikuttamaan paikallisesti kunnan sisällä. Näiden kokoukset voivat olla virallisia tai epävirallisia. Virallisissa kokouksissa mukana voi olla kunnan päättäjiä, jolloin he saavat ajan tasalla olevaa tietoa asukkaiden mielipiteistä. Epävirallisissa kokoontumisissa voidaan istua esimerkiksi nuotion ääressä ja grillata makkaraa. Samalla voidaan jutella ja miettiä parannusehdotuksia, joita voi tulevaisuudessa ehdottaa eteenpäin kunnalle. (Kenni ym. 2009, 30—32.)

Internet on avannut aivan uuden maailman vaikuttamisen alueelle. Sosiaalisen median kautta todella moni pystyy jakamaan samanaikaisesti omia mielipiteitään ja samalla kommentoimaan toisten mielipiteitä. Monet kunnat, yritykset ja kolmannen sektorin toimijat ovat ottaneet sosiaalisen median yhdeksi tiedotus- ja vaikutuskanavakseen. Esimerkiksi

blogeissa moni tuo vahvasti oman kantansa esiin ja pyrkii sitä kautta vaikuttamaan havaitsemaansa ongelmaan. (Kohi ym. 2011, 78—79.)

5.3 Kunnan viestintä

Kunnalla on lakisääteisiä velvollisuuksia viestittää kuntaa koskevista asioista kuntalaisille. Kuntalain 4 luvussa kerrotaan kunnan tiedottamisvelvollisuudesta. Kunnalla on velvollisuus tiedottaa kunnassa vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Kunnan on myös tiedotettava kuntalaisille, milloin, miten ja kenelle asioista voi esittää kysymyksiä. Kunnan on myös lähetettävä pöytäkirjanote oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen sille, joka on sitä pyytänyt. (Kuntalaki 22.12.1995/1647).

Avoin viestintä kuntaliitoksesta on hyvä aloittaa heti, kun kuntaliitoskysymys tulee kunnan pohdittavaksi. Jokaisella kunnan työntekijällä on oma roolinsa tiedottamisessa. Työntekijöiden kesken on jaettava tiedottamista koskevat tehtävät. Näin jokainen tietää tehtävänsä, eikä päällekkäistä tiedottamista pääse tapahtumaan. Yleensä ylin johto ilmoittaa medialle ja kertoo avoimesti mahdollisesta kuntaliitoksesta kuntalaisille. Johdon tulee myös tiedottaa kunnan henkilöstölle tulevista muutoksista. Kunta voi tarvittaessa käyttää tiedottamisessa apunaan viestinnän ammattilaisia, joilla on tietotaito valita paras mahdollinen viestintäkanava oikealle kohderyhmälle. Vuorovaikutus kunnan ja kuntalaisten välillä on tärkeää. (Suomen kuntaliitto 2013, 5—24.)

Viestintäsuunnitelman tekeminen on ensiarvoisen tärkeää heti liitosprosessin alkuvaiheessa. Alussa on hyvä tutustua muihin kuntaliitoksiin ja niiden viestintään. Hyvässä viestintäsuunnitelmassa pyritään kaksisuuntaiseen viestintään eikä pelkästään yksisuuntaiseen tiedottamiseen. Liitoksen eri vaiheille voidaan tehdä omat viestintäsuunnitelmat, jolloin voidaan edetä selkeästi ja suoraviivaisesti kohti päämäärää. Hyvässä viestintästrategiassa on mietitty, kuinka asiat tiedotetaan medialle ja asukkaille. Asukkaille tiedottamisen pitää olla selkeää ja suoraviivaista, jotta mahdollisilta epäselvyyksiltä vältytään. Kunnan on reagoitava heti, mikäli kuntalaiset eivät ole ymmärtäneet kunnan liikkeelle laskemaa tiedotusta. Lisäksi asukkaille tulee kertoa, mitä kuntaliitos heidän kohdallaan tarkoittaa, esimerkiksi, miten palveluverkko mahdollisesti muuttuu. Hyvässä tiedottamisessa käytetään monipuolisesti hyväksi eri medioita, kuten paikallislehtiä ja -radioita sekä sosiaalista mediaa. Medialle tulee olla myös avoin, ja vastata esitettyihin kysymyksiin mahdollisimman selkeästi ja nopeasti. Hyvät suhteet mediaan edesauttavat kuntaliitosprosessista tiedottamisessa sen läpiviemisessä. (Suomen kuntaliitto 2013, 5—24.)

6. KARJALOHJAN JA NUMMI-PUSULAN KUNTALIITOSTUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Taustatiedot

Tutkimukseen vastanneiden keski-ikä oli 58,2 vuotta ja vastaajat olivat asuneet paikkakunnilla keskimäärin 31,9 vuotta. Tutkimuksen vastausprosentti oli 25 % (291 kpl). Ikäryhmittäin kaikkein pienin vastausprosentti oli nuorilla (18—39-vuotiaat) vastaajilla. Keski-ikäiset (40—60-vuotiaat) ja ikäihmiset (+61-vuotiaat) vastasivat kyselyyn kaikkein aktiivisimmin.

Karjalohja

Kyselyitä lähetettiin Karjalohjalle 230 henkilölle ja vastausprosentiksi saatiin 28 % (64 hlöä). Vastaukset jakautuivat ikäryhmittäin seuraavasti: nuoret 12,5 % (8 hlöä), keski-ikäiset 42 % (27 hlöä) ja ikäihmiset 44 % (28 hlöä). Yksi vastaaja ei ole ilmoittanut ikäänsä. Karjalohjalla prosentuaalisesti heikointen vastasivat nuoret. Keski-ikäiset ja ikäihmiset sen sijaan vastasivat huomattavasti aktiivisemmin.

Karjalohjalla vastaajien keski-ikä oli 59,1 vuotta. Kyselyyn vastanneiden ikähaarukka oli hämmästyttävän suuri, sillä nuorin vastaaja oli 18-vuotias ja vanhin 94-vuotias. Karjalohjalaisten vastaajien perhekoko vaihteli yhdestä henkilöstä kahdeksaan henkilöön. Miesten ja naisten välisiä eroja Karjalohjalla ei juuri ollut. Naisia kyselyyn vastasi 55 % (35 hlöä) ja miehiä vastasi hieman vähemmän, eli 44 % (28 hlöä). Yksi vastaaja ei ilmoittanut sukupuoltaan. Vastaajat olivat asuneet paikkakunnalla keskimäärin 28 vuotta.

Nummi

Kyselyitä lähetettiin Nummelle 570 henkilölle. Kuntaliitostutkimukseen vastasi Nummen puolelta 25 % (143 hlöä).

Ikäryhmittäin vastausmäärissä oli paljon eroja. Etenkin nuorten vastauksia tuli hyvin vähän, vain 13 % (19 hlöä). Keski-ikäisiä kyselyyn vastasi 30 % (43 hlöä) ja ikäihmisiä vastaajista oli 55 % (78 hlöä). Vastaajista kolme ei halunnut ilmoittaa ikäänsä. Nummellakin nuoret vastasivat kaikkein vähiten.

Nummella vastaajien keski-ikä oli 59,2 vuotta. Vastaajista nuorin oli 20-vuotias kun taas iäkkäin vastaaja oli 89-vuotias. Perhekoko vaihteli Nummella suuresti yhden hengen taloudesta seitsemän hengen talouksiin. Naisia Nummen vastaajista oli 45 % (64 hlöä) ja miehiä 51 % (73 hlöä). Loput vastaajista eivät halunneet ilmaista sukupuoltaan kyselyssä. Vastaajat olivat asuneet Nummella keskimäärin 32,6 vuotta. Moni vastaaja oli asunut Nummella lähes koko ikänsä.

Pusula

Pusulassa alueella kyselyitä lähetettiin 360 henkilölle, ja vastausprosentiksi saatiin 21 % (77 hlöä). Vastaajista nuoria oli 17 % (13 hlöä), keski-ikäisiä 36 % (28 hlöä) ja ikäihmisiä 43 % (33 hlöä). Myös Pusulassa kolme vastaajaa oli jättänyt ikänsä ilmoittamatta. Pusulassa nuorisovastasi kyselyyn hieman aktiivisemmin kuin Karjalohjalla ja Nummella. Ikäihmiset vastasivat kaikkein aktiivisimmin kyselyyn.

Vastaajien keski-ikä oli Pusulassa 56,4 vuotta. Perhekoko vaihteli yhden hengen taloudesta kuuden hengen talouteen. Enimmäkseen talouskoko vaihteli kahden ja kolmen hengen välillä. Miehiä kyselyyn vastasi 36 % (28 hlöä) ja naisia vastasi 54,5 % (42 hlöä), joten naiset vastasivat miehiä aktiivisemmin. Loput vastaajista eivät halunneet ilmoittaa sukupuoltaan. Vastaajat ovat asuneet Pusulassa keskimäärin 35,1 vuotta.

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Kyselystä huomattiin vastaajien keski-ikä olevan suhteellisen korkea kaikilla kyselyalueilla. Karjalohjan ja Nummen keski-ikä oli melkein 60 vuotta ja Pusulassa noin 56 vuotta. Nuorten vastaajien määrä jäi suhteessa hyvin pieneksi kaikilla alueilla, kun taas keski-ikäiset ja ikäihmiset vastasivat kyselyyn paremmin. Verrattaessa tuloksia Sammatti-tutkimukseen ne ovat kutakuinkin samat niin vastaajien keski-ikä kuin vastaajien perhekoon kanssa. Karjalohjalla suurin perhekoko oli kahdeksan henkeä, Nummella seitsemän ja Pusulassa kuusi, joten näissä ei juuri suuria eroja ollut. Pääsääntöisesti vastaajien perhekoot olivat kahden henkilön talouksia, mikä voidaan osittain huomata jo vastaajien ikäjakaumasta. Vastaajat asuvat yleensä elämäkumppaninsa kanssa. Monesta kyselystä selvisi, että lapset ovat jo muuttaneet pois kotoa.

Vastaajat Nummella, Pusulassa ja Karjalohjalla olivat asuneet paikkakunnalla hyvinkin kauan. Karjalohjalla ja Samentissa keskimääräinen asumisaika oli alle 30 vuotta, kun taas Nummella ja Pusulassa se oli yli 30 vuotta.

6.2 Kuntaidentiteetti

Karjalohja

Karjalohjalaisuus merkitsee monelle karjalohjalaiselle luontoa, kotipaikkaa ja rauhaisaa paikkaa elää, vain muutamassa vastauksessa karjalohjalaisuus ei merkinnyt vastaajalle mitään. Tästä voidaan hyvin päätellä, että karjalohjalaisien identiteetti omaa kotikuntaansa kohtaan on hyvin muuttumaton. Vastauksista kävi ilmi, että jopa paikkakunnalle muuttaneista suurin osa koki olevansa karjalohjalaisia. Tämä tarkoittaa, että karjalohjalaisiin ihmisiin ja tapoihin on helppo samaistua.

”Kaunista, hiljaista maalaisasuinpaikkaa”

”Tämä on minun kotikuntani ja olen täällä aina asunut, juuret ovat täällä.”

Nummi

Nummilaisten vastauksista voidaan havaita erilaisia suhtautumismalleja omaan kuntaintiteettiin. Ihmiset, jotka olivat asuneet Nummella ennen Nummen ja Pusulan kuntaliitosta, tunsivat kaikista eniten itsensä nummilaisiksi. Heille nummilaisuus merkitsi kunnia-asiaa sekä tuttua ja turvallista kotiseutua. Kuntaliitos Pusulan tai Lohjan välillä ei tähän identiteettiin vaikuttanut juuri mitenkään.

Nummella, Nummen ja Pusulan kuntaliitoksen jälkeen syntyneet tai sinne muuttaneet vastaajat eivät olleet aivan niin

tarkkoja omasta nummilaisuudestaan. Osa koki olevansa nummipusulalaisia tai heille nummilaisuus ei merkinnyt erikseen juuri mitään. Kuitenkin suurin osa itsenäisen Nummen kunnan puolella syntyneistä vastaajista tunsivat olevansa ehdottomasti nummilaisia ennemmin kuin lohjalaisia.

”Nummilaisuus on koti, juuret, metsät, pellot, puhtaat vedet, lapsuus, nuoruus, turvallisuus, perhe, onni.”

”Ei erityistä. Tämä on asuinympäristö. Olen enemmän lohjalainen, ehkä uusmaalainen.”

”Asunut Nummi-Pusulassa 25 vuotta ja enkä ole kokenut koskaan olevani nummilainen tai pusulalainen. Olen koko ajan ollut nummipusulalainen ja ihmetellyt kunnan kahtiajakautuneisuutta.”

Oheisista lainauksista huolimatta voidaan kuitenkin tulkita, että nummilaisuus on suurimmalle osalle vastaajista hyvin tärkeää ja merkitsee heille paljon. Osa vastaajista koki aikaisemman Nummen ja Pusulan liitoksen pilanneen osittain Nummen maineen. Nyt Nummi on taas oma alueensa, mihin muuttamat olivat tyytyväisiä. Johtopäätöksenä voidaan todeta nummilaisuuden olevan tärkeää siellä asuville.

Pusula

Pusulalaisuus tuntuu olevan todella vahva osa pusulalaisten identiteettiä. Hyvin monelle pusulalaisuus merkitsi kotipaikkaa ja se on tärkeä osa omaa identiteettiä. Vastausten perusteella pusulalaisuus on tärkeämpää pusulalaisille kuin nummilaisuus nummilaisille. Tähän voi osittain vaikuttaa suurempi muuttoliike Nummelle kuin Pusulaan.

”Olen kotoisin Pusulasta. Pusulalaisuus merkitsee sukujuuria, synnyinseutua ja yhteisöä. On jostain kotoisin.”

”Syntyperäinen pusulalainen. Sukuni yli 500v. täällä paikalla.”

”Merkitsee paljon. Olen nähnyt Pusulan kehityksen ja vaurastumisen. Elävä ja eteenpäin pyrkivä kotiseutu on arvokas asia.”

Monesta vastauksesta käy ilmi, että vastaajan oma suku on asunut Pusulassa sukupolvesta toiseen. Erään vastaajan suku on asunut Pusulassa peräti yli 500 vuotta, mikä on todella kunnioitettavaa. Esimerkiksi vanhojen sukutilojen omistajille pusulalaisuus tuntuu olevan tärkeää, mikä johtuu suvun pitkästä historiasta. Samaa oli havaittavissa myös nummilaisuudessa.

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Puhuttaessa identiteetistä kaikilla vastausalueilla kotiseutu, luonto, rauha ja ihmiset nousivat vahvasti esille. Kuntaidentiteetti tuntui säilyneen monella läpi elämän, vaikka osa oli

asunut elämänsä aikana muuallakin. Kyselyn pohjalta Karjalohjalla kuntaidentiteetti oli kaikkein vahvinta. Jopa paikkakunnalle muuttaneet tunsivat olevansa karjalohjalaisia. Pusulassa oli selvästi vahvempi kuntaidentiteetti kuin Nummella. Tämä voi osittain selittyä Nummelle muuttaneiden suuremmalla määrällä, tai sitten Pusulaan on ollut helpompi sopeutua kuin Nummelle.

Kaikista vastauksista käy ilmi, että mitä kauemmin alueella on asunut, sitä tärkeämmäksi alue muuttuu itselle. Vastaukset tuntuvat olevan lähes samanlaisia kuin Sammatti-tutkimuksessa, sillä sielläkin monelle vastaajalle ammattilaisuus merkitsi kotia ja juuria.

6.3 Aukkaiden kokemus kuntaliitoksesta

Karjalohja

Karjalohjalaisten suhtautumien kuntaliitokseen Lohjan kanssa ei ollut kovinkaan positiivinen asia (kuvio 2). Liitosta piti erittäin huonona asiana vajaa neljäsosa vastaajista. Huonona asiana kuntaliitosta piti noin neljäsosa vastaajista. Kuntaliitosta hyvänä asiana piti noin kolmannes vastaajista ja erittäin hyvänä asiana vain 5 % vastaajista. Melkein viidennes vastaajista ei osannut sanoa kantaansa kuntaliitokseen.

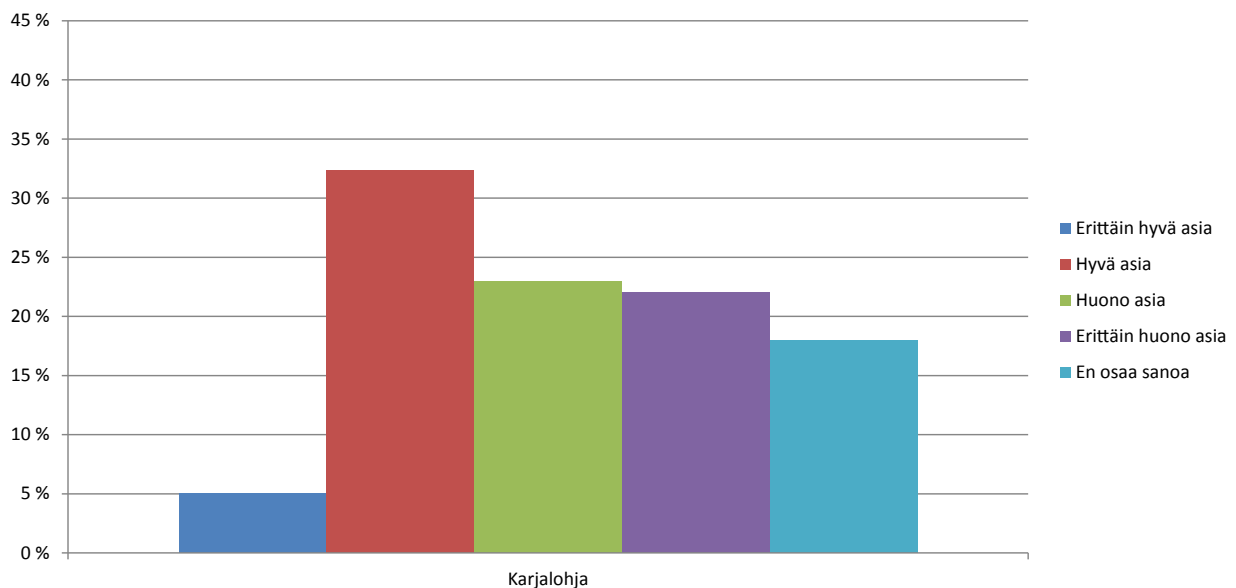
Nuoret (18–39-vuotiaat) vastustivat kuntaliitosta kaikkein voimakkaimmin, kun verrataan ikäjakaumittain

karjalohjalaisten suhtautumista kuntaliitokseen. Toisaalta nuorten vastaajien määrä jäi todella alhaiseksi, joten siitä ei voida vetää kovin vahvoja johtopäätöksiä.

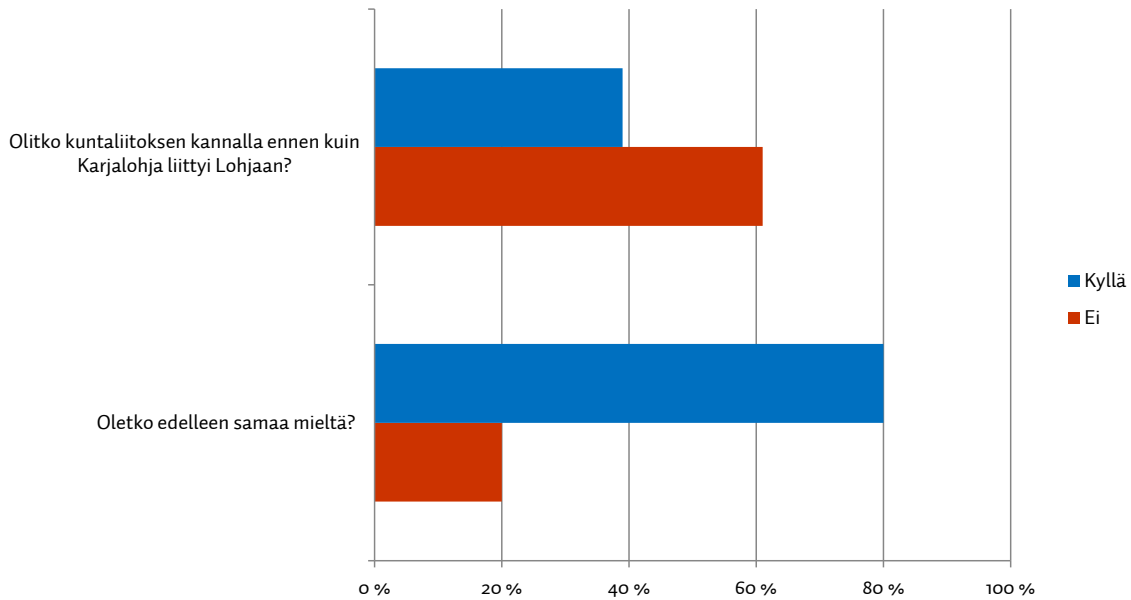
Keski-ikäisten (40–60-vuotiaat) vastaajien joukossa vastustusta kuntaliitokseen ilmeni nuoria vähemmän. Vastaajajoukon määrän ollessa suurempi voidaan tulokseen luottaa paremmin kuin nuorten kohdalla. Kaiken kaikkiaan melkein puolet suhtautui negatiivisesti kuntaliitokseen. Heidän kantansa oli: joko huono asia tai erittäin huono asia. Kuntaliitokseen positiivisesti suhtautuvia oli noin kaksi viidesosaa. Heidän kantansa kuntaliitokseen oli hyvä asia tai erittäin hyvä asia. Loput, noin viidennes, eivät osanneet sanoa omaa mielipidettään kuntaliitoksesta (liite 3).

Ikäihmiset (+61-vuotiaat) suhtautuivat kuntaliitokseen kaikkein positiivisimmin, sillä puolet piti kuntaliitosta joko hyvänä tai erittäin hyvänä asiana. Kuntaliitosta vastusti ikäihmisistä hieman vajaa 40 %. Loput 14 % eivät osanneet kertoa omaa mielipidettään kuntaliitoksesta (liite 3).

Karjalohjalla kielteisesti kuntaliitokseen suhtautuvien mielestä alueen palvelut ovat heikentyneet. He myös kokevat, että heidän ääntään ei kuulla tarpeeksi, koska kaikki asiat päätetään Lohjalla. Positiivisesti kuntaliitokseen suhtautuvat ajattelevat Lohjasta saatavan jotakin turvaa. Vastaajat perustelivat kuntaliitosta pakkoraolla.

Kuvio 2: Karjalohjalaisten mielipide kuntaliitoksesta

Kuvio 3: Karjalohjajalaisten suhtautuminen kuntaliitokseen

”Menetti itsenäisyyden. Olemme kuin syrjäytetty lähiö. Päätäjää ei kiinnosta muuten kuin rahastus (verot) mielessä.”

”Liitos ei ole tuonut mitään hyvää karjalohjalaisille. Palvelut uhkaavat kaikki siirtyä Lohjalle. Alueen kehittäminen loppui kokonaan kaksi vuotta sitten!”

”Vahvempi tuki takana. Mahdollistavat paremmat tulevaisuudennäkymät.”

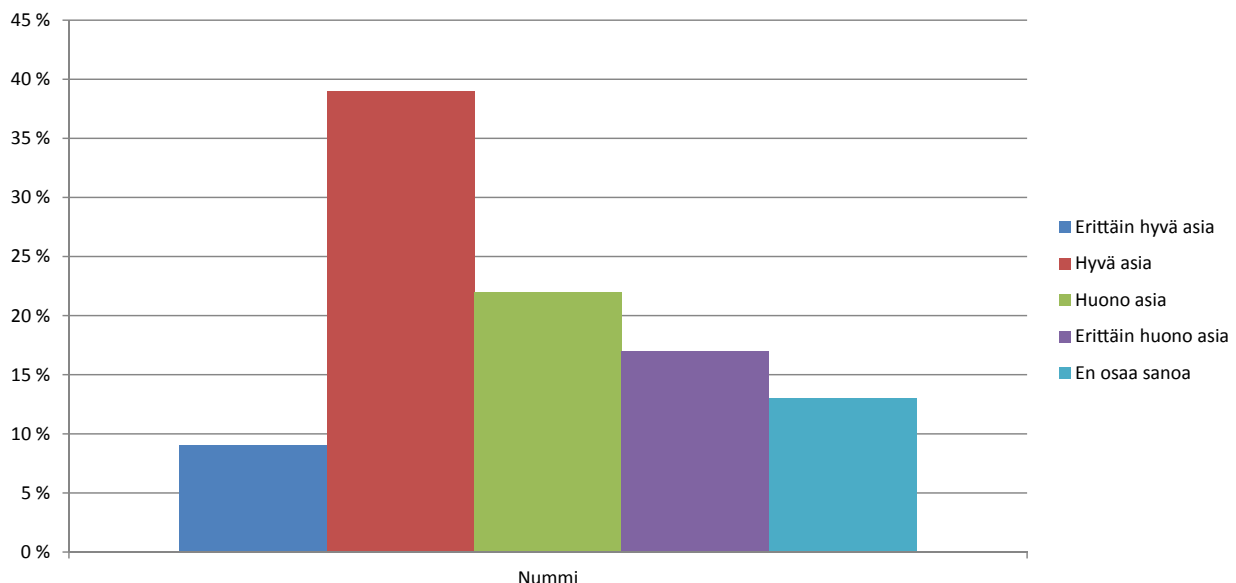
”Yhdistyminen välttämätön, ympärillä isot yhdistyneet kunnat.”

Karjalohjalla suhtautuminen kuntaliitokseen on muuttunut viidesosalla vastaajista ja lopuilla 80 %:lla suhtautuminen on

pysynyt samana (kuvio 3). Kokonaistyytyväisyys on pysynyt samana, vaikka 20 % on muuttanut suhtautumistaan liitokseen. Karjalohjalla naiset ovat muuttaneet mieltään kuntaliitoksesta miehiä huomattavasti enemmän. Naisista reilu neljännes ja miehistä hieman reilu kymmenesosa on muuttanut mielipidettään kuntaliitoksesta (liite 4).

Nummi

Nummella kuntaliitokseen suhtauduttiin positiivisesti (kuvio 4). Kuntaliitosta piti erittäin hyvänä asiana 9 % vastaajista ja hyvänä asiana noin 40 %. Negatiivisesti kuntaliitokseen suhtautui myöskin noin 40 % vastanneista. Nämä vastaukset jakautuivat seuraavasti: huonona asiana liitosta

Kuvio 4: Nummillaisten mielipide kuntaliitoksesta

piti hieman yli viidennes ja erittäin huonona asiana vajaa viidennes. Loput vastaajista, reilu kymmenesosa, eivät osanneet kertoa omaa mielipidettään kuntaliitoksesta.

Nummella nuoret vastustivat kuntaliitosta, sillä suurin osa vastaajista ei pitänyt kuntaliitosta hyvänä asiana. Nummella, kuten Karjalohjallakin, nuorten vastausmäärät jäivät alhaisiksi. Tuloksista ei näin ollen voida vetää samalla tavalla johtopäätöksiä kuin keski-ikäisten tai ikäihmisten vastauksista.

Keski-ikäiset vastaajat olivat Nummella tyytymättömiä kuntaliitokseen. Vastaajista kaiken kaikkiaan vajaa puolet piti liitosta joko huonona tai erittäin huonona asiana. Positiivisesti kuntaliitokseen suhtautui kaksi viidesosaa vastaajista. Loput, vajaa viidennes, eivät osanneet kertoa omaa mielipidettään kuntaliitoksesta (liite 3).

Ikäihmiset suhtautuivat yllättäen kaikkein positiivisimmin kuntaliitokseen. Vastaajista reilu puolet piti kuntaliitosta hyvänä tai erittäin hyvänä asiana. Kuntaliitokseen negatiivisesti suhtautuvien määrä oli selvästi pienempi. Huonona tai erittäin huonona asiana sitä piti vain kolmannes vastaajista. Vähän reilu 10 % ei osannut ilmaista mielipidettään asiasta (liite 3).

Nummella kielteisesti vastanneet pelkäsivät monesti palveluiden karkaavan Lohjan keskustaan. Toisaalta oltiin tyytyväisiä, kun Nummi-Pusulana riitaisa kunnanvaltuusto lopetti toimintansa. Monessa vastauksessa tuli myös ilmi liitoksen pakonomaisuus, eli Nummi-Pusula ei olisi tullut toimeen omillaan.

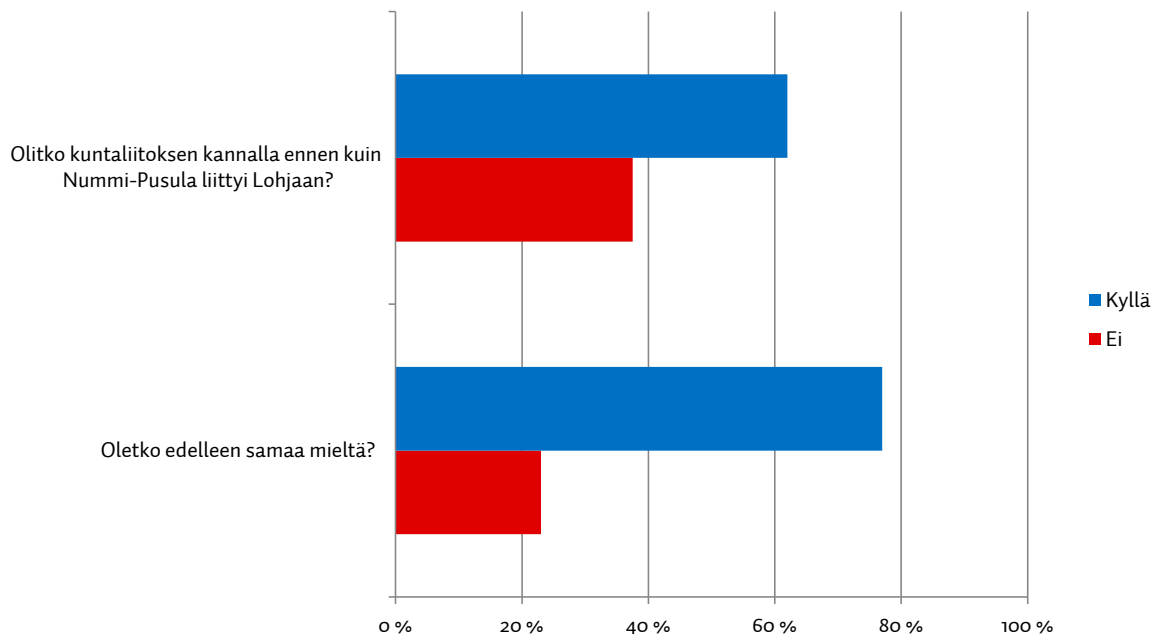
”Pieni Nummi-Pusulana kunta ei olisi pärjännyt.”

”Pikku koulut lopetetaan ym. ja muut palvelut siirretään sinne sun tänne.”

”Nykyisin isompi kokonaisuus on parempi. Kunnille lisätään jatkuvasti velvoitteita ja niistä aiheutuu mittavat kustannukset.”

”Nummi-Pusulana kunnanhallitus ei toiminut alkuunkaan.”

Enemmistö nummilaisista oli kuntaliitoksen kannalla ennen sen toteutumista. On kuitenkin mielenkiintoista huomata, että reilu viidennes nummilaista on vaihtanut mielipidettään kuntaliitoksesta (kuvio 5). Suurin osa miensä muuttajista on muuttanut kantaansa negatiiviseen suuntaan, eli he eivät ole kuntaliitokseen tyytyväisiä. Miesten ja naisten välillä ei ollut juuri eroa puhuttaessa mielipiteen vaihtumisesta. Miehistä 21 % ja naisista 24 % on muuttanut suhtautumistaan kuntaliitokseen (liite 4).

Kuvio 5: Nummilaisten suhtautuminen kuntaliitokseen

Pusula

Pusulassa kuntaliitokseen suhtauduttiin negatiivisesti. Melkein puolet vastaajista vastusti kuntaliitosta. Pusulassa kuntaliitosta erittäin hyvänä asiana piti vajaa 10 % ja hyvänä asiana hieman yli 25 % vastaajista. Negatiivisesti kuntaliitokseen suhtautuvien määrä jakaantui siten, että erittäin huonona asiana sitä piti 22 % ja huonona asiana 23 %. Loput 22 % eivät osanneet sanoa kantaansa (kuvio 6).

Pusulassa, kuten Karjalohjalla ja Nummella, nuoret eivät vastanneet kyselyyn kovinkaan aktiivisesti. Pusulassa nuorten keskuudessa kuntaliitosta pidettiin yleisesti huonona asiana. Alhaisen vastaajamäärän takia Pusulastakaan ei voida tehdä vahvoja johtopäätöksiä nuorten mielipiteistä kuntaliitokseen.

Keski-ikäisistä vastaajista lähes 40 % piti kuntaliitosta positiivisena asiana. Kuntaliitokseen negatiivisesti suhtautuvien määrä Pusulassa oli runsas 30 %. Pusulassa keski-ikäisten joukossa todella moni, hieman alle 30 %, ei osannut sanoa omaa mielipidettään. Tulos, että keski-ikäiset pusulalaiset suhtautuivat kuntaliitokseen positiivisesti, on yllättävä. Selitystä tähän on todella vaikeaa löytää (liite 3).

Ikäihmiset suhtautuivat negatiivisesti kuntaliitokseen, sillä hieman yli 40 % vastaajista piti liitosta joko huonona tai erittäin huonona asiana. Positiivisena asiana kuntaliitoksen koki 37 %. Ikäihmisillä oli havaittavissa samaa ilmiötä kuin keski-ikäisten keskuudessa. Jopa 22 % ei osannut kertoa omaa mielipidettään kuntaliitoksesta (liite 3).

Pusulassa pelätään samoja asioita kuin Karjalohjalla ja Nummellakin. Palveluiden karkaaminen kauas Lohjan keskusta

ja tästä johtuen alueen syrjäytymien olivat yleisimpiä perusteluja vastustajien joukossa. Positiivisesti kuntaliitokseen suhtautuvien mielestä Nummi-Pusulan kunta ei olisi selvinnyt itsenäisenä. Myös Lohjan suuri koko tuo turvaa vastaajien mielestä.

”Syrjäkylät ajetaan alas, niiden toimintamahdollisuudet elävänä maaseutuna tukahdutetaan. Veroprosentti nousi; Lohja päättää mitä tehdään.”

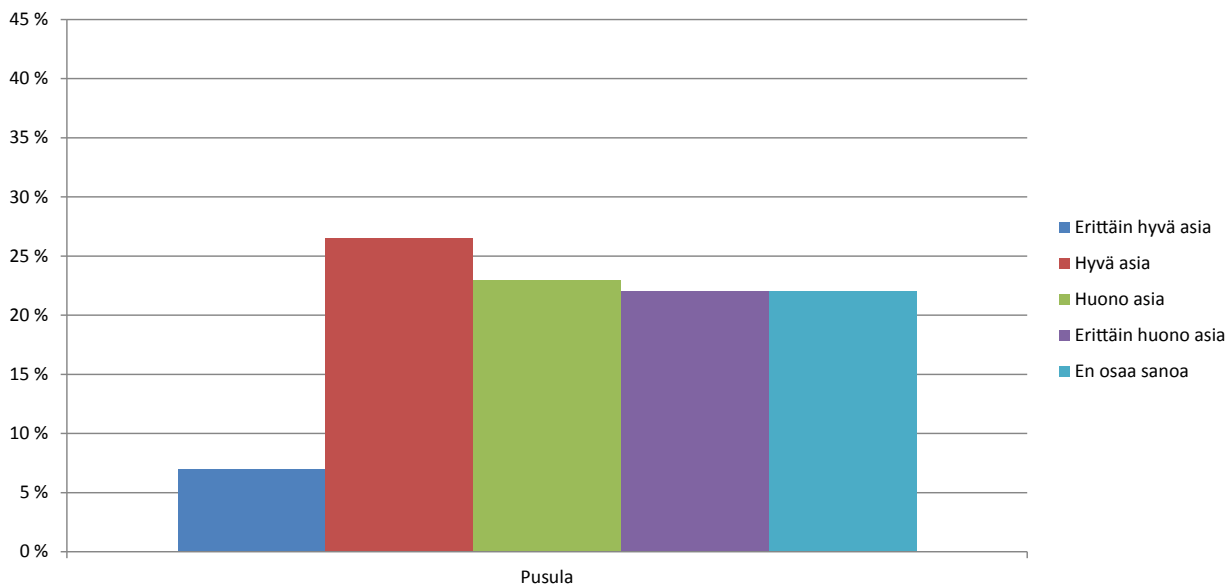
”Palvelut viedään ”maasta” pois kouluja lopetetaan palveluita keskitetään.”

”Positiivista: kunnan talouden asiat saatiin parempaan kuntoon. Negatiivista: kylät autioituvat edelleen, kun palveluja jatkuvasti siirretään kylistä pois.”

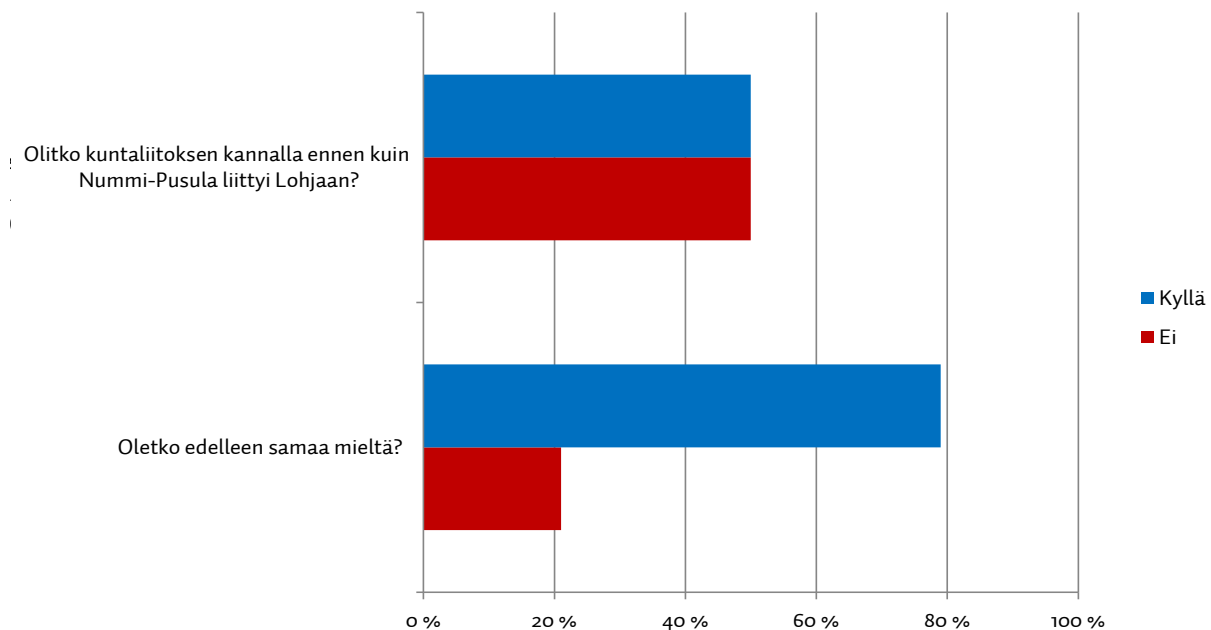
”Nummi-Pusula ei olisi pärjännyt yksin. Paikallispolitiikkojen riitely.”

”Kunnan on mahdotonta selviytyä yksin velvoitteistaan, mm. kunnallisvero on nykyään Lohjalla kohtuullinen verrattuna N-P:laan.”

Pusulassa kuntaliitoksen kannalla oli hieman vajaa puolet vastaajista. Pusulassa voidaan huomata, että noin 20 % on muuttanut suhtautumistaan Lohjan ja Nummi-Pusulan kuntaliitokseen. Hämmäntävänä tietona kuviosta 7 huomataan, että noin puolet vastaajista kannatti kuntaliitosta ennen sen toteutumista, sillä neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä pusulalaiset vastustivat kuntaliitosta. Pusulassa on samankaltainen tilanne kuin Nummella, sillä suurin osa mielipiteen vaihtajista ei ole enää tyytyväisiä

Kuvio 6: Pusulalaisten mielipide kuntaliitoksesta

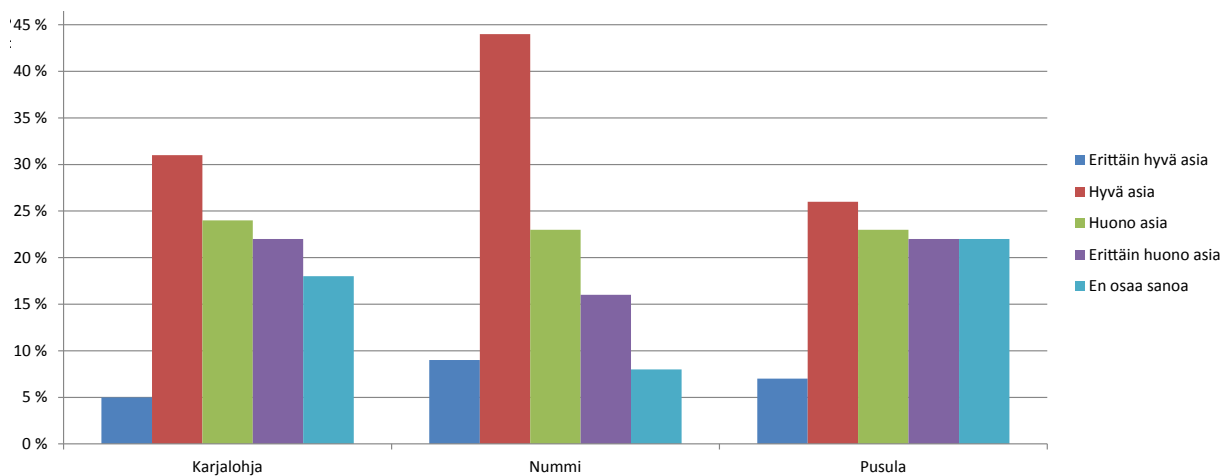
Kuvio 7: Pusulalaisten suhtautuminen kuntaliitokseen

kuntaliitokseen. Pusulalaisista miehistä ja naisista noin viides on vaihtanut mielipidettään kuntaliitoksesta (liite 4). Yksi vastaaja ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan.

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Tutkimuksesta selvisi, että nuoret suhtautuivat jokaisella alueella kaikkein negatiivisimmin kuntaliitokseen. Nuorten vastaajien määrät jäivät kuitenkin kaikilla alueilla pieniksi, joten painoarvoltaan suuria johtopäätöksiä siitä ei voida vetää. Suurimpina yllätyksinä kyselystä nousi keski-ikäisten nummilaisten kielteinen suhtautuminen liitokseen ja taas

pusulalaisten keski-ikäisten positiivinen suhtautuminen kuntaliitokseen. Kaikkien ikäryhmien yhteenvetona Sammatti ja Nummi suhtautuivat kuntaliitoksiin positiivisesti, kun taas Pusula ja Karjalohja negatiivisesti (kuvio 8). Syitä tähän voivat olla esimerkiksi maantieteelliset sijainnit. Ainakin Pusulan sijainti ja pitkät asiointimatkat nykyisiin palvelukohteisiin aiheuttavat negatiivista suhtautumista kuntaliitokseen. Verrattaessa vanhan Nummi-Pusulan sisäisiä alueita Nummea ja Pusulaa toisiinsa ei eroa neuvoantavaan kansanäänestykseen ole syntynyt. Pusulalaiset suhtautuvat edelleen negatiivisesti liitokseen ja nummilaiset positiivisesti.

Kuvio 8: Karjalohjalaisten, nummilaisten ja pusulalaisten mielipide kuntaliitoksesta

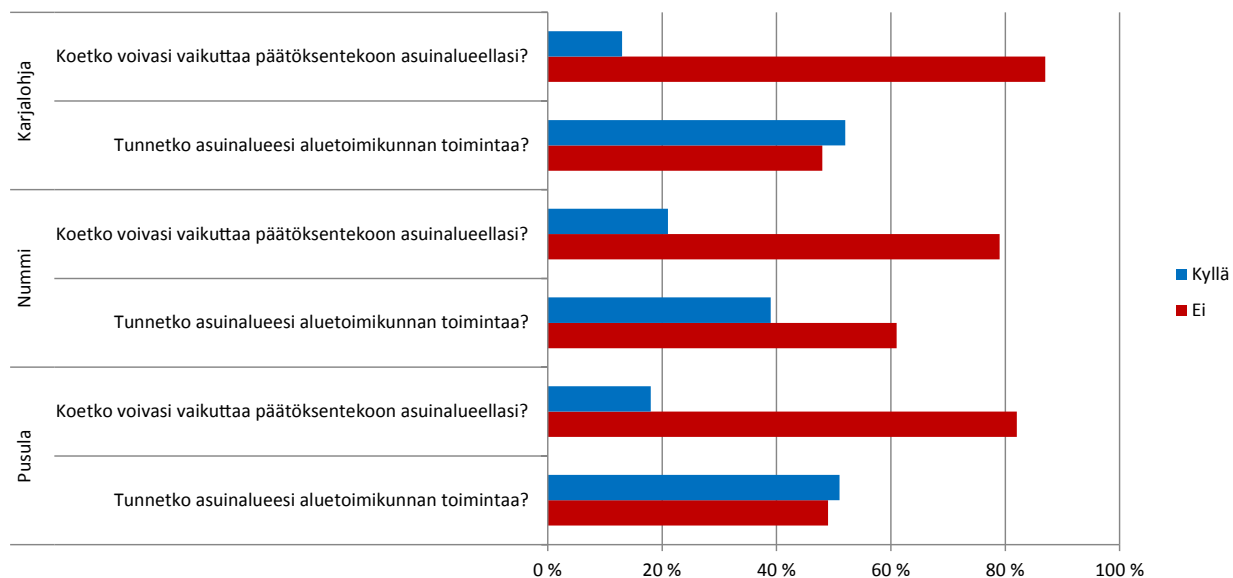
Kuntaliitosten jälkeen ammattilaisten mielipide kuntaliitoksesta on edelleen positiivinen. Tyytyväisyys siellä on jopa lisääntynyt. Karjalohjalla kielteinen suhtautuminen kuntaliitokseen on pysynyt ennallaan. Mitään muutosta kumpaankaan suuntaan ei kyselyn perusteella ole havaittavissa. Sen sijaan Nummella ja Pusulassa mielipiteet kuntaliitoksen jälkeen ovat muuttuneet kielteisemmiksi. Voidaan ajatella, että Karjalohjan muuttumattomana pysynyt kielteinen mielipide liitokseen on lähempänä Sammatin positiivista mielipidettä kuin Nummen ja Pusulan yhä muuttuvat asenteet kuntaliitokseen.

6.4 Asukasdemokratia

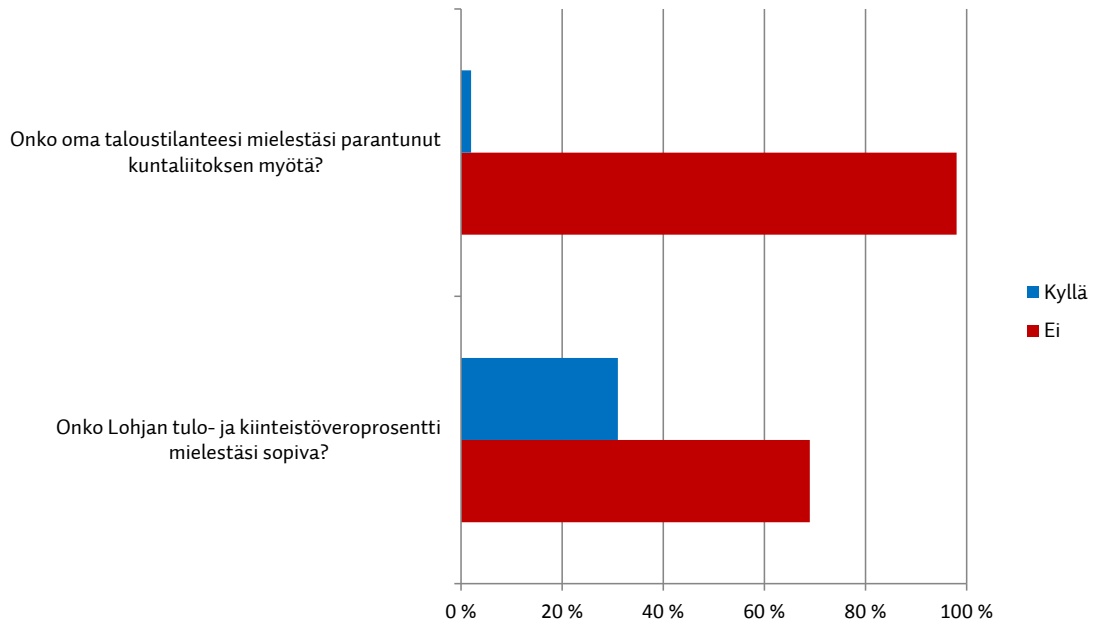
Karjalohjalla, Nummella ja Pusulassa koetaan, että asukkaat eivät pysty vaikuttamaan oman alueensa asioihin (kuvio 9). Karjalohjalaisista vastaajista lähes 90 %, nummilaisista ja pusulalaisista vastaajista noin 80 % ilmoitti, etteivät he koe voivansa vaikuttaa asuinalueellansa päätöksentekoon. Tämä on huono asia, koska alueet kokevat olevansa eri asemassa toisiinsa verrattuna. Pitkällä aikavälillä tämä voinee johtaa esimerkiksi äänestysaktiivisuuden laskuun kuntavaaleissa, jolloin alueen ääniä saadaan vielä vähemmän kuuluviin. Karjalohjalla ja Pusulassa tunnettiin paremmin aluetoimikunnan toimintaa kuin Nummella.

Tutkijat kysyivät, mikä seura tai yhdistys ajaa parhaiten vastaajan oman alueen etua. Valitettavasti todella moni jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Ilmeisesti kysymys oli huonosti muotoiltu, tai sitten asukkaat eivät tieneet sellaista seuraa tai yhdistystä, joka ajaisi oman alueensa asioita. Niin Pusulassa kuin Nummellakin suurin osa vastaajista vastasi tähän kysymykseen oman alueensa aluetoimikunnan. Todella monessa vastauksessa ei kuitenkaan tiedetty tai haluttu mainita ainuttakaan seuraa tai yhdistystä, mikä on Jaalaman ja Sinervon mielestä jokseenkin huolestuttavaa. Karjalohjalla tilanne oli täysin samankaltainen kuin Pusulassa ja Nummella. Kysymystä ei ehkä oltu ymmärretty oikein. Karjalohja-seura ja Karjalohjan aluetoimikunta nousivat kuitenkin suosituimmiksi vastauksiksi. Nummella, Pusulassa sekä Karjalohjalla vastaajien mukaan pitäisi olla enemmän seuratoimintaa. Tämä johtuu ehkäpä siitä, että asukkaat eivät tunne alueensa seuroja tarpeeksi hyvin.

Yhteenvetona todettakoon, että Karjalohjalla, Nummella ja Pusulassa on sama tilanne kuin Sammatissa: Kuntalaiset eivät koe vaikutusmahdollisuuksiaan kovinkaan suurina. Syitä tähän on vaikeaa löytää. Yksi mahdollinen syy voi olla hiljattain tapahtunut kuntaliitos. Ihmiset eivät oikein tiedä, mitä kautta voisivat vaikuttaa oman alueensa asioihin. Sammatissa tunnettiin oma aluetoimikunta yhtä hyvin kuin Karjalohjalla ja Pusulassa. Ainoastaan nummilaiset eivät tunneet aluetoimikuntaansa yhtä hyvin.

Kuvio 9: Asukasdemokratia

Kuvio 10: Karjalohjalaisten taloudellinen tilanne kuntaliitoksen jälkeen

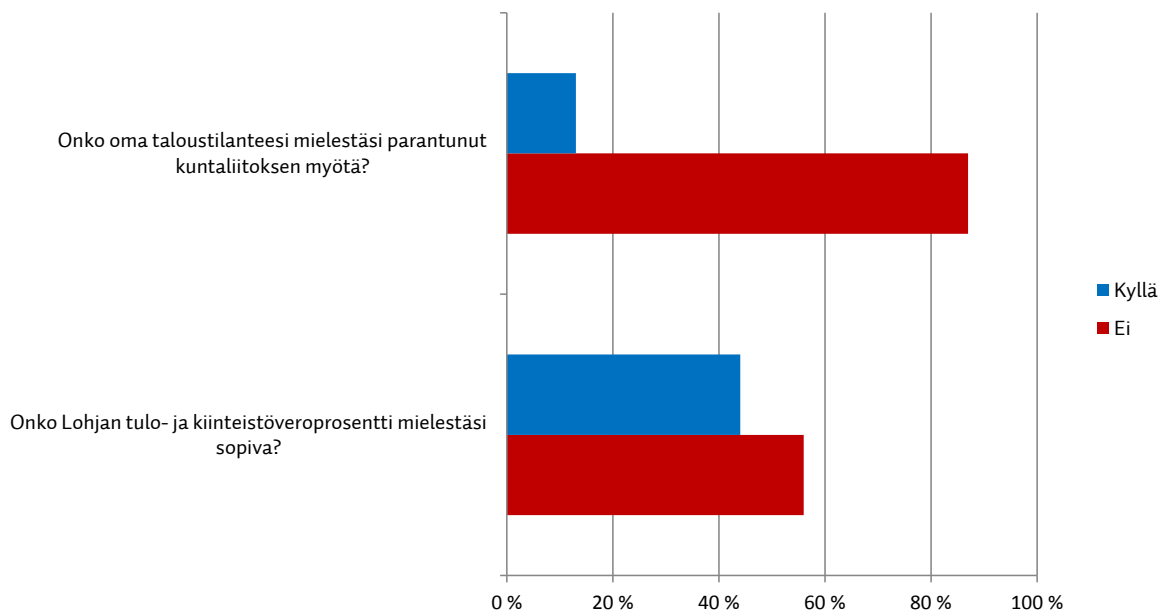
6.5 Talous

Karjalohja

Kyselyyn vastanneiden mielestä suurimman osan taloudellinen tilanne ei ole muuttunut kuntaliitoksen takia. Karjalohjalaisista vastaajista vain yhden taloudellinen tilanne on muuttunut liitoksen jälkeen. Reilusti yli puolet vastaajista on sitä mieltä, että tulo- ja kiinteistöveroprosentit eivät ole oikealla tasolla (kuvio 10).

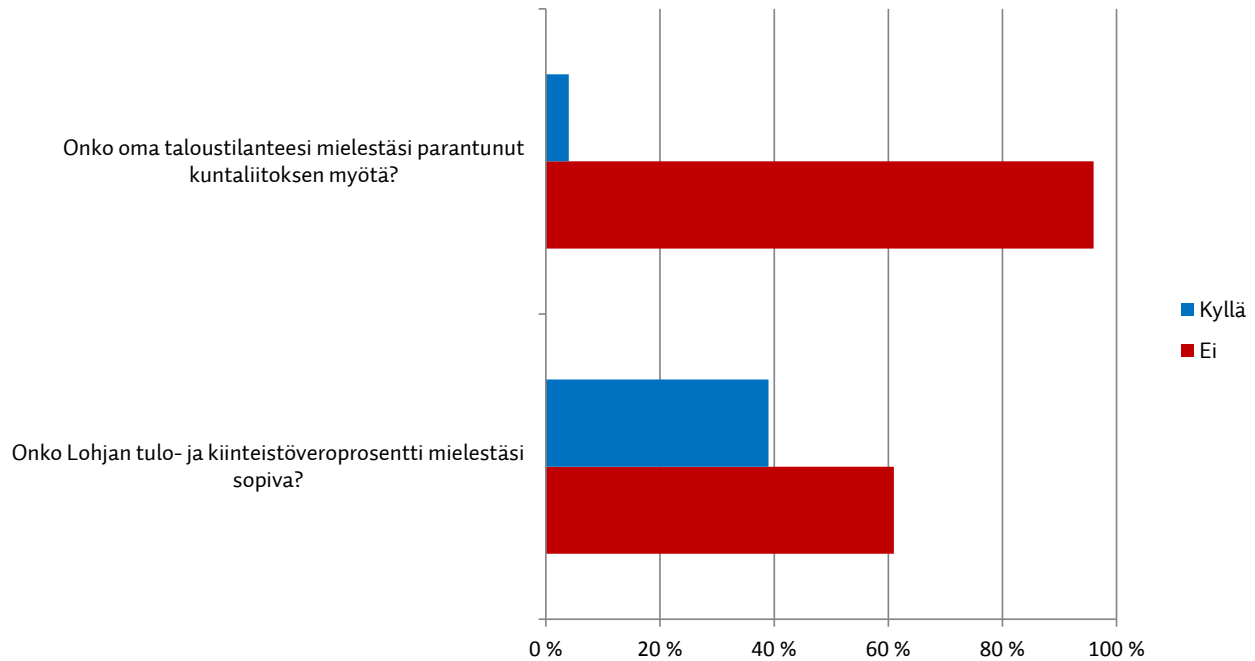
Nummi

Nummella hieman yli 10 % koki taloudellisen tilanteensa muuttuneen positiivisemmaksi kuntaliitoksen jälkeen. Vajaa 90 % nummilaisista eivät kokeneet taloudellisen tilanteensa parantuneen kuntaliitoksen myötä. Nummella ei oltu tyytyväisiä tulo- ja kiinteistöveroprosentteihin, sillä lähes 60 % piti niitä sopimattomina (kuvio 11).

Kuvio 11: Nummilaisten taloudellinen tilanne kuntaliitoksen jälkeen

Kuvio 12: Pusulalaisten taloudellinen tilanne kuntaliitoksen jälkeen

Pusula

Pusulalaisista vastaajista suurin osa ei kokenut taloudellisen tilanteensa parantuneen kuntaliitoksen myötä. Vain 4 % ilmoitti taloudellisen tilanteensa parantuneen. Pusulassa, kuten Nummellakin, ei oltu tyytyväisiä uusiin tulo- ja kiinteistöveroprosentteihin, sillä vain noin 40 % piti veroja sopivina (kuvio 12).

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Liitoskuntien alueella ei ollut suuria eroja oman taloustilanteen muutoksessa. Suurin osa vastaajista ei kokenut, että taloudellinen tilanne olisi parantunut. Karjalohjalaiset olivat tyytymättömiä Lohjan veroprosentteihin kuin nummi- ja pusulalaiset. Vertailtaessa tuloksia Sammatti-tutkimukseen ne ovat hieman erilaiset. Suurin osa sammattilaisista oli tyytyväisiä Lohjan tulo- ja kiinteistöverotukseen. Sammattissa vastaajien oma taloudellinen tilanne ei ollut parantunut 74 % (55 hlö) mielestä. Sammattilaiset kokevat kuitenkin taloudellisen tilanteensa parantuneen enemmän kuntaliitoksen myötä kuin Karjalohjalla, Nummella ja Pusulassa.

6.6 Kuntaliitoksen vaikutus asuinalueeseen

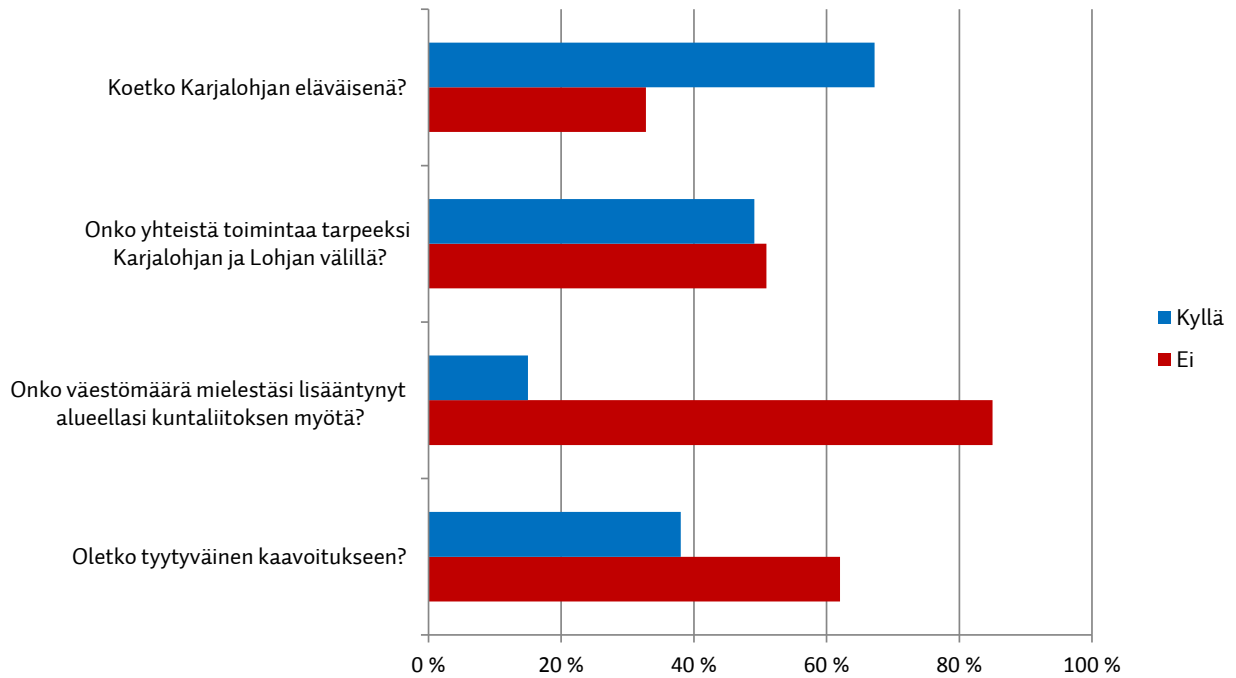
Karjalohja

Tutkimuksessa haluttiin tietää, miten kuntaliitos on vaikuttanut kyselyyn vastanneiden henkilöiden asuinalueeseen.

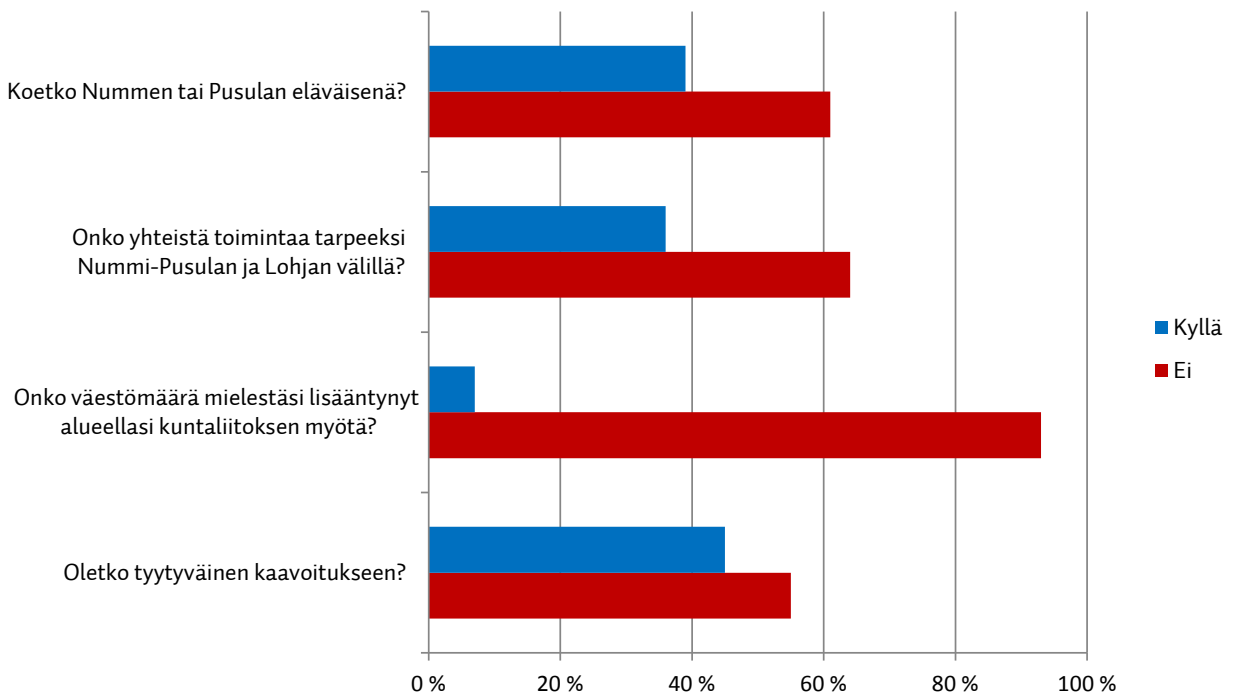
Kysymyksiä oli neljä. Ensiksi selvitettiin, kokivatko kyselyyn vastanneet asuinalueensa eläväisenä. Karjalohjalaisista kaksi kolmasosaa koki, että Karjalohja on eläväinen alue. Kun kysyttiin, onko Karjalohjan ja Lohjan välillä tarpeeksi yhteistä toimintaa, vastaukset menivät tasan. Vastaajista hieman alle puolet koki, että yhteistä toimintaa on tarpeeksi, kun taas hieman yli puolet toivoi yhteistä toimintaa lisää. Suuri enemmistö karjalohjalaisista oli sitä mieltä, että kuntaliitos ei ole tuonut lisää asukkaita asuinalueellensa. Kaavoitukseen karjalohjalaiset eivät myöskään olleet tyytyväisiä, sillä noin kaksi kolmasosaa ilmoitti tyytymättömyytensä siihen (kuvio 13). Vertailtaessa miesten ja naisten vastauksia yhdestä asiasta miehet ja naiset olivat eri mieltä: naisista 57 % koki, että Karjalohjan ja Lohjan välillä yhteistä toimintaa on tarpeeksi, kun taas miehistä vain 41 % oli tätä mieltä (liite 5).

Nummi

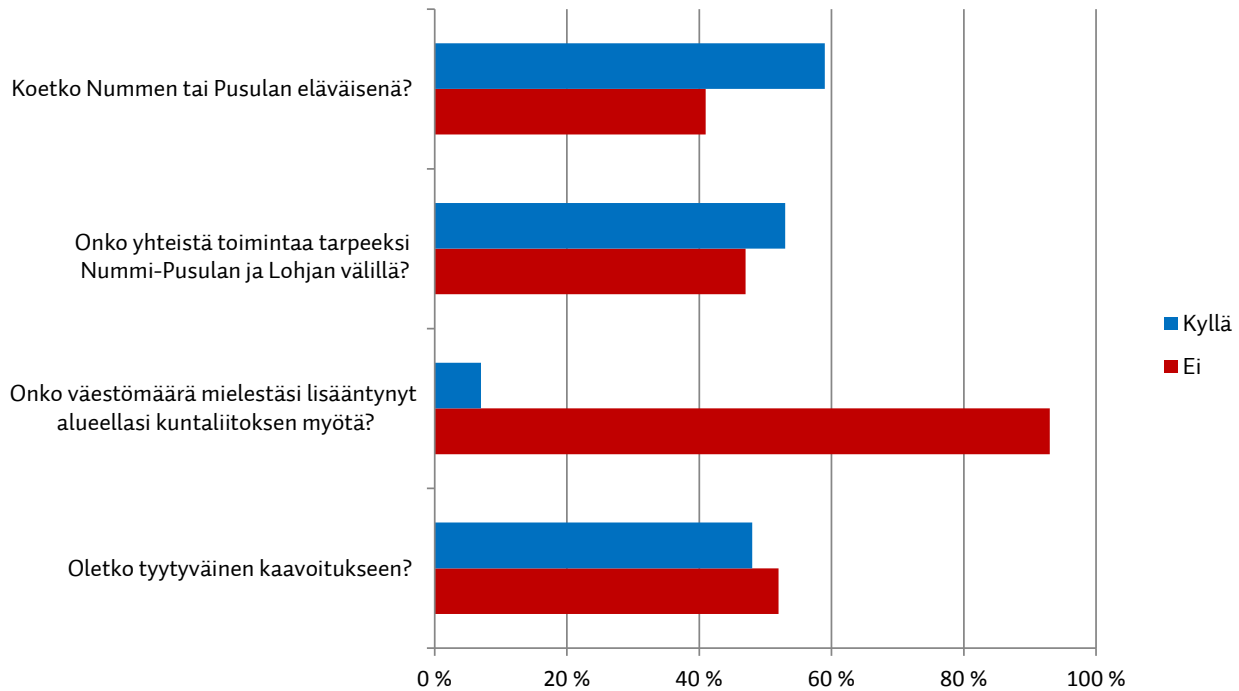
Nummilaisista vastaajista vain noin kaksi viidesosaa tunsikin oman asuinalueensa eläväiseksi. Kaksi kolmasosaa nummilaisista koki, että Nummi-Pusulana ja Lohjan välistä toimintaa ei ole tarpeeksi. Suurin osa nummilaisista vastaajista koki, että kuntaliitos ei ole tuonut lisää asukkaita Nummen alueelle. Nummilaisista hieman alle puolet oli tyytyväisiä kaavoitukseen (kuvio 14). Nummella miesten ja naisten välillä ei ollut suuria eroja vastausten kohdalla. Ainoastaan kaavoituskysymyksessä syntyi pientä eroa, kun naisista 49 %, ja miehistä vain 40 % oli tyytyväisiä kaavoitukseen (liite 5).

Kuvio 13: Karjalohjalaisten mielipide kuntaliitoksen vaikutuksesta asuinalueeseensa

Kuvio 14: Nummilaisten mielipide kuntaliitoksen vaikutuksesta asuinalueeseensa

Kuvio 15: Pusulalaisten mielipide kuntaliitoksen vaikutuksesta asuinalueeseensa

Pusula

Pusulalaisista kolme viidesosaa koki oman asuinalueensa eläväisenä. Pusulalaisten mielipide yhteisestä toiminnasta Nummi-Pusulan ja Lohjan välillä oli melko tasainen (kuvio 15). Vastaajista hieman yli puolet oli sitä mieltä, että yhteistä toimintaa on tarpeeksi. Pusulalaiset olivat samaa mieltä siitä, että väestömäärä ei ollut lisääntynyt asuinalueella kuntaliitoksen myötä. Näin vastasi suuri enemmistö kyselyyn vastanneista pusulalaisista. Kysyttäessä tyytyväisyyttä kaavoitukseen, vastaukset olivat melko tasaisia. Pusulalaisista tyytyväisiä kaavoitukseen oli 48 %. Pusulassa miehet ja naiset olivat yhtä mieltä asuinalueensa eläväisyydestä ja siitä, että väestömäärä ei ollut lisääntynyt. Yhteisestä toiminnasta Nummi-Pusulan ja Lohjan välillä miesten vastaukset jakautuivat tasan, kun naisten vastauksissa ilmeni pieni ero. Naisista 56 % koki, että yhteistä toimintaa on tarpeeksi (liite 5).

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Eroavaisuuksia Karjalohjan, Nummen ja Pusulan vastaus-ten välillä on. Karjalohjalaiset ja pusulalaiset kokivat oman asuinalueensa eläväisenä. Nummilaiset olivat ainoita, jotka kokivat, että oma asuinalue ei ollut eläväinen. Yksi mahdollinen syy tähän voi olla, että nummilaiset ovat kokeneet palveluiden karsimisen raskaammin kuin karjalohjalaiset ja pusulalaiset. Nummella ei ole enää esimerkiksi terveystasemaa. Nummilaiset kokivat myös muita alueita enemmän, että yhteistä toimintaa Lohjan kanssa ei ollut tarpeeksi. Karjalohjan ja Pusulan asukkaiden vastaukset myötäilivät

toisiaan. Kaikki kolme aluetta olivat samaa mieltä siitä, että väestömäärä ei ollut lisääntynyt asuinalueilla kuntaliitoksen jälkeen. Kyselystä selvisi, että millään liitoskuntien alueilla ei oltu tyytyväisiä kaavoitukseen. Näiden neljän kysymysten osalta vertailua Sammattiin ei voida tehdä, sillä Sammatti-tutkimuksessa ei kysytty näitä kysymyksiä.

6.7 Palvelut

Asukkaiden mielipidettä asuinalueensa palveluverkkoon selvitetiin kahdenlaisella kysymyksellä. Ensiksi vastaajat arvioivat tyytyväisyyttään tarjottaviin palveluihin. Vastaajat saivat antaa mielipiteensä eri palveluista viiden vastausvaihtoehdon avulla: erittäin tyytyväinen, tyytyväinen, tyytymätön ja erittäin tyytymätön sekä en käytä palvelua. Tämän jälkeen vastaajat saivat perustella vastauksiaan ja kommentoida palveluita sanallisesti.

Karjalohja

Yleisesti karjalohjalaiset olivat tyytyväisiä heille tarjottaviin palveluihin (liite 6). Erityisesti kirjastopalveluihin oltiin erittäin tyytyväisiä. Terveysthuoltopalveluihin, kulttuuripalveluihin, liikuntapalveluihin ja kunnan asiakaspalvelupisteeseen oltiin myös tyytyväisiä. Tyytymättömiä sen sijaan oltiin kiinteistöhuoltopalveluihin ja kunnan teiden ylläpitoon. Karjalohjalaiset eivät osanneet arvioida koulu-, päivähoito-, nuoriso-, vanhustenhoito- ja sosiaalitoimen palveluita, sillä he eivät yleisesti ottaen käyttäneet näitä

palveluita. Syy tähän lienee, että kyselyyn vastanneet karjalohjalaiset olivat suurelta osin yksin- tai kaksineläjiä. Voidaan olettaa, että heidän lapsensa ovat kasvaneet jo aikuisiksi (Karjalohjan kyselyyn vastanneiden keski-ikä oli 59 vuotta). Vastanneiden keski-ikästä voidaan myös päätellä, että he eivät vielä käytä vanhustenhoitopalveluita. Karjalohjalla asuu tämän tutkimuksen mukaan virkeitä, lähes eläkeiässä olevia asukkaita.

Karjalohjalaisista lähes 90 % kommentoi palveluita sanallisesti. Kommentit olivat sävyiltään negatiivisia, mutta muutama positiivinenkin kommentti mahtui mukaan. Karjalohjalla huolestutti teiden kunto. Monissa vastauksissa kerrottiin Keskustien olevan erittäin kuoppainen. Siinä saa ajaa varovaisesti, jotta renkaat eivät puhkea. Seuraavaksi eniten karjalohjalaiset kommentoivat sosiaali- ja terveystalveluita. Osa sanoi, että terveydenhuoltopalvelut ovat huonontuneet kuntaliitoksen myötä, ja että terveydenhuollon palveluihin on vaikeaa päästä. Muutama oli huolissaan, säilyvätkö terveydenhuoltopalvelut Karjalohja-Sammatti-akselilla. Myös vanhustenhoitopalveluiden säilymistä lähialueella pidettiin tärkeänä. Muutama henkilö kommentoi Päiväkummun hintatukea. Samalla haluttiin tasa-arvoisuutta liikuntapalvelumaksuihin verrattuna lohjalaisiin.

”Keskustien yllä pidosta kertoo lie sekin, että paikalle erehtyneet poliisit puhalluttavat sutionkin kun se mutkittaa tiellä väistäässään asfalttitiellä olevia syviä ja teräväreunaisia kuoppia!!!”

”Teiden kunto on todella järkyttävä. Kesästä lähtien Keskustie, niin täynnä suuria reikiä, että saa pelätä auton hajoamista. Miten huono tilanne onkaan talven jälkeen?”

”Vanhustenhoitopalveluiden kohdalla pidän erittäin epäinhimillisenä, että Karjalohjan vanhuksat eivät pääse oman paikkakunnan vanhainkotiin!!”

”Päivittäiset terveystalvelut oltava lähellä ja koulu, kauppa ja kirjasto. Virkamiehet voivat olla kauempanakin eri toimipisteissä.”

”Liikuntapalvelut ja niiden maksullisuus epätasapainossa Lohjan kaupungin palveluiden kanssa esim. uimahallien hinnat Päiväkummussa huomattavasti korkeammat kuin Neidonkeitaassa lohjalaisille. + matkakustannukset.”

”Liikuntapalveluissa menetimme kunnan tuen uimahallin käytössä (Päiväkumpu).”

Nummi

Nummilaisetkin olivat yleisesti tyytyväisiä heille tarjottaviin palveluihin (liite 7). Erittäin tyytyväisiä nummilaiset

olivat kirjastopalveluihin ja kunnan asiakaspalvelupisteeseen. Nummilaiset ilmaisivat tyytyväisyytensä myös terveydenhuolto- ja liikuntapalveluihin. Erityisesti kiinteistöhuollon palveluihin ja kunnan teiden ylläpitoon oltiin tyytymättömiä. Nummilaisten palveluiden käytöstä voidaan huomata, että he käyttävät eniten terveydenhuolto-, kirjasto- ja liikuntapalveluita sekä kunnan asiakaspalvelupistettä. Selkeä enemmistö vastaajista ilmoitti, etteivät he käyttäneet nuorisopalveluita. Muita lapsille tai nuorisolle suunnattuja palveluita eivät nummilaiset käyttäneet. Myöskään vanhustenhuoltopalveluita ja sosiaalitoimen palveluita ei käytetty. Syy näiden palveluiden käyttämättömyyteen on ilmeisemmin sama kuin Karjalohjallakin. Kyselyyn vastanneiden nummilaisten keski-ikä oli noin 59 vuotta, ja keskimääräinen perhekoko oli noin kaksi henkilöä.

Nummella eniten kommentteja palveluista keräsivät sosiaali- ja terveystalvelut sekä erityisesti vanhustenhuoltopalveluiden huonontuminen. Nummilaiset toivoivat terveydenhuoltopalveluita Nummelle, sillä niitä ei enää siellä ole. Välimatkat lähimmille terveysasemille koettiin liian pitkiksi, varsinkin jos vastaajalla ei ollut käytössä omaa autoa. Muutamissa vastauksissa terveydenhuoltopalvelut saivat kuitenkin kiitosta. Teiden ylläpitoon oltiin Nummella tyytymättömiä ja risuja tuli aurauksen jäljen huonontumisesta. Teiden hiekotuksessakin oli nummilaisten mielestä puutteita. Nummilaisia huolestutti kyläkoulujen tulevaisuus, etenkin tilanne, miten koululaiset pääsevät kouluun, jos oma lähikoulu lakkautetaan. Koulukyytien määräytymisestä ja aikatauluista nummilaisilla oli hieman epäselvyyksiä. Kunnan asiakaspalvelupisteeseen oltiin erittäin tyytyväisiä, ja palvelun tarpeellisuus tuli ilmi monista vastauksista. Muutama toivoi, että asiakaspalvelupiste voisi olla useamminkin auki. Liikuntapalveluihin nummilaiset halusivat monipuolisempia liikuntamahdollisuuksia. Varsinkin sisäliikuntatiloille olisi heidän mielestään tarvetta. Nummilaisten vastauksista huokui huoli, että palvelut siirtyvät Lohjalle. Palveluiden saatavuus heikkenee, jos ei omista omaa autoa. Julkisia liikenneyhteyksiä toivottiinkin lisää Nummelta Lohjalle.

”Nummen aikaan aikuiset sai neuvolasta jotain palveluita iltaisinakin verenpainemittausta tikkien poistoa ym. Kaikki on nykyään Pusulassa, kun ei ole omaa autoa on aika vaikea mennä, jos 2 linja-autoa menee päivässä sinne, poisikin pitäisi päästä. Vanhusten hoidossa ei ole kehumista, mitä niistä, kun ei tuota mitään (kaatopaikkakamaa).”

”Terveydenhuoltopalvelut kuntaliitoksen myötä huononivat varsinkin vanhustalveluiden alalta. Toisaalta jos suunnitelmat toteutuvat mm. Niilonpirtin korjauksista/rakentamisesta, niin on hyvä. Toivottavasti Nummen neuvolaa ja terveysasemaa ei poisteta alueelta.”

”Olen tyytyväinen terveydenhoitoon, mutta välimatkat ovat tietysti pitkät. Nummella ei ole terveydenhoitopalveluita.”

”Kunnan alueella olevat hiekkatiet täysin ala-arvoisessa kunnossa. Joudun käyttämään sorateitä elinkeinon takia, niiden kunto haittaa normaalia työntekoa.”

”Nummen kirkon alueella ainakin teiden talvikunnossapito todella surkeaa! Lumet aurataan miten sattuu, ja hiekotus olematonta. Silloinkin sellaista isoa terävää sora/sepeliä. Katuvalot kirkolla lähes joka toinen pimeänä ja jossain kohtaa pitkä pätkä katulamppuja pimeänä! Surkeaa!”

”Olen huolissani koulu ja päivähoito palveluista, mielestäni ne pitäisi olla mahdollisimman lähellä ihmisiä eikä saa olla isoja ryhmäkokoja, ne ovat haitaksi lapsille ja heidän kehitykselle.”

”Koulupalvelut ovat hyvät, mutta koulukyytipalvelut eivät. Tiedottomuus aikatauluista aiheuttaa huolta ja pienten lasten pitkät kävelymatkat ovat järjettömiä.”

”Oinolan ala-asteella iltaiset liikuntamahdollisuudet huononivat kun yläasteen sali suljettiin. Nyt yläastelaiset käyvät ala-asteen salilla ja iltapäiväkerho ei pääse juuri lainkaan saliin. Samoin kiellettiin yksityiseltä iltajumpanvetäjältä pääsy Oinolan saliin. Samoin jo vakiintuneita vuoroja siirrettiin eri päiville, joka taasen toi perheisiin omat ”murheensa”. Ja nyt väännetään uudesta salista minkä kokoinen tehdään...”

”Liikunta tarjonta voisi olla monipuolisempaa, nyt vain punttis ja jumppa iltaisin!”

”Kunnan asiakaspalvelupiste on välttämätön säilyttää Nummella. Merja Laaja on erittäin hyvä asiakaspalvelija Infossa. Hän tuntee Nummen ja Pusulan asiat hyvin ja häneltä saa asiantuntevaa opastusta ja tietoa.”

Pusula

Pusulalaiset olivat heille tarjottaviin palveluihin muiden vastaajien tavoin enemmän tyytyväisiä kuin tyytymättömiä. Tyytyväisiä pusulalaiset olivat terveydenhuolto-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluihin. Erityisesti pusulalaiset olivat tyytyväisiä kirjastoon. Erityisen tyytymättömiä pusulalaiset eivät olleet oikein mihinkään palveluun, kuten liitteestä 8 ilmenee. Selkeitä eroja pusulalaisten tyytyväisyydessä ei myöskään saatu vanhustenhuollon ja sosiaalitoimen palveluiden, kunnan asiakaspalvelupisteen ja kiinteistöhuollon palveluiden ja kunnan teiden ylläpidon välillä. Pusulassa käytettiin vähiten lapsille ja nuorisolle suunnattuja palveluita sekä sosiaalitoimen palveluita. Pusulassa, kuten Karjalohjalla ja Nummella, vastaajien keski-ikä oli korkea. Vastaajien

keski-ikä oli noin 56 vuotta, ja keskimääräinen perhekokoon oli kaksi henkilöä.

Pusulassakin kommentit palveluista olivat negatiivisävyisiä. Sosiaali- ja terveyspalvelut saivat Pusulassakin eniten kommentteja. Eniten tyytymättömyyttä ilmeni vuodeosaston lakkauttamisuhan vuoksi ja siitä heräsi huoli vanhustenhoitopalveluiden saatavuudesta. Hammashoitopalveluiden saatavuus nousi Pusulassa toiseksi tyytymättömyyden aiheuttajaksi terveyspalveluissa. Pusulan terveyskeskuspalveluihin oltiin tyytyväisiä ja henkilökunnan asiakaspalvelualttiutta keuhuttiin. Terveyskeskuksen henkilökunnan ulkoistamishuhut huolestuttivat muutamia vastaajia, sillä he halusivat asioida tuttujen lääkäreiden ja hoitajien kanssa jatkossakin. Teiden kunto aiheutti tyytymättömyyttä muiden alueiden tavoin Pusulassakin. Tiet ovat kuoppaisia, liukkaista ja auraamattomia. Myös hiekoituksen vähäisyyttä ihmeteltiin. Pusulalaiset halusivat enemmän liikuntapaikkoja lähialueelleen, ettei tarvitsisi joka kerta lähteä muualle harrastamaan. Koettiin, että talvella ei Pusulassa ole tarpeeksi liikunnan harrastamismahdollisuuksia. Esimerkiksi sisäliikuntapaikkoja kaivattiin lisää ja jääkiekkokaukaloitten kunnossapitoa moitittiin. Kyläkoulujen lakkautukset aiheuttivat ihmetystä myös Pusulassa. Huoli nuorisopalveluiden saatavuudesta nousi esille pusulalaisten vastauksista. Pusulassakin kaivattiin parempia julkisen liikenteen kulkuyhteyksiä Lohjan keskustan suuntaan.

”Terveydenhuoltopalvelut: Huhuja liikkuu henkilökunnan ulkoistamisesta. Tuttujen henkilöiden kanssa asiointi turvallista.”

”Tyytyväinen terveyspalveluihin, niin kauan kun ne säilyvät, mikäli ne viedään olen erittäin tyytymätön. Haluaisin Hammaslääkärin takaisin Pusulaan terveyskeskuksen yhteyteen.”

”Näin syrjäkylästä katsottuna kaikki palvelut viedään kauas. Esimerkiksi hammashoito on muualla ja kun ei ole kulkuneuvoa millä sinne menee ja linja-autoakaan ei kulje ja taksi tulee kalliiksi pienen eläkkeen saajalle.”

”Pusulan hammaslääkäri siirretty Nummelle, Pusulan vuodeosasto suljetaan, Koisjärven koulu suljettu, Nummen päiväkotia ei rakennettane. Nummen asiakaspalvelupiste lienee päänsilitys kolmen vuoden ylimenokaudeksi ja valot sammuvat kohta. Ja en yhtään ihmettele jos liipaisimella on ennen pitkään Pusulan kirjasto ja Nummen koulu jne. Viime vaaleissa kaupungin poliittisen päätäntään äänestettiin hyvä määrä muita kuin vanhan Lohjan alueen poliitikkoja. Saapa nähdä miten he valtaa ja vastuuta kantavat. Onko kanttia.”

”Teiden kunnossapito huonolla mallilla. Aurauksien siirryttyä Destialle joudumme ajamaan töihin auraamattomilla vaarallisilla teillä. Koivusalontie törkeässä kunnossa, asfaltissa

valtavia reikiä jo vuosia, mutta tietä ei korjata. Paikalle tuotu vain liikennemerkki varoitus kuopista tiellä.”

”Tänä vuonna Myllypellontien hiekoitus ja auraus viimevuotista huonompaa. Hiekkaa näyttää olevan kortilla. Eipä juuri hiekan jyvää näy ja jos näkyä niin vasta ennen uuden lumen tuloa. Eli yhtä tyhjän kanssa.”

”Liikuntapalvelut kesäaikaan ovat ihan OK. Talvella tilanne surkea!”

”Liikuntapalvelut: Oinolan kouluun saatava tarpeeksi suuri sali, jotta nuorten ja muiden harrastajien ei tarvitsisi ajaa Lohjalle asti.”

”Pusulana puolella ei ole mitään nuorille! Ei ole urheilukenttää, skeitiramppia jne.”

”Koulujen lakkautus vaikka luvattiin säilyttää nykyiset koulut. Salailu tiedottamisessa (esim. Hirsylän koulu).”

”Sivusta seuranneena kaikki päiväkoti ja koulutoimi on aivan retuperällä. Kouluja lakkautetaan aivan urakalla! mitä hyötyä on kun lapset pitää kuitenkin kouluun päästä. Kallista koulukuljetusta!”

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Palveluiden osalta asukkaiden vastauksista löydetään enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroavaisuuksia. Karjalohjalaiset, nummilaiset, pusulalaiset sekä sammattilaiset olivat tyytyväisiä terveydenhuolto-, kirjasto- ja liikuntapalveluihin. Kulttuuripalveluihin olivat tyytyväisiä karjalohjalaiset, pusulalaiset ja sammattilaiset. Kunnan asiakaspalvelupisteeseen oltiin tyytyväisiä Karjalohjalla ja Nummella (Sammatti-tutkimuksessa ei kysytty tyytyväisyyttä asiakaspalvelupisteeseen). Tyytymättömyyttään karjalohjalaiset, nummilaiset ja sammattilaiset ilmaisivat yleisten paikkojen ja teiden ylläpitoon. Sammattilaiset olivat samoilla linjoilla pusulalaisten kanssa, sillä molemmat olivat yleisesti tyytyväisiä käyttämiinsä palveluihin. Sammattilaisten ja pusulalaisten vastauksista ei ilmene selkeästi, mihin palveluihin he olisivat tyytymättömiä. Esimerkiksi vanhustenhoitopalveluiden ja kunnan teiden ylläpidon palveluissa on vain muutaman vastauksen heitto tyytyväisyyden ja tyytymättömyyden välillä. Kaikilla neljällä alueella käytettiin vähiten vanhustenhoito-, sosiaalitoimi-, koulu-, päivähoito- ja nuorisopalveluita. Syy nuorisopalveluiden ja vanhustenhoitopalveluiden käytön vähyteen johtunee tilanteesta, että kyselyyn vastanneiden keski-ikä oli kaikilla alueilla 56–59 vuotta, ja keskimääräinen perhekoko oli kaksi henkilöä. Jos asukkailla on lapsia, he ovat mitä luultavimmin jo muuttaneet pois vanhempiensa luota. Tämän vuoksi nuorisopalveluita ei käytetty.

Vanhustenhoitopalveluiden käytön vähyys johtuu melko varmasti tosiasista, että kyselyyn vastasi lähellä eläkeikää olevia kuntalaisia. Näin ollen tarvetta vanhustenhoitopalveluille ei vielä ole ollut. Toinen syy voi olla, ettei kyselyyn vastanneilla henkilöillä ollut enää elossa olevia vanhempia tai isovanhempia, joiden kautta vanhustenhoitopalvelua koskevaan kysymykseen olisi voinut vastata.

Kaikkien alueiden kommentteista huokui tyytymättömyys siihen, että palveluita karsitaan lähialueelta ja keskitetään kaupunkikeskukseen. Sama tyytymättömyys ilmeni myös sammattilaisten keskuudessa vuonna 2013. Sammatti-tutkimuksessa eniten kommentteja kertyi katujen ja yleisten paikkojen ylläpidon huonontumisesta. Samaa sanotaan myös Karjalohjan ja Nummi-Pusulana kommentteissa. Karjalohjalla ja Nummi-Pusulassa kommentteja tuli kuitenkin eniten auraamisen ja hiekoituksen puutteesta ja teiden yleisestä kunnosta. Syy tähän lienee, että tutkimus tehtiin alkuvuodesta, jolloin ajankohdalla on suuri merkitys lumen auraamisen kommenttien määrässä. Vastaajat kaipasivat lisää julkisen liikenteen vuoroja Karjalohjalle, Nummelle, Pusulana ja Sammattiin. Liikuntapaikkojen ja harrastamismahdollisuuksien vähyys toistui myös vastauksissa kautta linjan.

Karjalohjalla, Nummella ja Pusulassa eniten kommentteja kertyi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tärkeydestä ja niiden säilyvyydestä lähialueella. Sammatti-tutkimuksen raportissa terveydenhuoltopalveluista ei mainittu avoimissa kommentteissa muuta kuin, että ne toimivat pääpiirteittäin hyvin.

6.8 Odotukset kuntaliitoksesta

Tutkijat selvittivät asukkaiden odotuksia ennen kuntaliitosta, ja olivatko odotukset täyttyneet. Kaikilla kolmella alueella vastaajilla oli samanlaiset odotukset kuntaliitoksesta. Vastausten samankaltaisuuden vuoksi tutkijat eivät erottele vastauksia alueittain, vaan käsittelevät odotukset yleisesti. Hyvin monet olivatkin tyytyneet kommentoimaan, että ”odotukset olivat täyttyneet”, tai ”odotukset eivät olleet täyttyneet”. Suurimmalta osalta jäikin kertomatta, mitkä heidän odotuksensa olivat olleet. Mikäli odotukset olivatkin täyttyneet, vastaajat kokivat, että asiat ovat menneet huonompaan suuntaan liitoskuntien alueilla. Muutamia positiivisiakin odotuksia vastauksista löytyi, esimerkiksi ruotsinkielisten huomioiminen. Monilla vastaajilla ei ollut minkäänlaisia odotuksia kuntaliitoksen suhteen. Vastaukset olivat hyvin samantyyllisiä kuin Sammatti-tutkimuksessa vuonna 2013. Sammattilaisetkin odottivat negatiivispainotteisia muutoksia, jos ylipäättänsä jotain odotuksia liitoksesta oli.

”Kuvittelin ettei ainakaan huonommaksi voi mennä, vaan toisin kävi. Elämä on yllätyksiä täynnä.”

”Odotin kuntaliitokselta jotain hienoa ja mahtavaa. No todellisuus on toiveita karumpaa. Eihän meitä paljoa kuunneltu, vaan ohjeistusta tuli Kanta-Lohjalta tuutin täydeltä.”

”Että säästötoimenpiteet kohdistuvat haja-asutus alueille liittyviin kuntiin. Nämä merkit ovat jo näkyvissä ja tahti kiihtyy. Että sikäli odotukset täyttyivät.”

”Asiointi on helpottunut. Nyt kunnantalossa on ammattitaitoisia, työnsä asiallisen vakavasti ottavia ihmisiä. Nummi-Pusulassa kaikki tehtiin vanhan kaavan mukaan, eikä puhelimiin vastattu. Lisäksi Nummi-Pusula ei ollut tietoinen edes siitä, että lapsilla on oikeus ruotsinkieliseen kouluun ja päivähoitoon. Lohjalla tämä ei ollut ongelma missään vaiheessa. Kiitos!”

Vastaajilla oli olettamuksia, että Lohja unohtaa reuna-alueet ja palvelut siirtyvät Lohjan keskusta. Suurin osa vastauksista käsittelee palveluiden siirtymistä tai lakkauttamista. Kuten palveluita kommentoitaessa, myös odotuksista kysyttäessä peräänkuulutettiin, että kirjasto-, koulu-, terveydenhuolto- ja vanhustenhuoltopalvelut säilyisivät entisten kuntien alueilla. Vastaajat odottivat, että Lohjan kaupunki panostaisi enemmän reuna-alueille, mutta odotukset eivät ole täyttyneet. Palvelut ovat siirtyneet tai siirtymässä kauemmaksi. Tästä johtuen asukkaiden eriarvoinen kohtelu nousi vastauksissa esille. Eriarvoinen kohtelu näkyi myös vastauksissa, joissa todettiin, että päätöksenteossa reuna-alueet jätetään huomioimatta ja keskitytään liikaa kantakaupungin asioihin. Kommenteissa tuotiin esille julkisen liikenteen yhteyksien väheneminen reuna-alueilta. Julkisen liikenteen yhteyksiin kaivattiin lisää vuoroja, tai sitten julkisen liikenteen yhteyksiä ei ollut saatavilla vastaajien asuinalueilla. Erityisesti pusulalaisten vastauksista tuli ilmi, että julkisen liikenteen yhteydet ovat heikot Lohjan suuntaan.

”Kuntaliitos on toteutettu Karjalohjan hallituksen päätöksellä kysymättä asukkaiden mielipidettä. Odotettavissa oli palveluiden määrän ja laadun huonontuminen ja kuntaveron nousu. Odotukset ovat täyttyneet.”

”Että palveluja/tarjontaa/hyvinvointia jaettaisiin enemmän syrjäkyliin ja -seuduille. Taitaa käydä toisinpäin - palvelut huononee ja loputkin viedään.”

”Odotukset olivat, että myös kunnan reuna-alueet huomioitaisiin tasapuolisesti säilyttämällä peruspalvelut ihmisten ulottuvilla, ei niin että mm. terveyskeskukset ja koulut yksi toisensa jälkeen lopetetaan. Kukaan ei varmaan odottanut tällaista säästökuuria, jolle järjettömyydessään ei loppua näy.”

”Tällä hetkellä odotukset ovat täyttyneet. Jatkossa pelkään kirjastopalvelujen puolesta - niitä ei saa heikentää! Kansalaiset ovat äänestäneet ne tärkeimmäksi palveluksi tässä maassa!”

”Terveyskeskusta ei poisteta, säilytetään kirjasto ja koulu.”

”Kuvittelin, että olemme kaikki samalla viivalla lohjalaisten kanssa, ei olla koska olemme riippa kivi lohjalaisten rattaissa.”

”Odotukset olivat sellaiset, että liitoksen yhteydessä annetut lupaukset olisivat pitäneet. Nyt olemme huomanneet, että politiikka on politiikkaa eikä ole merkitystä sillä mitä lupaa vaan sillä että saa oman tahtonsa läpi. Reuna-alueet on unohdettu ja koululaitosta huononnetaan ja lopetetaan toimivia kouluja pakolla.”

”Jotain joukkoliikenneyhteyksiä Lohjan keskusta ja takaisin. Mielestäni asiointiliikennettä ei Pusulasta ole mihinkään, vaikka olemme uusmaalaisia, siis paljon väestöä Uudellamaalla.”

”Toivoimme Lohjalle parempia liikenneyhteyksiä. Liikenneyhteydet ovat vain huonontuneet.”

Monessa nummilaisten ja pusulalaisten vastauksissa kommentointiin, että päättäjien ja poliitikkojen ainainen riitely on ainakin vähentynyt tai loppunut kokonaan kuntaliitoksen myötä. Tähän asiaan oltiin tyytyväisiä, mutta muutamisissa vastauksissa mietittiin, onko riitely sittenkään loppunut.

”Päättäjien ainainen riitelyn loppuminen ja toistensa haukkuminen. Tilanne tällä hetkellä oikein hyvä.”

”Ennen saimme lähes päivittäin lukea kunnan päätöksentekijöiden erimielisyyksistä lehdistä. Se on onneksi loppunut.”

”Toivoin vireää päätöksentekoa ilman kaupunginpäättäjien välistä nahistelua. Ei ilmeisesti ole toteutunut?”

Tutkijoiden mielestä seuraava kommentti kiteyttää hyvin kuntaliitosten odotukset. Vastaus tuli pusulalaisen kynästä.

”Odotusarvoni oli, että Lohja pysyy Lohjana ja kehittää vanhan Lohjan aluetta ja liitetyt alueet eivät saa tasaveroista kohtelua. Aukkaat hyppytetään palveluiden perässä pitkien matkojen taakse. Säälä lapsia, vanhuksia ja pienituloisia. Olisin toivonut todellista kylädemokratiaa ja kylien kehittämistä (vrt. Tamelan kylien kehittäminen) niin, että kaupunki olisi näkyvästi aktiivinen osapuoli ja ylepä yhteistyökumppani. Läpinäkyvyyttä. Yhteistyötä kuntarajojen yli kuntalaisten hyväksi. On yksi asia olla saukkolalainen ja pusulalainen. Ensiksi mainituilta on parikymmentä kilometriä Lohjalle. Täältä on parikymmentä kilometriä Karkkilaan ja Vihdinkin keskuksetkin ovat lähempänä kuin Lohjan keskusta. Kuntaliitoksia ajettiin kuin käärmettä piippuun mm. perusteena luontainen asiointisuunta ja työpendelöinti - juu ei - täältä suuntaudutaan enemmän suoraan

pääkaupunkiseudulle ja yhtä paljon muille lähialueille kuin Lohjalle. Ainahan joku kärsii yleisen edun vuoksi. Siinä tuo odotus on toteutunut.”

6.9 Kuntaliitoksen positiiviset ja negatiiviset muutokset

Vastaajille annettiin mahdollisuus kertoa kuntaliitoksesta seuranneita positiivisia ja negatiivisia muutoksia. Vastajaan tuli luetella kolme tärkeintä positiivista ja negatiivista muutosta. Yleisesti ottaen negatiivisia asioita luettiin huomattavasti enemmän kuin positiivisia. Positiivisten asioiden sarakkeissa oli kysymysmerkkejä ja tyhjiä vastauksia enemmän kuin sanallisia vastauksia.

Karjalohja

Karjalohjalla 65 vastaajasta hieman alle puolet kommentoi positiivisia muutoksia ja lähes 70 % kommentoi negatiivisia muutoksia. Karjalohjalaiset eivät osanneet luetella positiivisia muutoksia, sillä suurimmassa osassa vastauksista kohta oli jätetty tyhjäksi tai siihen oli vastattu kysymysmerkein. Vähäisistä vastauksista huolimatta kolme tärkeintä positiivista muutosta saatiin kerättyä. Eniten positiivista muutosta oli tapahtunut terveyspalveluiden saatavuuden parantumisessa. Toiseksi tärkeimmäksi positiiviseksi muutokseksi karjalohjalaiset kertoivat harrastusmahdollisuuksien parantumisen ja sen myötä yhteisöllisyyden parantumisen. Kolmanneksi vastaajat kertoivat talouden parantuneen, ja että suuri kaupunki selviytyy paremmin muuttuvista tilanteista.

Negatiivisia muutoksia oli enemmän kuin positiivisia. Tärkeimmäksi negatiiviseksi muutokseksi karjalohjalaiset vastasivat palveluiden poistumisen lähialueeltaan, ja sen että Lohja ei keskity Karjalohjan kehittämiseen. Toisena kohtana ovat terveyspalvelut ja vanhustenhoito. Tämä on hieman ristiriidassa aikaisemmin todettuun, sillä terveyspalvelut olivat karjalohjalaisten mielestä tärkein positiivinen muutos kuntaliitoksessa. Kommentteissa on kerrottu, että terveydenhuoltopalvelut ovat yleisesti huonontuneet ja sijaitsevat kaukana. Kolmanneksi negatiiviseksi asiaksi vastaajat kertoivat verojen nousemisen.

Nummi

Nummilaistenkin vastauksissa negatiivisia kommentteja tuli enemmän kuin positiivisia. Vastaajista 75 % kertoi negatiivisista asioista ja reilu puolet oli havainnut positiivisia muutoksia. Tärkein positiivinen asia nummilaisten mielestä oli veroprosenttien aleneminen. Toiseksi asiaksi nousi päättäjien riitelyn loppuminen ja siitä seurannut järjestelmällisempi päätöksenteko. Vastaajien mielestä talous on vakaampi suuremmassa kunnassa. Lohjan terveyspalveluiden

saatavuuden parantuminen päättyi kolmanneksi tärkeimmäksi asiaksi.

Nummilaisten mielestä negatiivisin muutos kuntaliitoksessa oli koulujen lakkauttaminen ja huoli koulupalveluiden saatavuudesta tulevaisuudessa. Toiseksi negatiivisimmaksi asiaksi nummilaiset kertoivat terveydenhuolto- ja vanhustenhoitopalveluiden saatavuuden vähenemisen lähialueella. Kolmannelle sijalle päättyi palveluiden keskittäminen Lohjan keskustaan ja sen myötä syrjäkylien palvelurakenteen muuttuminen.

Pusula

Pusulalaisten vastaukset jakautuivat kaikista tasaisimmin, sillä positiivisia vastauksia tuli 54 % ja negatiivisia 67 %. Myös pusulalaisten vastauksissa tärkeimmäksi positiiviseksi asiaksi nousi veroprosenttien, erityisesti kiinteistöveron aleneminen. Toiseksi sijoittui nummilaisten tavoin kunnan päättäjien riitelyn vähentyminen. Kolmanneksi positiivisin asia oli, että Pusulan terveyskeskus on vielä jäljellä.

Negatiivisin asia pusulalaisten mielestä oli terveydenhuolto- ja vanhustenhuoltopalveluiden heikkeneminen. Pusulan terveyskeskuksen vuodeosaston lakkauttamisuhka ja huoli terveyskeskuksen tulevaisuudesta keräsivät eniten kommentteja. Toiseksi negatiivisin asia oli palveluiden keskittäminen Lohjan keskustaan. Kolmanneksi negatiivisin asia oli koulujen lakkauttamiset ja huoli pienten kyläkoulujen tulevaisuudesta.

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Karjalohjalaisten, nummilaisten ja pusulalaisten vastauksissa on eroavaisuuksia ja ristiriitaisuuksia, kuten taulukosta 1 huomataan. Kaikkien kolmen alueen vastauksissa terveydenhuoltopalvelut olivat sekä positiivinen että negatiivinen asia. Positiivisia kommentteja terveydenhuoltopalvelut saivat, koska erikoissairaanhoidopalvelut ovat lisääntyneet ja Lohjan sairaalan palveluita arvostettiin. Negatiivisia kommentteja terveydenhuollon alalla aiheutti se, että terveyskeskusta ei enää ole lähialueella, ja terveydenhuollon palveluihin on pitkät jonot ja välimatkat. Vanhustenhoidon palveluiden heikkeneminen ilmeni vastauksissa jokaisella alueella.

Palveluiden keskittäminen Lohjan keskustaan koettiin negatiivisena jokaisella alueella. Vastaajat halusivat säilyttää peruspalvelut asuinalueellaan, ettei oma asuinalue autioituisi. Kaikilla ei ole käytössään omaa autoa, joten julkisia liikenneyhteyksiä kaivataan lisää. Tämänkin takia palveluiden keskittäminen koettiin negatiivisena asiana. Positiivisena kaikilla alueilla todettiin, että suurempi kaupunki on taloudellisesti vakaampi.

Taulukko 1: Yhteenvedo kuntaliitoksien muutoksista

Karjalohja		Nummi		Pusula	
Positiiviset	Negatiiviset	Positiiviset	Negatiiviset	Positiiviset	Negatiiviset
1. Terveydenhuolto	1. Palveluiden keskittäminen ja Karjalohjan alueen autoituminen	1. Veroprosenttien aleneminen	1. Koulujen lakkauttaminen	1. Veroprosenttien aleneminen	1. Terveydenhuolto- ja vanhustenhoito
2. Harrastusmahdollisuudet ja yhteisöllisyys	2. Terveydenhuolto- ja vanhustenhoito	2. Kunnan päättäjien riitelyn loppuminen ja päätöksenteon järjestelmällisyys	2. Terveydenhuolto- ja vanhustenhoito	2. Kunnan päättäjien riitelyn loppuminen ja päätöksenteon järjestelmällisyys	2. Palveluiden keskittäminen ja Pusulan alueen autoituminen
3. Talouden parantuminen	3. Veroprosenttien nouseminen	3. Terveydenhuolto	3. Palveluiden keskittäminen ja Nummen alueen autoituminen	3. Terveydenhuolto	3. Koulujen lakkauttaminen

Kuten taulukosta 1 ilmenee, nummilaisien ja pusulalaisten vastaukset ovat samat. Positiivisissa muutoksissa järjestys on sama, mutta negatiivisissa muutoksissa järjestys hieman muuttui. Nummilaiset ja pusulalaiset olivat tyytyväisiä hetkelliseen verojen alenemiseen sekä kunnan päättäjien riitelyn loppumiseen. Nummilaiset mainitsivat koulujen lakkauttamiset negatiivisimmaksi muutokseksi, kun taas pusulalaiset asettivat sen kolmannelle sijalle. Pusulalaisten vastauksissa negatiivisin asia oli terveydenhuoltopalveluiden heikkeneminen, kun taas nummilaisilla se on toisena. Vastausten perusteella tämä saattaa johtua siitä, että Pusulan terveyskeskuksen vuodeosasto lakkautettiin, mikä vaikutti enemmän pusulalaisten elämään. Nummella ja Pusulassa rakennuslupien hakemisen vaikeutuminen ja byrokratian lisääntyminen jäi niukasti kolmen kärjen ulkopuolelle negatiivisissa asioissa.

Sammatti-tutkimuksessa kysymyksen muotoilu oli hieman erilainen. Sammatti-tutkimuksessa kysyttiin: ”Mitkä asiat ovat mielestäsi muuttuneet kuntaliitoksen myötä?” Moni vastaaja ei ollut huomannut mainittavia muutoksia. Sammattilaisten keskuudessa huolta aiheuttivat muiden tavoin terveydenhuoltopalveluiden saatavuus läheltä ja palveluiden keskittäminen Lohjan keskusta. Näiden lisäksi sammattilaiset ilmaisivat huolensa, koska päätöksenteko tapahtuu kaukana Sammatista. Sammattia koskevat päätökset tehdään Lohjalla ilman Sammatin alueen tuntemusta. Myös pusulalaisten vastauksissa muutamat ilmaisivat huolensa, että päätöksenteko tapahtuu kaukana Pusulasta. Positiivisena muutoksena sammattilaiset eivät maininneet muuta kuin kiinteistöveron alenemisen.

6.10 Kehitysideat

Karjalohja

Karjalohjalaisten kehitysideat jatkavat samaa linjaa, jota on saatu lukea jo edellisistä kohdista. Julkisen liikenteen vuoroja kaivataan lisää, jotta voidaan käyttää Lohjan kaupungin tarjoamia palveluita. Vastaajat halusivat, että Lohja kehittäisi Karjalohjan aluetta eikä karsisi sen palveluita. Peruspalvelujen pitäisi olla lähellä, jotta Karjalohjan alue säilyisi elävänä ja vetovoimaisena uusille asukkailla. Kaupunkimarkkinointia tulisi karjalohjalaisten mielestä myös tehostaa, jotta alueelle saataisiin lisää asukkaita. Karjalohjalaiset toivoivat tiedottamisen parantamista, esimerkiksi vuosikertomuksen parempaa saatavuutta. Lisäksi he toivoivat, että päättäjät kuuntelisivat paikallisia asukkaita enemmän päättäessään heidän asioistaan.

”Haja-asutusalueet tulisi kehittää tavalla, jotta ne tukisivat taajamissa asuvien liikkumistarpeita rakentamalla mm. pyörätietä. Tuomalla ihmisiä turvallisesti lähialueille niin se parantaisi heidän ymmärrystä maaseutua kohtaan. Kun väkimäärä lisääntyy, niin palvelutarjonta paranee. Kaikki ovat voittajia.”

”Jalkautukaa useammin maaseudulle ja kuunnelkaa asukkaita. Eivät kaikki halua olla mukana aluetoiminnassa. Siellä pitäisi olla nuorempaa väkeä. Kehitystä ei muuten tapahdu. Rakennuksia pitää korjata enemmän Karjalohjan palveluiden säilymiseksi.”

”Tehkää paikkakunnasta kiinnostava uusille työllistävälle veroja maksaville yrityksille ja houkutelkaa uusia asukkaita järkevillä kokonaisuuksilla.”

”Jatkuva uhka supistamisesta ei saa karjalohjalaisia uskomaan Lohjaan liittymiseen myönteisesti. Pieniä paikkakuntia on ”suojeltava”, eikä vain siirrettävä palveluita Lohjalle.”

Nummi

Nummenkin kehitysideat ovat yhtäläillä edellisten kaltaisia. Julkisen liikenteen vuoroja kaivataan Nummelta Lohjan suuntaan. Samoin peruspalvelut halutaan säilyttää lähialueella, etenkin terveydenhuolto- ja vanhustenhuolto-palvelut. Nummilaisetkin painottivat, että suurta maaseutua ei saa unohtaa päätöksenteossa ja alueen kehittämistoimissa. Maaseutua on kehitettävä myös, jotta Lohja kaupunkina voi kehittyä ja luoda yhteisöllisyyden tunnetta liitoskuntiansa kanssa. Kuntalaisia ja aluetoimikuntia voisi kuunnella enemmän päätöksenteossa, jotta saataisiin parempi kuva alueen tarpeista. Virkamiehet voisivat käydä tutustumassa Nummen alueeseen, eivätkä vain luottaisi tilastotietoon. Nummilaisetkin toivoivat parempaa tiedottamista päätöksistä muutenkin kuin internetissä, josta monille on vielä vaikeaa löytää oikeaa tietoa. Harrastusmahdollisuuksia, kuten sisäliikuntatiloja ehdotettiin rakennettaviksi myös Nummen alueelle. Näin nuorilla ja miksei muillakin nummilaisilla olisi tekemistä. Ulkoliikuntakentät kaipaisivat kunnostamista, jotta niiden käyttö olisi viihtyisämpää. Erityisesti nuorisotoimintaa ja vanhustoimintaa ehdotettiin lisättävän Nummelle.

”Lisää avoimuutta ja kunnan sivuille kaikista tulevista tai ”ehkä tulevista” asioista enemmän tietoa. Mm. Saukkolaan suunniteltu S-ryhmän kauppaa jo melkoinen tovi.”

”Paljon lapsiperheitä, joten nuorisolle esim. liikuntaharrastuksia, niin pysyvät poissa pahanteosta. Kaikilla ei ole mahdollisuus kuljettaa lapsiaan Lohjalle harrastuksiin työnsä vuoksi. Vanhuksilla oikeus olla lähellä omaisiaan. Kaupungin metsät ihan hoitamattomia. Täällä on aina ollut tiivis yhteishenki, joka alkaa rakoilemaan, kun ei kuunnella kuntalaisten mielipidettä.”

”Bussilla kulkeminen voisi olla helpompaa, enemmän aikatauluja ja reittejä. Nuorille tarvittaisiin enemmän tekemistä.”

”Kaikkia palveluita ei tarvitse viedä Lohjalle, jotain voisi keskittää tänne. Lohjan kaupungista on sama matka tänne kuin täältä sinne.”

”Liitoksen pitäisi olla kaksisuuntainen eikä vain Lohjan suuntaan hyvää tuova. Myös reuna-alueet ja liitetyt kunnat pitäisi huomioida. Siellä on asukkaita ja siellä tulee aina olemaan asukkaita.”

”Tiedottaminen paremmaksi. Uudet palvelunumerot saimme myöhään ja muissakin asioissa tieto tulee liian hitaasti perille, esim. koulukuljetuksista.”

”Kehitetään kaikkia Lohjan osia tasapuolisesti. Ei pakoteta palvelujen perässä keskustaan. Täältä hyvät veronmaksajat pois, kun tärkeät palvelut lakkautetaan.”

Pusula

Pusulassakin annettiin kehitysideaksi julkisen liikenteen vuorojen lisääminen liitoskuntien alueelle. Palveluiden siirtyessä Lohjan keskustaan Pusulan asukkaat eivät pääse hyödyntämään palveluita, jos heillä ei ole omaa autoa. Oma auto on jopa välttämätön liitoskuntien alueella, kun julkisen liikenteen vuoroja ei ole riittävästi. Pusulalaisillekin oli tärkeää, että perusterveydenhuollon palvelut olisivat tarjolla lähialueella. Erityisesti vanhustenhoitopalveluiden säilyminen lähialueella nousi esille. Samaan aikaan pusulalaisten vastauksista erottui, että pitäisi päästä eroon termistä nurkkakuntaisuus ja alkaa mieluummin käyttää Nummi-Pusulan alueesta termiä Ylä-Lohja. Ylä-Lohjan käyttäminen toisi yhteisöllisyyden tunnetta Lohjan kaupunkiin. Lohja ei saisi unohtaa liitoskuntiaan, vaan sen tulisi kehittää liitosalueita tasapuolisesti. Lisäksi pusulalaiset ehdottivat, että virkamiehet voisivat vieraila Pusulan alueella. Yhden ihmisen on helpompaa liikkua pitkä välimatka kuin suuren joukon. Samaa ideaa voisi hyödyntää esimerkiksi erikoispalveluiden kanssa. Kerran viikossa tai kuukaudessa pistokäynti liitoskuntien alueella toisi palvelut lähemmäksi liitoskuntalaisia. Pusulalaiset ehdottavat myös, että olisi hyvä saada paperiversiot kotitalouksiin kaupungin vuosikertomuksesta. Muutenkin kuntalaiset haluaisivat saada kunnan tiedotteita kotiinsa postitse. Kaikilla ei ole mahdollisuutta käyttää internetiä eikä liioin tietotaitoa etsiä oikeaa tietoa Lohjan kaupungin internet-sivuilta.

”Vanhuspalveluissa pitäisi pystyä hoitamaan vanhukset Nummi-Pusulassa, etteivät joutuisi Lohjalle kauas omaisista. Hankalat liikenneyhteydet.”

”Toivon että myös pieniä kyliä kuullaan ja kunnioitetaan päätöksenteossa. On tärkeää säilyttää rikas ja moninainen toiminta kaikissa kyläyhdistyksissä. Värikäs ja heterogeeninen kunta on rikkaus! Enemmän yhteistyötä Vihdin kanssa.”

”Palvelujen säilyttäminen tärkeää, jotta saataisiin paluumuuttajia ja nuoret perustamaan perheen Pusulaan.”

”Liitoksen pitäisi olla kaksisuuntainen eikä vain Lohjan suuntaan hyvää tuova. Myös reuna-alueet ja liitetyt kunnat pitäisi huomioida. Siellä on asukkaita ja siellä tulee aina olemaan asukkaita.”

”Eikö olisi muutaman virkailijan helpompi käydä palvelemasa kuin koko entisen kunnan asukkaiden siirtyä palveluiden perässä.”

”Pidän huonona asiana sitä, että Lohjan kaupungin kanssa asiointi pääasiassa netin kautta. Asia kuin asia. Kaikilla ei edelleenkään ole nettiyhteyksiä eikä myöskään taitoa näiden käytöstä.”

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Kaikilla kolmella alueella ilmeni samanlaisia kehitysideoita, ja vastaukset myötäilivät jo esille nostettuja asioita palveluiden kohdalla. Liitoskuntiin kaivattiin lisää julkisen liikenteen vuoroja, parempaa tiedottamista, perusterveydenhuoltopalveluiden säilyttämistä ja liitoskuntien mielipiteiden huomioon ottamista päätösten teossa. Nettisivuilta ei osata löytää tietoa, ja useilla vastaajilla ei ole mahdollisuutta käyttää internetiä. Näin tiedottamiseen kaivattiin enemmän vaihtoehtoja. Suurempia eroavaisuuksia tai konkreettisia kehitysideoita ei tullut kuin ehkä muutamia. Karjalohjan vastauksissa ehdotettiin, että tiet pitäisi kunnostaa ja rautatien rakentaminen helpottaisi liikkumista. Muutamassa nummilaisten vastauksessa ehdotettiin kävelytietä kirkonkylälle ja Saukkolaa ehdotettiin Nummi-Pusulalan alueen keskuksiksi.

”Uusi asfaltti tiehen heti, ennen kuin autot rupeaa hajoamaan.”

”Kävelytien saaminen Nummen kirkonkylään.”

”Saukkolan alueen kehittäminen olisi mielestäni ensiarvoisen tärkeää. Vanha Nummi-Pusulalan alue tarvitsee keskuksen ja Saukkola on maantieteellisesti ainoa järkevä paikka. Kulkuyhteyksiä/teitä.”

Sammatti-tutkimuksessa vastaajien kehitysideat olivat hyvin samansuuntaisia; julkisen liikenteen vuoroja toivottiin lisää, perusterveydenhuoltopalvelut haluttiin säilyttää alueella ja liikuntamahdollisuuksia kaipailltiin lisää. Ainoa ero, joka sammattilaisten vastauksista ilmeni, oli, että vastaajat olivat huolissaan julkisten alueiden kunnossapitamisesta. Sammattilaisille merkitsi enemmän puistojen ja kadunvarsien kunnossapitäminen kuin karjalohjalaisille, nummilaisille ja pusulalaisille. Tähän on voinut vaikuttaa, että kyselyiden ajankohta oli eri. Sammatti-kysely toteutettiin kesällä ja Karjalohjan ja Nummi-Pusulalan kyselyt talvella.

6.11 Mielipide kuntaliitoksesta ja sen toteutuksesta

Karjalohja

Lukiessaan vastauksia Jaalama ja Sinervo yllättyivät, koska paljon enemmän kielteisiä mielipiteitä kuntaliitoksesta tuli verrattuna kuntaliitosta kannattaneiden määrään. Vastausten perusteella karjalohjalaiset ovat edelleen huolissaan palveluiden säilymisestä ja niiden turvaamisesta. Monesta vastauksesta käy ilmi Karjalohjan syrjäinen sijainti osana uutta Lohjaa. Osa karjalohjalaisista tuntui hyväksyneen kuntaliitoksen pakon sanelemana. Heidän mielestään kuntaliitos Lohjan kanssa on vienyt Karjalohjalta palveluita ja

itseään määräämisoikeutta pois, mutta he ymmärtävät kuntaliitoksen Lohjan kanssa taloudellisista lähtökohdista.

”Luvattiin paljon, mutta totuus on nyt huomattu ja tiedettiinkin jo etukäteen. Lohja määrää kaiken ja tekee niin kuin itse haluaa. Kuntalaisia ei kuunnella, vaan meiltä viedään kaikki palvelut. Missä on itsemääräämisoikeus henkilökohtaisella tasolla, jota nyt niin paljon peräänkuulutetaan ja on myös lakisääteinen.”

”Odotukset olivat positiivisia, mutta totuus ollut toinen. Pelko maaseudun näivettymisestä, koska suunnitelmat koulun ja terveyskeskuksen lopettamiseksi.”

”Hyvä, että suurempi kokonaisuus ja suhteessa pienempi hallinto viiden vuoden jälkeen, kun liitossopimuksesta saadaan hyötyä.”

Nummi

Nummella oli odotettavissa huomattavasti tasaisempaa jakoa vastausten kesken, mikä myös toteutui. Noin puolet vastaajien mielipiteistä kuntaliitoksen toteutuksesta ja itse kuntaliitoksesta olivat positiivisia. Toinen puoli suhtautui liitokseen ja sen toteutukseen negatiivisesti. Nummilaistenkin vastauksista käy ilmi pelko oman alueen menettämistä. Yllättävä havainto oli, että sekä kielteisesti että myönteisesti suhtautuneiden vastaajien mielestä henkilöstön viiden vuoden irtisanomisaika on järjetön.

”Tämä kuntaliitos suoja työntekijöiden osalta on huono, koska kaikille ei saada oikeanlaista hommaa ja kun suoja lähtee ollaan taas pulassa.”

”Pettymys hallinnon henkilömääriin. Tehty ns. suojapaikkoja liikaa, jos joku lähtee ei osata lähteneen töitä.”

Kuntaliitokseen positiivisesti suhtautuvat nummilaiset kokevat Lohjan oikeaksi liitoskunnaksi. Heille Lohja on luontainen asiointipaikka ja sijaitsee lähellä. Eräässä vastauksessa kehuttiin valintaa Lohjaan hyväksi ja kerrottiin, että onneksi ei valittu Karkkilaa, koska asiointietäisyys olisi ollut niin pitkä. Vastauksesta huomataan sijainnin olennainen merkitys kuntaliitokseen.

Pusula

Todella monen pusulalaisen mukaan kuntaliitos on epäonnistunut ja turha. Pieni osa vastaajista oli tyytyväisiä kuntaliitokseen. Heidän elämänsä liitoksella ei juuri ole ollut vaikutusta. Pusulalaisten vastauksista käy ilmi, että he eivät koe oloaan turvalliseksi Lohjalla. Ihmiset tuntuvat olevan aidosti huolissaan palveluiden karsimisesta. Lisäksi monista vastauksista voidaan lukea kateutta Lohjan kustannusta kohtaan, sillä siellä tuntuu olevan kaikki mahdolliset

palvelut. Pusulalaisten negatiivinen asenne selittyy pitkälti jo aiemmin mainitulla pitkällä etäisyydellä Lohjan keskustaan.

”Tarpeellinen, ei ole vaikuttanut mitenkään elämääni enkä ole huomannut muutoksia, koska olen aina käyttänyt vähän kunta-sektorin palveluita.”

”Eikö palveluita voisi karsia kaupunkialueelta, kun nyt vain syrjäseuduilta.”

”Koko ajan pelko mielessä, että palvelut viedään pois. Viimeksi uhattiin laittaa tutut ja turvalliset sairaanhoitajat lääkäritalolta ostopalvelun piiriin. SIIS KAIKENLAISTA UHKAILUA ILMASSA!!”

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Nummilaisten mielipide kuntaliitoksesta ja sen toteuttamisesta oli selvästi positiivisempi kuin pusulalaisten ja karjalohjalaisten mielipide. Tähän syynä voi olla, että karjalohjalaiset ja pusulalaiset kokevat sijaintinsa syrjäiseksi uudessa Lohjassa. Suoranaista vertailua Sammatti-tutkimukseen ei voida tehdä, sillä kysymyksenasettelu oli erilainen. Sammattilaiset saivat kertoa mielipiteitään kyselyn aikana ilmenneistä asioista. Sammattilaiset toivoivat, että tutkimuksesta olisi jotakin hyötyä kaupungin tulevissa päätöksissä.

6.12 Lohjalaisuus

Karjalohja

Enemmistö karjalohjalaisista vastaajista suhtautui lohjalaisuuteen negatiivisesti. Vain vajaa 20 % koki itsensä lohjalaiseksi. Tulos ei ole mitenkään yllättävä, koska monista edellisistä vastauksista huokui tyytyväisyys Karjalohjaa kohtaan. Monet vastaajista ovat perustelleet olevansa karjalohjalaisia, koska haluavat kuulua johonkin yhteisöön. Monet kokevat Lohjan alueen liian suurena kokonaisuutena, johon kuulua. Karjalohjalaiset mielsivät Lohjan olevan kaupungin keskustaa-alue, minkä takia he eivät kokeneet itseään lohjalaisiksi. Naisten ja miesten vastauksissa ei ollut eroja, sillä sekä miehistä että naisista 82 % tunsi itsensä edelleen karjalohjalaiseksi (liite 9).

”Lohja on niin laaja alue. Kyllä sanon aina olevani Karjalohjalta. Silloin tietää mistä olen.”

”Olen aina karjalohjalainen, oli kunnan nimi mikä tahansa. Olen syntynyt Karjalohjalla. Lohja merkitsee minulle käsitteenä edelleen Lohjan keskustaa ja sen läheisyyttä.”

”Karjalohja on oma alueensa ja tiivis oma yhteisönsä.”

”Olen asunut koko ikäni Karjalohjalla. Minusta ei koskaan voinut olla lohjalaista ellen muuta täältä Lohjan keskustaan.”

Vertailua tehtiin taustatietokysymyksen avulla: Kuinka monta vuotta olet asunut Karjalohjalla? Asuinaika jaettiin kolmeen kategoriaan, 0-15 vuotta, 16-30 vuotta ja +31 vuotta. Tuloksista huomattiin, että lyhimmän ajan Karjalohjalla asuneet kokivat olevansa lohjalaisia enemmän kuin kauemmin alueella asuneet. Kuitenkin kaikissa kolmessa kategoriassa suuri enemmistö ei kokenut itseään lohjalaiseksi (liite 10).

Nummi

Nummilaiset ovat olleet aina hyvin kotiseuturakkaita, joten nummilaisten antamat vastaukset yllättivät. Nummella 60 % tuntee itsensä nummilaiseksi ja 40 % tuntee itsensä jo lohjalaiseksi. Nummella suhtauduttiin myönteisimmin kuntaliitokseen, joten tämän takia tuloksen ymmärtää. Katsottaessa tilannetta Nummen historian valossa tulos kuitenkin yllättää, sillä nummilaisille on ollut kunnia-asia olla nummilaisia. Nummella miesten ja naisten välinen ero oli selkeä ja yllätyksellinen, sillä melkein puolet miehistä tunsi itsensä lohjalaiseksi. Naisista itsensä lohjalaiseksi koki kolmasosa vastaajista. Tulos on sikäli mielenkiintoinen, koska miehiä pidetään yleensä konservatiivisempina ja muutoksiin vaikeammin sopeutuvina kuin naisia (liite 9).

”Olen tottunut nyt jo olemaan lohjalainen. Jos joku vieraampi sitä kysyy lisään vielä entisestä Nummi-Pusulasta kotoisin olen.”

”Olen Lohjan kaupungissa asuva Nummilainen. Näin myös pääkaupunkiseudulla aikoinaan asuessani. Lapseni voivat jo ajatella toisin.”

”Kerron nykyisin asuvani Lohjalla enkä Nummi-Pusulassa.”

”Kun on ollut nummilainen 52 vuotta, niin sellaisena pysyn. En ollut nummi-pusulainenkaan.”

”Ei nämä kehyskunnat muutu liitoksilla Lohjaksi kuin nimellisesti.”

Nummella tilanne on tasaisempi verrattaessa Karjalohjaan, kun tutkitaan, miten asuinaika alueella vaikuttaa lohjalaisuuteen. Noin puolet nummilaisista, jotka olivat asuneet Nummella 0-15 vuotta, koki itsensä lohjalaisiksi. Kauemmin Nummella asuneilla on vahva nummilaisidentiteetti, eivätkä he koe itseään lohjalaisiksi (liite 10).

Pusula

Pusulassa 35 % kyselyyn vastanneista tunsi itsensä lohjalaiseksi ja loput 65 % tunsi olonsa edelleen pusulalaiseksi. Identiteetikysymys ja kuntaliitoksen kannattaminen tuntuvat kulkevan käsi kädessä. Kuntaliitosta kannattaneet tuntevat identiteettinsäkin muuttuneen lohjalaiseksi. Liitosta vastustaneet tuntevat olevansa yhä pusulalaisia. Avoimessa kysymyksessä Lohjan keskustan kaukainen sijainti nousi esille ja on osasy, miksi pusulalaiset eivät tunteneet olevansa lohjalaisia. Miesten ja naisten välillä syntyi hieman eroa. Naisten suhtautuminen lohjalaisuuteen oli positiivisempaa kuin miesten. Naisista hieman yli 30 % tunsi itsensä lohjalaiseksi, kun miehillä luku oli 17 % (liite 9).

”Ihminen tottuu siihen mitä on tapahtunut.”

”En osaa vielä sanoa, ehkä vuosien kuluessa tilanne muuttuu.”

”Vaikea kokea itsensä lohjalaiseksi kun helpommin pääsee Helsinkiin tai Nummelaan.”

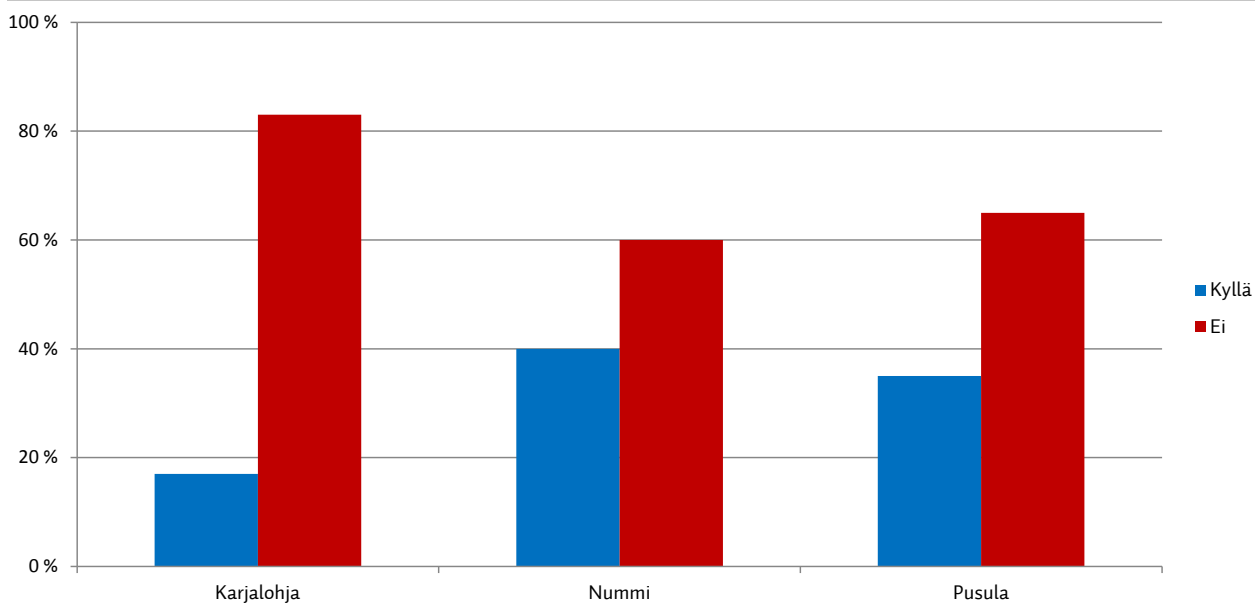
”Tuntuu liian kaukaiselta paikalta.”

”Käsitykseni mukaan Lohja sijaitsee edelleen yli 30 km päässä. Vieraalle osaan sanoa asuvani Lohjalla.”

Pusulan tulokset muistuttavat Karjalohjan tilannetta vertailtaessa asuinajan vaikutusta lohjalaisuuteen. Kaikissa asuinaikakategorioissa vastaajat eivät tunteneet itseään lohjalaisiksi. Myönteisimpiä lohjalaisuutta kohtaan olivat lyhimmän ajan Pusulassa asuneet. Heistä noin 40 % koki itsensä lohjalaisiksi. Kauemmin Pusulassa asuneiden joukossa suuri enemmistö ei kokenut itseään lohjalaisiksi (liite 10).

Yhteenveto ja vertailu Sammattiin

Suurimmalle osalle vastaajista oma identiteetti on sidottu asuinpaikkaan. Niin Karjalohjalla, Nummella kuin Pusulassakin suurin osa vastaajista tunsi olevansa muita kuin lohjalaisia (kuviot 16). Varmasti suurin syy tähän on, että kuntaliitoksesta on kulunut niin vähän aikaa. Toinen suuri syy mitä todennäköisemmin on vastaajien korkea ikä sekä vastaajien asuminen pitkään samalla paikkakunnalla/alueella. Verrattaessa Sammattiin tulokset ovat lähes samanlaiset kuin Nummella ja Pusulassa. Sammattissa 68 % koki olevansa sammattilaisia, loput kokivat olevansa lohjalaisia.

Kuvio 16: Kyselyyn vastanneiden suhtautuminen lohjalaisuuteen

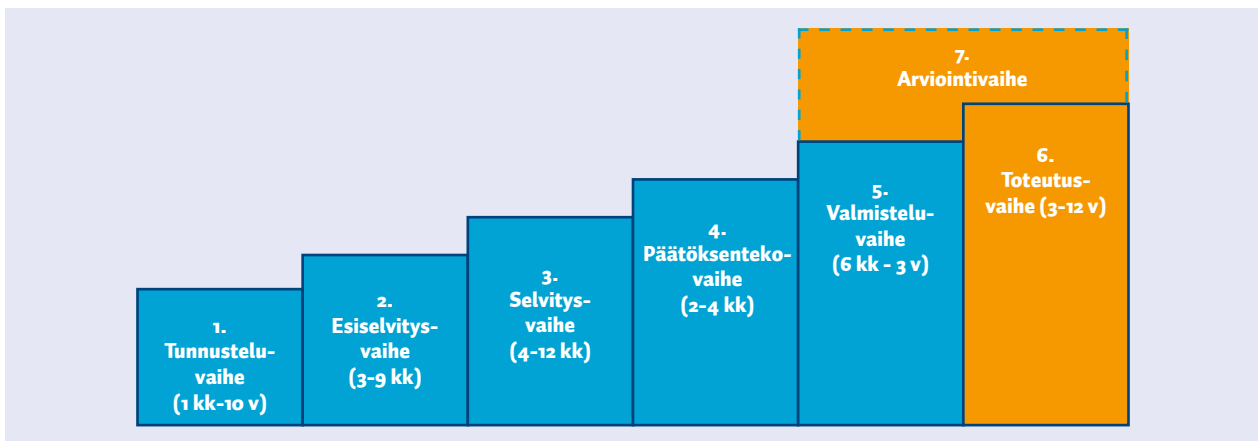
7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli antaa kaupungille luotettavaa ja monipuolista tietoa kuntalaisten suhtautumisesta kuntaliitoksiin ja sen jälkeisiin palveluverkoston muutoksiin. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada kuntalaisilta erilaisia kehitysideoita ja parannusehdotuksia, jotta Lohjan kaupunki pystyisi integroimaan liitosalueet kuntarakenteeseensa. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kattavasti tutkimuksen avulla liitoskuntalaisten mielipiteet kuntaliitoksesta ja sen vaikutuksista kuntaidentiteettiin. Toiseksi päätavoitteeksi asetettiin saada saman verran vastauksia kuin Sammatti-tutkimuksessa, jotta tulokset olisivat vertailukelpoisia.

Tällä hetkellä Lohjan kaupunki sijoittuu kuntaliitosprosessissa toteutus- ja arviointivaiheeseen. Toteutusvaiheessa Lohja on sen kolmannessa vaiheessa, kun kuntaliitoksesta

on kulunut noin kolme vuotta. Lisäksi Lohja on arviointivaiheessa, kun se teetti mielipidetutkimuksen kuntalaisille kuntaliitoksesta, ja näin arvioi onnistumistaan kuntaliitoksesta (kuvio 17).

Liitoskuntien asukkaiden kuntaidentiteetti vanhaan kotikuntaan oli säilynyt kuntaliitoksesta huolimatta. Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmilla asukkailla kuntaidentiteetti oli vahvempi kuin nuorilla ja vähemmän aikaa alueilla asuneilla. Kuntaidentiteetti merkitsi vastaajille synnyin- ja kotipaikkaa, juuria, rauhallisuutta ja luonnonläheistä maalaisidylliä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että liitoskuntalaiset eivät vielä kokeneet itseään lohjalaisiksi. Syitä tähän voivat olla esimerkiksi, että kuntaliitokset olivat vasta tapahtuneet, ja Lohjan kaupungin keskusta koettiin vielä etäiseksi sekä maantieteellisesti että henkisesti.

Kuvio 17: Lohjan sijoittuminen kuntaliitosprosessin vaiheissa

Nummen alueella suhtauduttiin kuntaliitokseen positiivisemmin kuin Karjalohjalla ja Pusulassa. Nummilaisten positiiviseen suhtautumiseen saattaa vaikuttaa, että Nummelta on lyhyempi matka Lohjan keskusta kuin Karjalohjalta ja Pusulasta. Kyselyn vastauksista tulee ilmi, että kuntaliitoksen välttämättömyys oli ymmärretty, ja että liitoskohteena Lohja oli suurimmalle osalle vastaajista mieluisin vaihtoehto. Karjalohjan ja Nummi-Pusulalla olisi ollut hankalaa selviytyä kunnille asetetuista tehtävistä tulevaisuudessa ilman kuntaliitosta. Kuitenkin avoimessa kysymyksessä, jossa kysyttiin yleistä mielipidettä kuntaliitoksesta ja sen toteutuksesta, vastausten sävy oli hyvin kielteinen. Osa vastaajista oli pettyneitä muun muassa kunnan työntekijöiden irtisanomissuojaan, koska se ei heidän mielestään tuo kaupungille tavoiteltuja säästöjä.

Oli yllättävää huomata, että kysyttäessä asukkaan vaikutusmahdollisuuksista ja paikallisseuroista ja -yhdistyksistä vastauksia tuli hyvin niukasti. Syy tähän lienee, että aseteltuja kysymyksiä vaikutusmahdollisuuksista ei oltu ymmärretty. Tämän vuoksi moni vastaaja oli jättänyt vastaamatta näitä asioita koskeviin kysymyksiin. On myös mahdollista, joskin yllättävää, että vastaajat eivät tiedä omia vaikutusmahdollisuuksiaan. Saatujen vastausten perusteella kyseeseen vastanneet toivoivat kaupungilta enemmän tietoa vaikutusmahdollisuuksistaan.

Palveluihin oltiin pääosin tyytyväisiä. Etenkin kirjasto- ja palvelut saivat kiitosta. Terveyspalveluihin oltiin yleisesti tyytyväisiä, mutta Nummi-Pusulalla alueella terveyspalveluiden saatavuus herätti kielteisiä mielipiteitä kuntaliitoksen jälkeen. Suurin osa kyselyyn vastanneista ei käyttänyt vanhustenhoito- ja sosiaalitoimen palveluita, mutta näiden palveluiden saatavuuden koettiin kuitenkin vähentyneen tai huonontuneen kuntaliitosten jälkeen. Samaa voidaan sanoa myös nuoriso- ja päivähoitopalveluiden osalta. Liitosten jälkeen koettiin myös, että koulupalvelut ovat heikentyneet tai heikentymässä. Ainakin yksi kyläkoulu on jo lakkautettu, ja toisiakin on lakkautusuhalla. Tämän lisäksi palveluiden karsiminen liitoskuntien alueilta ja niiden siirtäminen kaupungin keskusta koettiin erityisen kielteisenä asiana. Nummi-Pusulassa veroprosenttimuutoksiin oltiin tyytyväisiä, mutta Karjalohjalla tilanne oli päinvastainen. Kulttuuripalveluiden lisääntyminen koettiin positiivisena asiana. Vastaajat olivat tyytyväisiä liikuntapaikkoihin, mutta he toivoivat tasa-arvoisuutta liikuntapaikkamaksuihin.

7.1 Kehitysideat

Kyselyn vastausten perusteella Lohjan kaupungilla olisi kehittämisen varaa tiedottamisessa. Vastaajat ilmaisivat halunsa lukea kaupungin vuosikertomuksen ja heitä

koskevista päätöksistä muualtakin kuin internetistä. Voisiko kaupungin vuosikertomuksen toimittaa kirjastoihin ja kirjastoautoihin? Näin halukkaat voisivat lainata sen. Tutkijoiden mielestä kaupunki voisi lähettää puolivuositain tai vuosittain asukkaille tiedotteen, josta selviäisi kunnan taloudellinen tilanne ja kuluneen ajan tärkeimmät päätökset ja muutokset.

Hyvin monet vastaajat toivoivat lisää julkisen liikenteen vuoroja liitoskuntien alueelta Lohjan kaupungin keskusta. Suurin osa palveluista on pitkien välimatkojen päässä, ja osa uusista liitoskuntalaisista ei helposti pääse käyttämään Lohjan tarjoamia palveluita, sillä monella ei ole käytettävissään omaa autoa. Kaupunki voisi tiedottaa paremmin vanhuksille tarjottavasta sosiaalihuoltolain mukaisesta palvelutaksista, jolla he pääsisivät hoitamaan asioitaan. Kunta on järjestänyt kaikille asukkaille kutsuliikennepalvelun, jota käyttäen voi asioida lähitaajamassa (Uudenmaan joukkoliikenneinfo, 2015). Vastausten perusteella asukkaat eivät ole tarpeeksi tietoisia kutsuliikennepalvelusta, joten kaupungin pitäisi tiedottaa palvelusta paremmin. Tutkijoiden mielestä kutsuliikennepalvelun laajentamista voisi miettiä kulkemaan myös Lohjan keskusta.

Osa vastaajista toivoi, että kunnan virkamiehet jalkautuisivat liitoskuntien alueelle muutaman kerran kuukaudessa. Näin asukkaat kokisivat asiointinsa kaupungin kanssa vaivattomammaksi.

7.2 Jatkotutkimusehdotus

Lohjan kaupunki on kehittämässä palveluverkkoaan. Tutkijat ehdottavat, että palveluverkkoa tutkittaisi ja kehitettäisi ikäryhmittäin. Tutkimustuloksista selviää, että eri ikäryhmät käyttävät erilaisia kaupungin tarjoamia palveluita. Esimerkiksi vanhuspalvelut koettiin tärkeiksi, mutta tutkimuksessa niiden käyttöaste jäi vähäiseksi. Näin ollen tutkijat eivät saaneet kehitysehdotuksia vanhuspalveluihin. Samaa voidaan todeta nuoriso- ja päiväkotipalveluista. Lisäksi uudessa hallitusohjelmassa valtio antaa kunnille enemmän valtaa päättää palveluistaan. Tutkimustuloksista saadaan selville, mitkä palvelut kuntalaiset kokevat tärkeimmiksi ja mitkä tulisi säilyttää heidän lähialueellaan.

Lohjan kaupunki voisi selvittää, mikä olisi paras kanava viestiä kuntalaistensa kanssa. Tutkimuksesta huomattiin, että internetin käyttö ei ole kaikille kuntalaisille luontevaa, mikä näkyi internetissä annettujen vastausten vähyydessäkin. Ikärakenteesta johtuen suurimmilla ikäryhmillä ei välttämättä ole tietokoneen tai internetin edellyttämää tietotaitoa.

Lähteet

- Fischer, M. & Vainio, S. 2014. Potkua palvelubisnekseen – Asiakaskokemus luodaan yhdessä. Talentum: Helsinki.
- Grandell, H. 2015. Lohjan kaupungin hallintojohtajan haastattelu 26.2.2015. Lohjan kaupungintalo Monkola, Lohja.
- Grigoroudis, E. & Siskos, Y. 2010. Customer satisfaction evaluation – Methods for measuring and implementing service quality. Springer: New York.
- Hall, S. 2002. Identiteetti. Tammer-Paino Oy: Tampere.
- Hallintolaki 6.6.2003/434. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#L1P5>
- Harjula, H. & Prättälä, K. 2012. Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat. Talentum: Helsinki.
- Iivonen, A. 2011. Miten vaikutan? – Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. OK-opintokeskus: Helsinki.
- Kaira, J. 2015. Entisen Nummi-Pusulan kunnanvaltuuston puheenjohtajan sähköpostikeskustelu 8.5.2015.
- Kenni, M. Lehtinen, T. Lundström, I. & Rantakokko, J. 2009. Vallakas – Kuntalaisen vaikutta-misopas. Suomen kuntaliitto: Helsinki.
- Kohi, A., Liuskari, M., Palo, H., Päivärinta, K. & Vihervä, V. 2011. Forum 1 – Uusi yhteiskunta-tieto. Otavan Kirjapaino Oy: Keuruu.
- Koskela, M. & Passoja, S. 2007. Kansalaisena Suomessa ja Euroopassa. WSOY Oppimateriaalit Oy: Helsinki.
- Koski, A. 2008. Monikuntaliitokset. Suomen Kuntaliitto: Helsinki.
- Koski, A., Kyösti, A. & Halonen, J. 2013. Kuntaliitokset suurennuslasin alla. Suomen Kuntaliitto: Helsinki .
- Kuntalaki. 17.3.1995/365. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kuntalaki#L1P4>
- Kyttälä, K. 2015. Entisen Nummi-Pusulan kunnanhallituksen puheenjohtajan sähköpostikeskustelu 4.6.2015.
- Lauslahti, S. 2003. Menestyvä kunta. WSOY: Helsinki.
- Lehervo, T. 2015. Entisen Karjalohjan kunnanhallituksen puheenjohtajan sähköpostikeskustelu 3.6.2015.
- Lohjan aluetoimikunnat 2015. Viitattu 13.4.2015. <http://www.lohjanaluetoimikunnat.fi/home/ld-alueiden-kartta>
- Löytänä, J. & Korteso, K. 2011. Asiakaskokemus – Palvelubisneksestä kokemusbisnekseen. Talentum: Helsinki.
- Partanen, H. 2014. Lohjan kaupungin talousjohtajan haastattelu 10.11.2014. Lohjan kaupungintalo Monkola, Lohja.
- Perheentupa, J. 2015. Lohjan kaupungin hallintosihteerin haastattelu 26.2.2015. Lohjan kaupungintalo Monkola, Lohja.
- Perustuslaki 11.6.1999/731. <https://www.finlex.fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>
- Pirkola, H. 2012. Vetovoimainen kunta. Kuntatalon paino: Helsinki.
- Reinboth, C. 2008. Johda ja kehitä asiakaspalvelua. Tammi: Helsinki.
- Saarinen, A. & Einesalo, J. 2013. Sattuminen kuntaliitostutkimus. Laurea-ammattikorkeakoulu: Lohja.
- Soinio, E. 2014. Lohjan kaupungin kehittämisjohtajan haastattelu 10.11.2014. Lohjan kaupungintalo Monkola, Lohja.
- Suomen kuntaliitto. 2013. Viestinnän avaimet kuntien muutostilanteissa. Kuntatalon paino: Helsinki.
- Suomen kuntaliitto. 2015a. Viitattu 19.1.2015. <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/Sivut/default.aspx>
- Suomen kuntaliitto. 2015b. Viitattu 14.4.2015. <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/rakennelaki/Sivut/default.aspx>
- Uudenmaan joukkoliikenneinfo 2015. Viitattu 20.4.2015. <http://www.uudenmaanjoukkoliikenne.fi/fi/lohja>
- Vaalilaki 2.10.1998/714. [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714?search\[type\]=pika&search\[pika\]=%C3%A4%C3%A4nest%C3%A4minen#L1P2](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714?search[type]=pika&search[pika]=%C3%A4%C3%A4nest%C3%A4minen#L1P2)
- Vesterinen, J. 2014. Committed to customers – A 5-step model for delivering great customer experiences. Suomen Liikekirjat: Saarijärvi.

Liitteet

Liite 1. Karjalohjan kyselylomake

Liite 2. Nummi-Pusulan kyselylomake

Liite 3. Keski-ikäisten ja ikäihmisten mielipide kuntaliitoksesta

Liite 4. Miesten ja naisten kanta kuntaliitoksesta

Liite 5. Miesten ja naisten väliset erot kuntaliitoksen vaikutuksesta asuinalueisiin

Liite 6. Karjalohjan palvelukuvio

Liite 7. Nummen palvelukuvio

Liite 8. Pusulan palvelukuvio

Liite 9. Miesten ja naisten väliset erot lohjalaisuudesta

Liite 10. Asuinajan vaikutus lohjalaisuuteen

Mielipidekysely Karjalohjan kuntaliitoksesta

Ikä: _____ vuotta

Sukupuoli: mies nainen

Perhekoko: _____ henkilö(ä)

Kauanko olet asunut Karjalohjalla? _____

1. Mitä sinulle merkitsee olla karjalohjalainen?

-----

2. Oliko Karjalohjan liittyminen Lohjaan mielestäsi:

Erittäin hyvä asia Hyvä asia Huono asia Erittäin huono asia En osaa sanoa

Miksi olet tätä mieltä?

-----

3. Olitko kuntaliitoksen kannalla ennen kuin Karjalohja liittyi Lohjaan?

Kyllä Ei

Oletko edelleen samaa mieltä?

Kyllä Ei

4. Koetko voivasi vaikuttaa päätöksentekoon asuinalueellasi?

Kyllä Ei

Tunnetko Karjalohjan aluetoimikunnan toimintaa?

Kyllä Ei

Mikä seura / yhdistys ajaa mielestäsi parhaiten Karjalohjan asioita?

Onko seuran / yhdistyksen toiminta mielestäsi riittävää?

Kyllä Ei

5. Onko oma taloustilanteesi mielestäsi parantunut kuntaliitoksen myötä?

Kyllä Ei

6. Onko Lohjan tulo- ja kiinteistövero prosentti mielestäsi sopiva?

Kyllä Ei

7. Koetko Karjalohjan eläväisenä?

Kyllä Ei

Onko yhteistä toimintaa tarpeeksi Karjalohjan ja Lohjan välillä?

Kyllä Ei

Onko väestömäärä mielestäsi lisääntynyt alueellasi kuntaliitoksen myötä?

Kyllä Ei

Oletko tyytyväinen kaavoitukseen?

Kyllä Ei

8. Oletko tyytyväinen Karjalohjalla tarjottaviin palveluihin? Laita rasti ruutuun:

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	Tyytymätön	Erittäin tyytymätön	En käytä palvelua
a. Terveystieteiden palvelut					
b. Vanhustenhoitopalvelut					
c. Sosiaalitoimen palvelut					
d. Koulupalvelut					
e. Kirjastopalvelut					
f. Päivähoitopalvelut					
g. Nuorisopalvelut					
h. Kulttuuripalvelut					
i. Liikuntapalvelut					
j. Kiinteistöhuoltopalvelut / Kunnan teiden ylläpito					
k. Kunnan asiakaspalvelupiste					

Voit halutessasi kommentoida palveluita/perustella vastauksesi:

 -----

9. Mitä odotuksia sinulla oli kuntaliitoksen suhteen? Ovatko odotukset täyttyneet?

 -----

10. Mainitse 3. asiaa, jotka ovat muuttuneet kuntaliitoksen myötä?

Positiiviset

1. -----
2. -----
3. -----

Negatiiviset

1. -----
2. -----
3. -----

11. Olisiko sinulla kehitysehdotuksia /-ideoita Karjalohjan ja Lohjan kuntaliitokseen liittyen?

---

12. Kerro yleinen mielipiteesi kuntaliitoksesta ja sen toteutuksesta:

---

13. Koetko itsesi lohjalaiseksi?

Kyllä Ei

Perustele vastauksesi:

Tämän kyselyn on toteuttanut Laurea-ammattikorkeakoulu Lohjan Yrityslabra yhteistyössä Lohjan kaupungin kanssa.

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2: Nummi-Pusulan kyselylomake

Mielipidekysely Nummi-Pusulan kuntaliitoksesta

Ikä: _____ vuotta

Sukupuoli: mies nainen

Perhekoko: _____ henkilö(ä)

Kauanko olet asunut Karjalohjalla? _____

1. Mitä sinulle merkitsee olla nummilainen / pusulalainen?

---

2. Oliko Nummi-Pusulan liittyminen Lohjaan mielestäsi:

Erittäin hyvä asia Hyvä asia Huono asia Erittäin huono asia En osaa sanoa

Miksi olet tätä mieltä?

---

3. Olitko kuntaliitoksen kannalla ennen kuin Nummi-Pusula liittyi Lohjaan? Kyllä Ei
Oletko edelleen samaa mieltä? Kyllä Ei

4. Koetko voivasi vaikuttaa päätöksentekoon asuinalueellasi? Kyllä Ei
Tunnetko Nummen tai Pusulan aluetoimikunnan toimintaa? Kyllä Ei
Mikä seura / yhdistys ajaa mielestäsi parhaiten Nummen / Pusulan asioita?

Onko seuran / yhdistyksen toiminta mielestäsi riittävää? Kyllä Ei

5. Onko oma taloustilanteesi mielestäsi parantunut kuntaliitoksen myötä? Kyllä Ei

6. Onko Lohjan tulo- ja kiinteistövero prosentti mielestäsi sopiva? Kyllä Ei

7. Koetko Nummen tai Pusulan eläväisenä? Kyllä Ei
Onko yhteistä toimintaa tarpeeksi Nummi-Pusulan ja Lohjan välillä? Kyllä Ei
Onko väestömäärä mielestäsi lisääntynyt alueellasi kuntaliitoksen myötä? Kyllä Ei
Oletko tyytyväinen kaavoitukseen? Kyllä Ei

8. Oletko tyytyväinen Nummella tai Pusulassa tarjottaviin palveluihin? Laita rasti ruutuun:

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	Tyytymätön	Erittäin tyytymätön	En käytä palvelua
a. Terveystoimintapalvelut					
b. Vanhustenhoitopalvelut					
c. Sosiaalitoimen palvelut					
d. Koulupalvelut					
e. Kirjastopalvelut					
f. Päivähoitopalvelut					
g. Nuorisopalvelut					
h. Kulttuuripalvelut					
i. Liikuntapalvelut					
j. Kiinteistöhuoltopalvelut / Kunnan teiden ylläpito					
k. Kunnan asiakaspalvelupiste					

Voit halutessasi kommentoida palveluita/perustella vastauksesi:

-----

9. Mitä odotuksia sinulla oli kuntaliitoksen suhteen? Ovatko odotukset täyttyneet?

-----

10. Mainitse 3. asiaa, jotka ovat muuttuneet kuntaliitoksen myötä?

Positiiviset

Negatiiviset

1.-----

1.-----

2.-----

2.-----

3.-----

3.-----

11. Olisiko sinulla kehitysehdotuksia /-ideoita Nummi-Pusulän ja Lohjan kuntaliitokseen liittyen?

---

12. Kerro yleinen mielipiteesi kuntaliitoksesta ja sen toteutuksesta:

---

13. Koetko itsesi lohjalaiseksi?

Kyllä Ei

Perustele vastauksesi:

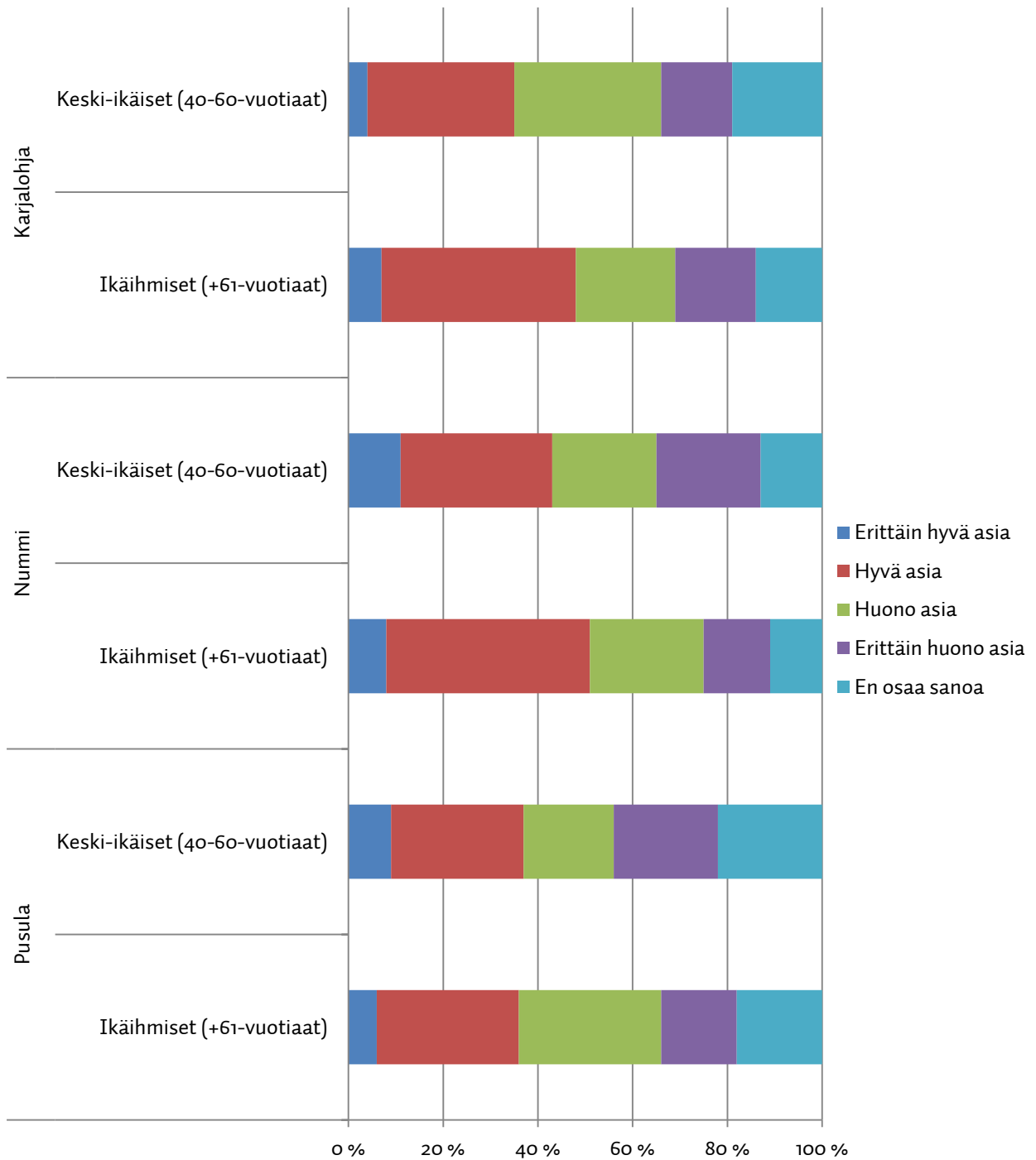

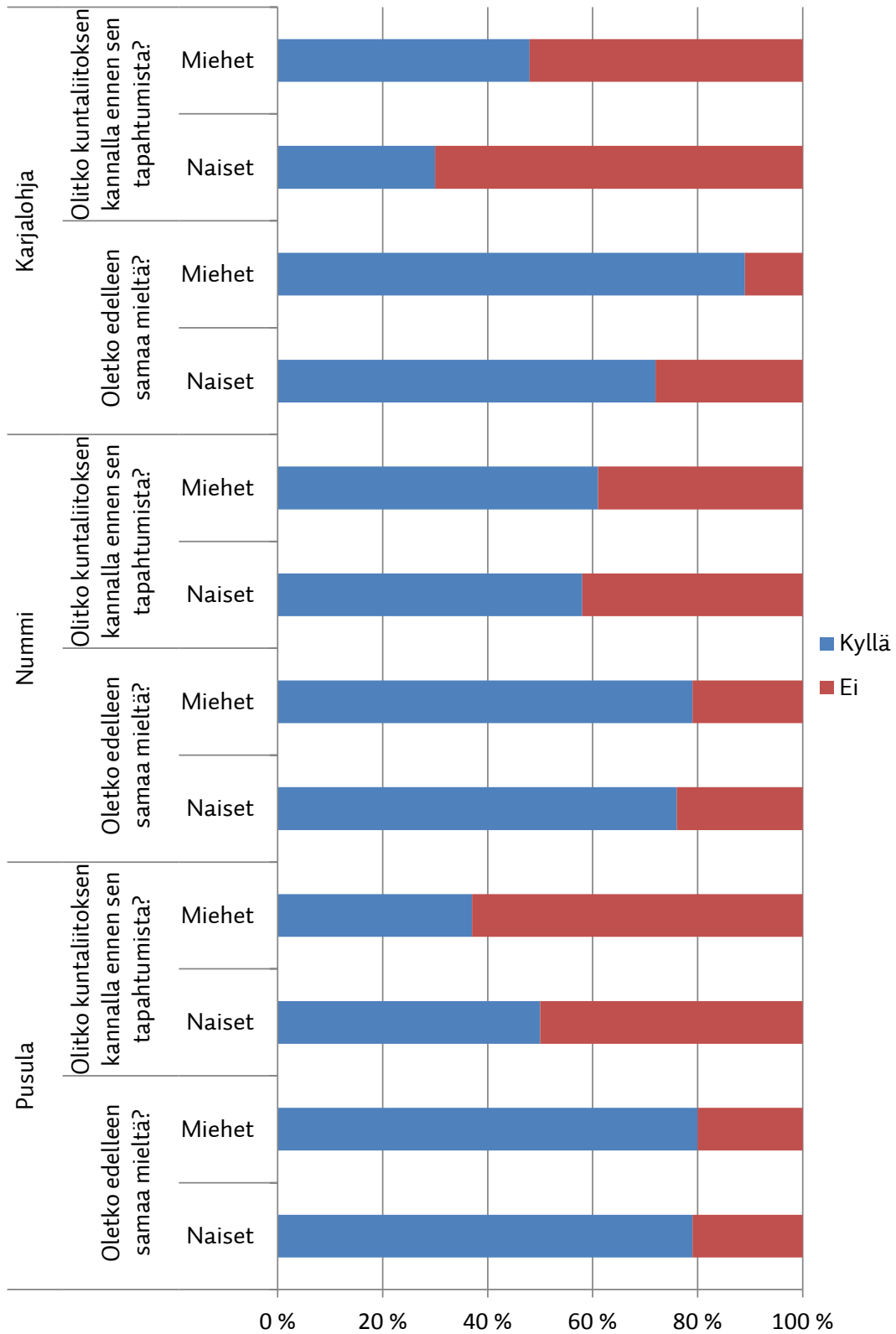
Tämän kyselyn on toteuttanut Laurea-ammattikorkeakoulu Lohjan Yrityslabra yhteistyössä Lohjan kaupungin kanssa.

Kiitos vastauksestasi!

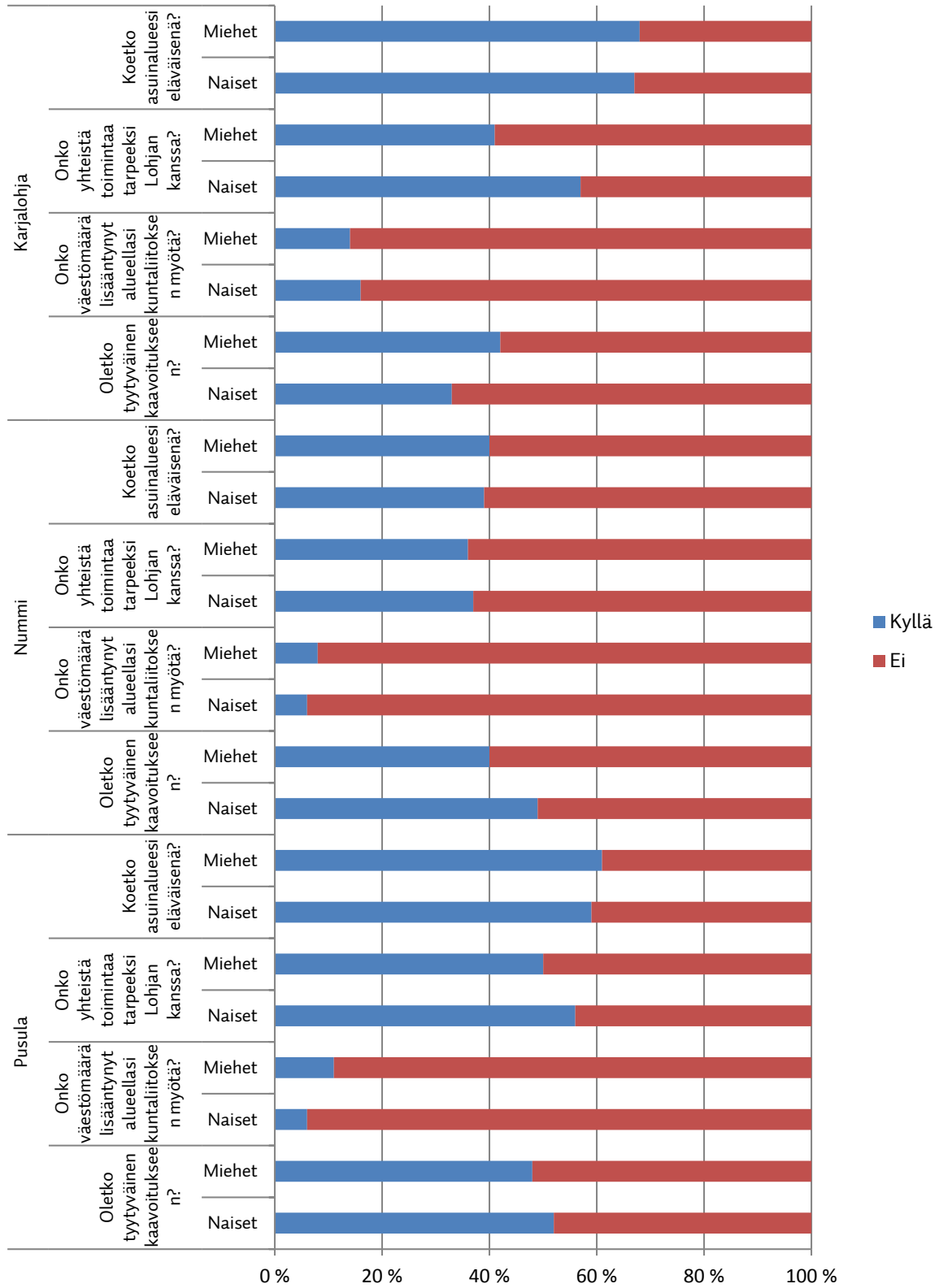
Liite 3. Keski-ikäisten ja ikäihmisten mielipide kuntaliitoksesta

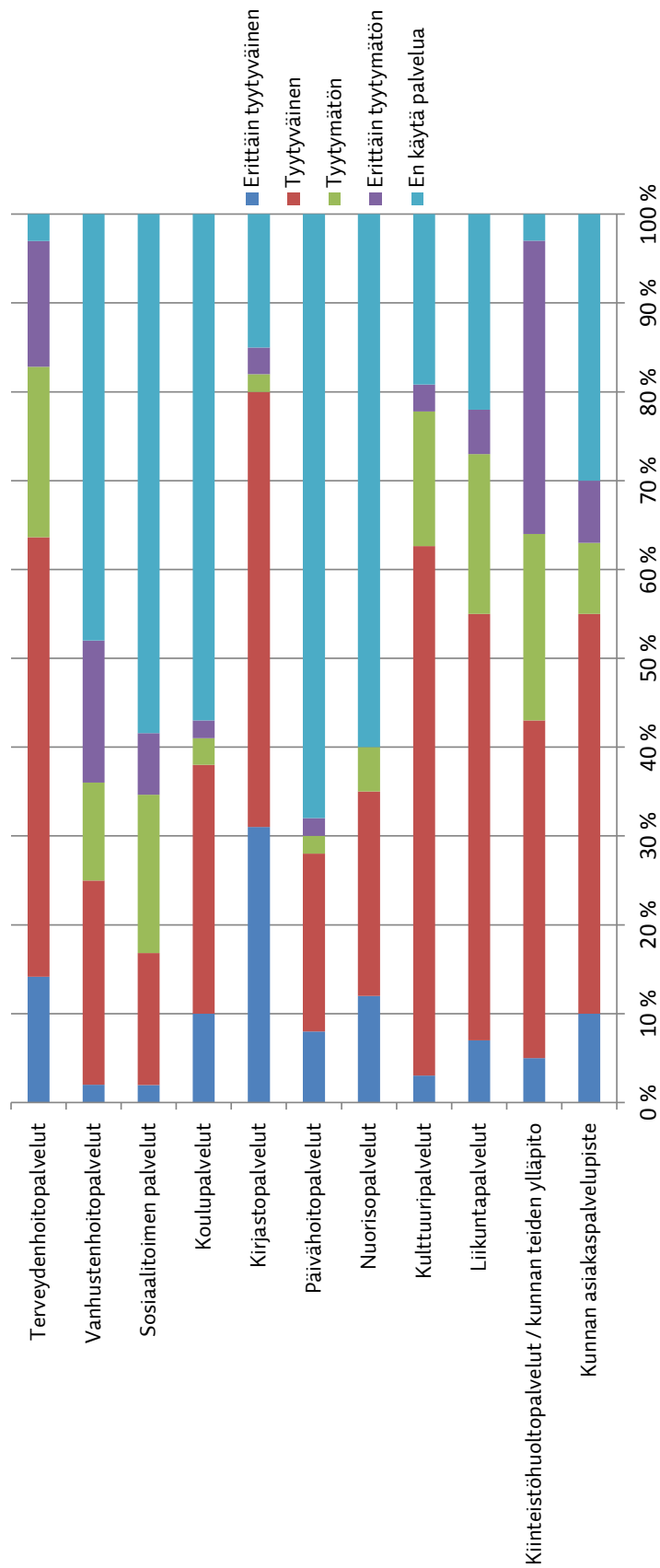
Liite 4. Miesten ja naisten kanta kuntaliitoksesta

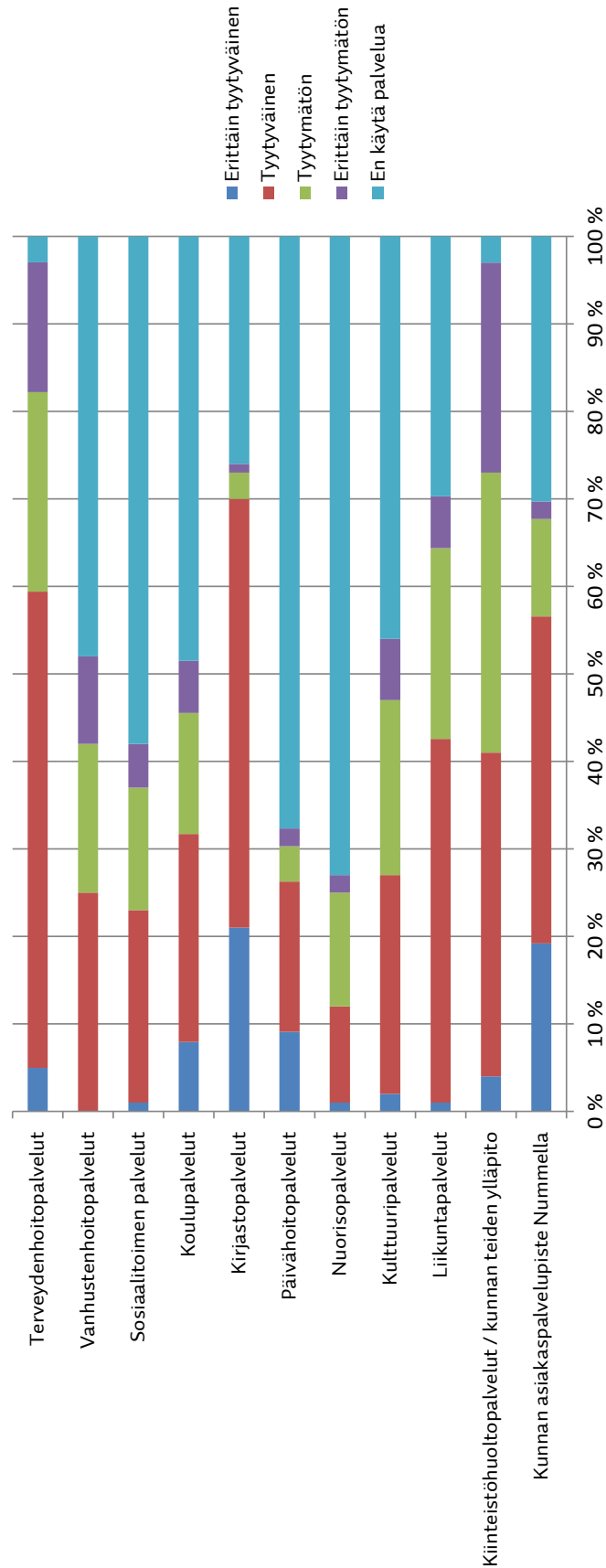
Liite 5. Miesten ja naisten väliset erot kuntaliitoksen vaikutuksesta asuinalueisiin

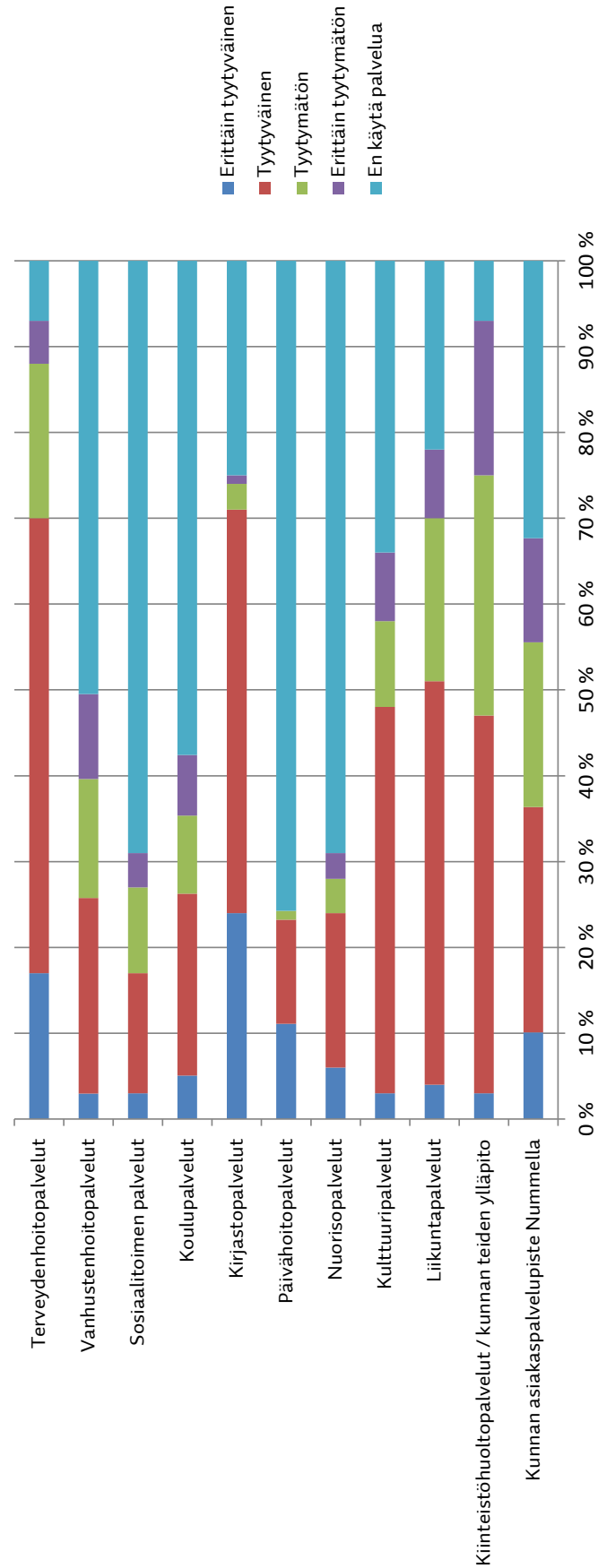
Liite 6. Karjalohjan palvelukuvio

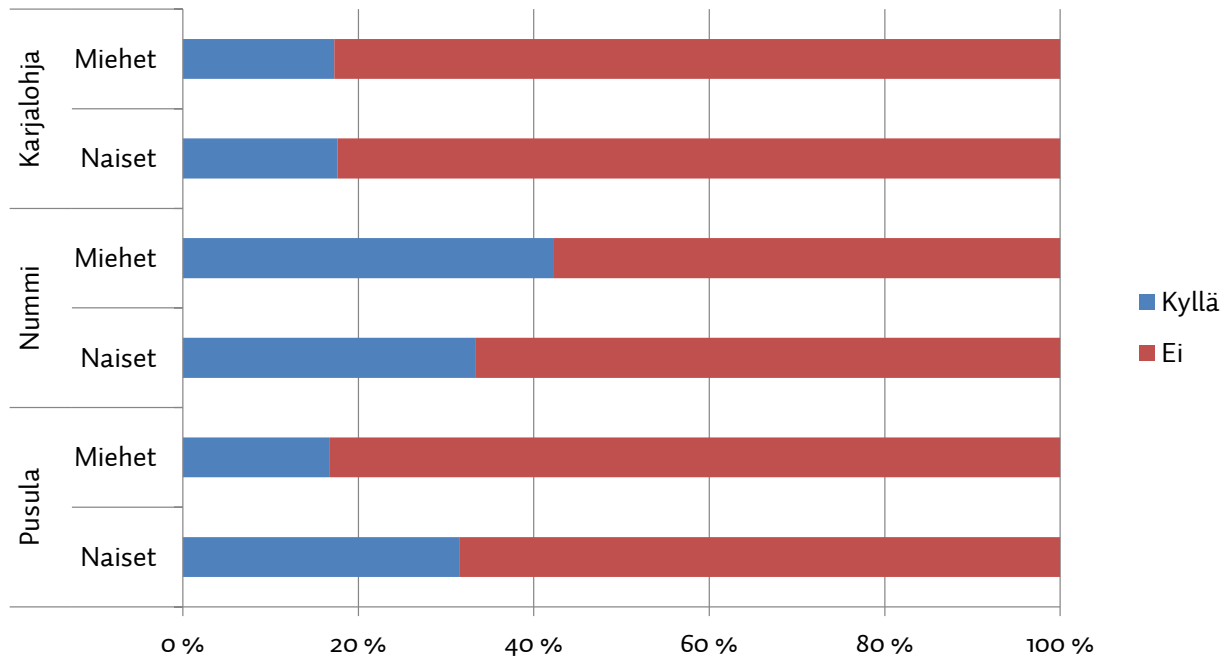
Liite 7. Nummen palvelukuvio

Liite 8. Pusulan palvelukuvio

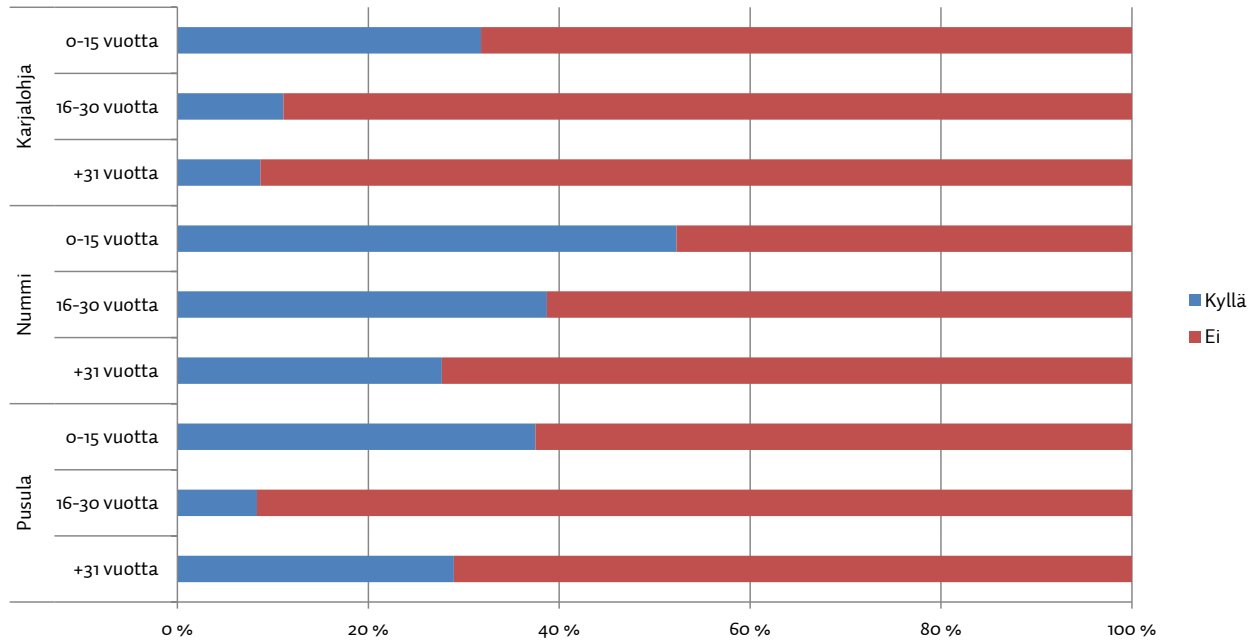

Liite 9. Miesten ja naisten väliset erot lohjalaisuudesta

Liite 10. Asuinajan vaikutus lohjalaisuuteen

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Juha Jaalama & Jaakko Sinervo

MAALTA KAUPUNKIIN!

Lohjan kaupungin kuntaliitostutkimus: Karjalohja ja Nummi-Pusula

Kuntaliitoksissa yhdistetään kahden tai useamman kunnan toimintoja ja rajoja yhdeksi kokonaisuudeksi. Kuntaliitosten tavoitteena on aluerakenteen eheyttäminen ja toiminnallisten sekä taloudellisten edellytysten turvaaminen. Lohjan alueella kuntaliitoksia on tapahtunut useita. Viimeisin kuntaliitos tapahtui vuonna 2013, kun Karjalohjan ja Nummi-Pusulän kunnat sopivat liittymisestä Lohjan kaupunkiin.

Tämä Maalta kaupunkiin! -julkaisu perustuu Lohjan kaupungin toimeksiantoon ja tutkimukseen, jonka toteuttivat Laurea-ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijat Juha Jaalama ja Jaakko Sinervo. Toimeksiannolla Lohjan kaupunki halusi selvittää liittyneiden kuntien asukkaiden mielipiteitä kuntaliitoksesta, jotta asukkaiden näkemykset voitaisiin ottaa huomioon päätöksenteossa. Tutkimuksen tarkoituksena oli antaa tietoa kuntalaisten suhtautumisesta kuntaliitoksiin ja sen jälkeisiin palveluverkoston muutoksiin sekä saada kuntalaisilta erilaisia kehitysideoita ja parannusehdotuksia, joiden avulla Lohjan kaupunki pystyisi integroimaan liitosalueet kuntarakenteeseensa entistä paremmin.

Tutkimuksen tulokset ovat mielenkiintoista luettavaa ja antavat virkamiehille ja luottamushenkilöille hyvää perustietoa päätöksenteon perustaksi sekä kuntaliitoksen suunnitteluun että toteutukseen.

Kuntaliitos ei sittenkään ole ihan yksinkertainen asia.